امتیاز صاحبی و مسئول مدیری
ابراهیم مفتی

آبونه شرطلری
قونیه ایچون سنه‌لکی ۱۸۰
« « آلتی آیلغی ۹۰
خارج ایچون سنه‌لکی ۱۹۰
« « آلتی آیلغی ۹۵

قونیه

حق یولی

ییل — ۱ صایی — ۱

...خانه‌سی
...سنده دائرهٔ مخصوصه

باصیلمایان یازیلار گری ویریلمز

جمعه ایرتسی
۱۸ شوال ۱۳۳۷
۱۹ تموز ۱۳۳۵-۱۹۱۹

شیمدیلک اون کونده بر چیقار دینی ، اجتماعی ، فنی ، ادبی اسلام مجموعه‌سیدر

ایچنده کیلر

نسخه‌سی ٥ غروشدر

واورادن برده‌صو جریان ایتدیریلیرسه یکیدن بر طاقم بوجکلرك ، حیاتك فشقیردیغی کولور . ایشته بونلری حصوله کتیرن مافوق الطبیعه بر قوت دکل ، انجق حیاتی شرطلرك ، حصولیله کندی کندینه میدانه کلیور ، دیورلر . فی الحقیقه شو عنصرلر شرائط لازمه ایله برلشنجه میدانه بر حیات کلیور . فقط بونلر بر واسطه‌در ، بر سببدر . فقط بو عنصر اساسی دیدیکمز نصل حاصل اولدی ؟ اوت برشیئك عدمدن حصولندن صوکرا اوشیدن دماغ بشر بر چوق شیلر حاصل ایده بیلیر . فقط ایلك شی نه‌در ؟ بو عنصرلرك منشای نه‌در ؟ . . هر شیئك اسباب وجودینی نامتناهی اولینه قدر کوتوردك هر شی کندندن اول موجود اولان برشیئك محصولیدر . فقط برنشئهٔ اولی وار . صوکرا بیلمیز نه‌کورلکدرکه کائناتدن برشی الده‌رق تجربه وتدقیقاتله ویوکسك تفکرلرله براز میدانه کتیردیکی وبو میدانه کتیریلان شی بیوك بر عقلك ، قوی بر فکرك محصولی اولدیغی حالده ، اختراعات وابداعاتك خزینهٔ اساسیسی اولان قوجه مکوناتك انیردن ، ایلوزدن دها بیلمم نه‌دن کندی کندینه میدانه کلدیکنی و بر ماکنه‌یی اداره ایچون دماغی برنده بر صنعتکارك وجوب لزومی تسلیم اولوندیغی حالده محیرالعقول قوجه کائنات ماکنه‌سنك کندی کندینه ایشله‌دیکنی ادعا ایتمك بیلمم نه‌عناد وحماقت ، نه‌جهل وعنادر . یارم اکمکله قارنی طویورمق ایچون اوا کمکك بعدایدن قارنی طویوراجق خاصه‌یی اکتسابنه قدر یاپیلان عملیات وتنظیماته بر زحمت صرف ایدلدیکی وبرچوق تقسیم عمللر اولدیغی حالده عقللره حیرت ویرن مکوناتك ناظم حقیقیسنی اونوتمق ، میلیونلرجه شرائط وجودیه‌نك کندی کندینه بالتصادف برلشیویر دیکنی سویله‌مك بیوك دماغلری ، فکرلری اولدیغنی ادعا ایدن مادیه اربابی نه‌شاشقین بر چوجق یاپیور .

لسانمز وادبیاتمز

بو کون ارباب انصاف نظرنده پك باهر بر حقیقت اوله‌رق قبول ایدلمشدرکه لسانمز وادبیاتمز هر درلو موانع ومشکلاته رغماً جداً ترقی وتکمل ایتمشدر .

بر یوز ماده‌شرق محیطنده‌ بر لسان خاطرلامایوزرکه تورك لسان وادبیاتی قدر ترقی وتعالی کوسترمش اولسون .

اوتودن بری شرقده الك زنکین بر لسان اولان عربی وفارسینك او ثروت الفاظی او عظمت جاذبه داری ایله بو کونکی تجدد وتکاملی آراسنده هان حس اولنماز درجه‌ده بر فرق کوزه چارپیور . حتی دنیله بیلیرکه بو لسانلر اسکیدن نه ایسه ، بو کون ینه همان عینی حالده بولنیورلر .

دونکی خنسانك ، خیامك قصیده‌لریله بو کونکی رصافینك ایی شاعرك منظومه‌لری آراسنده تجددات ادبیه‌نك تأثیریله حاصل اولان فکر وحس اسلوبی ایدیلیرسه بلکه بونلر ، اونلر قدر بیله‌شایان تقدیر دکلدر .

تورکجه‌یه کلنجه : مسئله بوس بتون دکیشیور . شمدیکی حالده‌کی لسانمز وادبیاتمزله‌ ك ساده افکاری الك بسیط مضمونلری افاده ایتمك شویله طورسون الك مهم اوضاعی ، الك اسرار انکیز اطواری بیله تصویره ظفریاب اولیورز .

لسانمز او درجه رقیق وواضح بر حال کسب ایتمشدرکه بو کون « اسلوب بیان عینیله انساندر » دستور مشهورینی حقنده تماملیه‌شایان تطبیق بولیورز .

بو کون حقیقی وذی کمال بر متفکر قلمندن حساس ونافذ بر نظره صاحب بر صنعتکار الندن چیقان بر اثر ادبی‌یی مطالعه ایدرکن شبهه‌سز او صنعتکاری ، او صاحب قلمی ، هر درلو اطوار واوضاع طبیعیه‌سیله حرم روحنده یاشادییور ،

بتون موجودیت فکریه وحسیه‌سیله پیشگاه خیالمزده تجسم ایتمش بولیورز .

شو یکی طرز بیانمز، او درجه مؤثر واورتیه روح پروردر که بو طرزده یازلمش بر مقاله ، ایراد ایدلمش بر خطابه‌یی اوقور ویا دیکلرکن اویله ایدی بر ذوق وسرور حس ایدییورزکه او خطیب ویا محررك آهنك اداسنده‌کی طیبه‌لك واحتشامك ارباب روحرزده حصوله کتیردیکی غشی آور اهتزازلر ، بزی‌ده بر وجدو استغراقه طوغری سوروکله‌یور . .

ایشته شیوهٔ ادانك آهنك انتظامنده کوریلن شو احتشامدرکه لسانمزك مؤداسنی‌ده ساده‌لشدیردی . اوقدرکه بو کون اون بش ، اون آلتی یاشنده‌کی چوجقلریمز بیله عادتا ادبیانه دینیله‌جك مقاله‌لر یازییورلر ، آثار وجوده کتیرییورلر . بو . . آز بویوك وپارلاق بر موفقیتمیدر ؟

عجبا بو زمانه ایجنده لسانمزك حدودینی او قدر توسع ایتدی‌که بو کون هیئت حاضره‌سیله لسانمز ، بر غرب لسانی درجه‌سنی بولدی . ارتق بو ترقی وانکشافی کورمه‌مك وکوروب‌ده تصدیق ایتمه‌مك لسان وادبیات نه‌دیمك اولدیغنی آکلاماماقله مساوی در ظن ایدرم . .

عجبا لسان وادبیاتمزده کوریلن بو فیضك ، بو تکملك منشأی نه‌میدر ؟ بوسادگی بیان ، بو طرز احتشام لسانمزه نره‌دن کلمشدر ؟

بن بروا سویله‌یبیلیرزکه بو فیضك ، بو تعالینك مصدری شرق ایسه منشأی ده هیچ شبهه یوق که غربدر . تجددات ادبیه طرفدارانك منابع شرقی اهمال ایتمه‌مك شرطیله آثار غربیه‌یه وقوف وتمایللریدرکه بزلری بو نامتناهی فیض واقباله مظهر قیلدی . یوقسه برابر تورکلك قدرت نامیهٔ فطریه‌سی ، روح دراك پاکی‌ده بو بخده اهمال ایدله‌یه‌جك بر بویوکلك کوسترمشدر .

اسلاف شعرا وادبامز، فی‌الواقع افراط درجه‌ده عرب وعجمه مفتونیت کوستردیلر . فقط تاریخ ادبیانمز جدی بر حادثهٔ تدقیقدن بگریله‌جك اولورسه کوریلیورکه ینه احمد ، نجاتی بالخاصه ذاتی‌دن اعتباراً ظهوره کلن باقی ، فضول ، نفعی ، ندیم ، غالب . . کبی دهات شعر وادبمز ، تورکجه‌مزك بو تعالیسنی حاضرلامشلر . . وحتی ویسیار ، ترکیبلریبیله بو مساعیٔ تجدد پرورانه‌یه احرارانه اشتراك ایتمشلردر .

فقط غربیلرکه بزدن بر چوقلریمز ، عظمت روحیه‌سنه ، قدرت خیالیه‌سنه عقل ایردیره‌مدیکمز بو افاضل ادبی ، عرب وعجم مقلدی دییه‌رك قدر ناشناسانه تزییفلره قالقیشیورز ! . بونلر کلمه‌دن ، بو اولیای کلام ، او فریق ، دوکوك تورکجه‌مزه بر همت قاهرهٔ تکمل پرورانه و معجزه بلیغهٔ اصلاح کسترانه ایله وضع ید ایتمه‌دن اول عجبا لسان وادبیاتمز نه حالده ایدی ؟ هیچ شبهه‌سزکه پك سونوك . . .

فی‌الواقع بو کون اودهات ادبمزك هانکی بر دیوانی آلوب مطالعه ایتسه‌ك طرز بیانلرنده‌کی بویکلك فصاحتی تقدیر ایتمکله برابر کندیلرینی شائبه تقلیددن آزاده کوره‌مه‌یز . فقط او زمان اونلر ایچون جهان ادبده ادبیات عربیه وفارسیه‌دن باشقه بر مقتدای ترقی اولمادیغی غرب ادبیاتنك هنوز اونلرجه غیر مکشوف بر خزینه اولدیغنی‌ده تخطر ایتملی‌یز . .

حق‌الانصاف دوشونیله‌جك اولورسه تورکجه‌مزه ایلك رونق ترقیسنی ، برنجی شوق تعالیسنی ویرنلر هپ او اسلاف عظامزدکلیدر ؟ تاریخمز اونلری ادراك ایتمه‌مش اوله‌یدی ؛ بزم ایچون غرب ، عالم فنده اولدیغی کبی عالم ادبیاتده‌ده بر معما شکلندن ایاری‌یه کچه‌مه‌یه جکدی . بالکز بر قسم تعالیمزله درکه بز غربه قارشی آز ، چوق ابراز موجودیت ایده‌بیلدك وایده بیلیورز .

سلیم ثالثلرك ، محمود ثانیلرك بویوك عزملری رشید ، فؤاد ، عالی پاشالرك عالی همتلریله غربك فیوضات فکریه وحسیه‌سندن استفاضه‌یه باشلادیغمز زمان ؛ اکر اسلافمزك او بی مثال وخارق‌العاده مساعیلری اورته‌ده بولنماسه‌یدی ، بر عاکف پاشا بر شناسی ، بر کمال خلاصه بتون اوفحولین ادب اویله بر سرعت وسهولتله لسانمز وادبیاتمزی او زمانکی مرتبهٔ عالی‌العاله ایصال ایده بیلیرلرمی ایدی ؟

آرتق لسانمز ، شرقدن اصیبهٔ فیضنی تماماً آلمش بو سفر غربدن استفاضه‌یه باشلامش ایدی . متجددین ادبامز ؛ آرتق آکلامشلردی‌که بر فکری بر حسی نه درجه ساده‌کی وطبیعیتله تبلیغ ایتمك تمکن ایدرسه لسان او قدر مکمل ومؤثر اوله‌جقدی .

بو ساده حقیقتی ادارك ایدن ادبامز ؛ لسانمزه ادبیاتمزه خیاله ، حوصله‌یه صیغماز بر وسعت ، طاتلی وروح پرور بر شوق ، عالی وقیمتدار بر مزیت ویردیلر . غربك بتون برر مجمع نفائس اولان آثار ادبیه‌سنی تتبع وتدقیق ایله التقاط ایتدکلری بدایع فکریه وحسیه‌یی لسانمزه ادبیاتمزه نقل ایده‌رك غربك اك زنکین وزنکین بر لسان وادبیاتی حالنه قویدیلر .

کرچه بر وقتلر غربه اولان بو افراط انهماکك لسانمزده آز چوق فنا ایزلری‌ده کورلمدی دکل . بعضاً اویله زمانلر اولدی‌که تورکجه‌یی عادتا فرنکجه کبی بوسبتون عجیب بر شیوه وادا ایله یازانلرده بولندی .

فقط بو اثناده تا عونی بکدن ناجی افندی‌یه قدر بعض لسانیونمز طرز قدیم طرفدارلغیله ایلری‌یه آتیله‌رق بو افراطلری بر درجه‌یه تعدیله چالیشدیلر . واولدفعه او اعوجاجلی ، سقیم افاده‌لردن لسانمزی تنزیه ایتدیلر . بوندن دولایی‌درکه بعض متجددین ادبمز ناجی مرحوم کبی نادر یتشیر بزدکای منشانی تجدد وترقی علیهدارلغیله اتهامه قالقیشدیلر . حتی او دورك بر دور فترت ! اولدیغنی ادعا ایدنلری‌ده اولدی ! . حالبوکه بر طرفدن ناجی کبی بر معممز او جهان قدیم ادبدن ، آهنك ، انسجام ، متانت الفاظ ، احتشام کلمات کبی بدیعه‌لری طوپلاییب کتیرمکده ایکن دیکر طرفدن بر فوارهٔ ادب کبی یوکسه‌لوب کیدن حامدك تعالیسی ، تجلیسی تورکجه ایچون کرانبها بر شان ، مستثنا بر شرف اولیوردی کرك طرز قدیم ، وکرك طرز جدید طرفدارلری عمومیتله هیجانده ایدی . هر ایکی طرف ارباب قلمی طورمایور ، بعضاً جدال وبعضاً صلح ایله مطلقا احراز تفوقه چالیشیوردی .

ایشته بتون ومساعیٔ صادقانه‌لك تأثیر فیاضیله‌درکه لسانمز ، دولاییسیله ادبیاتمز جداً حیرت بخش بر ساحهٔ کشایش بولدی . بو کون اوقودیغمز اك وجیز وقیمتدار آثار ، دیکله‌دیکمز اك پارلاق ومحتشم خطبه‌لر ؛ هپ او اعاظم ادبك همتلریله مدیونلردر . . .

سعید راغب

فن والهیات

غیرقابل انکاردرکه فن ، اشیا اوزرنده ترصد ، تجربه و تدقیقات صورتیله برطاقم قوانین کشف ایدیور مثلا حیات نباتیه آنجق هوا ، صو ، حرارت وطوپراغك وجودیله قائمدر . فنك موشکافانه تدقیقاتیله ثابت اولمشدرکه نباتات یاپراقلریله تنفس ، جذورلریله تغذی ایدر . چیچك آچار خاصهٔ تناسلیه‌سی وار ، میوه ویرر ، جنسیتی‌ده واردر . بو حقیقت ارباب تدقیقك بصیرتکار نظرلری او کنده تجلی ایتمشدر . ایشته بو خاصهٔ طبیعیه اوزرینه تجربه باشلامش ، نباتات تصنیف ایدلمش ، هانکی نباته‌نه کبی خصائص وار هانکیسی هانکی طوپراقده ، هانکی اقلیمده نه‌صورتله تکمل ایده‌بیلیر تدقیق اولونمش ، شرائط حیاتیه اکلاشلمش کتابلر یازیلمش ، فکرلر یوروتولمشدر . فقط مثلا الك ناچیز بر نباتك بالکمیا تحلیلاتنی یاپارق مواد مرکبه‌سنی بیله‌رك بیر اوبابده کیمسه موفق اولامامشدر واولاماياجقدر . ینه خوارق فنیه‌دن الکتریق : ایکی جسمك قوتله دلك وتماسندن برحرارتك حصولی کورولمش ، مختلف اجسام یکدیکریله دلك ایدلمش دها زیاده تعمیق ایدیله‌رك بعض جسملرك الکتریق خاصه‌لری فضله مقدارده اولدیغی اکلاشلمش واستحصال اولونان الکتریق مکنه‌لره الینمش ، بونلردن بیکلرجه بیکر قوتنده قوتلر استحصال اولونمش هر حرارتده برضیاء ، هر ضیاده بر حرارتك وجودی طبیعی اولدیغندن اثنای دلکده‌کی اوفاق شراره بیوك دلك وتماسلرله قوتلی برضیا حالنه قونمش الکتریق لامبه‌لری وجوده کلمشدر . فقط بو جسملرده مندمج بولونان حرارتك ماهیتی نه‌در ؟ . بو بیلنه‌مه‌مش و بیلنمیه‌جکدرده . ضیانك دقیقه‌ده‌کی سرعتی کشف اولونمش ، انکسار حادثه‌سندن برچوق استفاده‌لر ایدلمش ، تحلیل ایدیله‌رك رنکلری اکلاشلمش فقط هیچ بر کیمسه ضیانك ماهیتنی اکلایامامشدر . خلاصه صایدیغم بو عناصر اساسیه‌دن بالتجربه برطاقم قوانین کشف اولونارق اونلره تبعاً برچوق اختراعات اولمشدر . فقط بشریتك ، بشریت متفکره‌نك واخلافی ، انجق برمبدع حقیقینك عالمکونده‌کی آثار ماهرانه ابداعندن اوپروب چوردکی کوردیکی ، ذرهٔ حقیقتدر . ذره دیورم ، چونکه هر هانکی بر عنصر اوزرنده‌ایلك تدقیقاتی محصولی او عنصره بخش اولونان قدرتك شکل ابتدائیسندن اوته‌یه کچه‌من . بوکون الکتریق دیورز ، کیم بیلیر یارین دها اویله برقوت کشف اولونه‌جق که الکتریق اونك یاننده ضیا اعتباریله بر اداره قندیلی ، قوت اعتباریله‌ده برچوجقك چکه‌بیله‌جکی اوفاق برآرابه قالاجقدر . فقط واجب الوجود حضرتلرینك اشیا اوزرنده مکنون قدرت صمدانیه‌سندن ینه او یکی ایجادك قوتی ده برذره قالاجق ، نه‌قدر نکته‌لره طوغری کیدیلیرسه کیدلسین ، سینهٔ ارض واشیاده نه‌قدر تدقیقات یاپیلیرسه یاپیلسین قدرت فاطره قارشیسنده ینه ابتدائی قالاجقدر . ماهمجنان دراول وصف تومانده‌ایم . ایشته شو کشفیات ، بالکز مادی دوشونن واختراعاتی آنجق موجوداتدن استخراج اولونان قوانین طبیعیه اوزرینه ابتنا ایده‌رك عدمدن برجزء فردك بیله وجودینی میدانه کتیره‌میه‌رك مادیونك کوزلرینی قارارتمش وادی انکار والحاده سوق ایتمشدر بونلر هرشی ماده اوزرینه استناد ایتدیرمشلر و بو ماده غیرمدرك برقوتك تحت تأثیرنده حرکت ایتدیکنه وهرشیئك کندی کندینه ظهور ووجوده قائل اولمشلردر . بونلر ، مادام که دیورلر شرائط حیاتیه‌یی بیلیورز ، بوشرطلر آلتنده هرکون یکی برشی یاپارز مثلا حیاتدن اثر کوروله‌مین برمزبله ، برعملیهٔ منظمه اجرا قلندقدن صوکره لازم کلن حرارت ویریلیر

منظوم تخمیس

حق یولی ایچون

[…] وبایمنده موفق اولمق ایلاوند حق یولی
مجموعه سنه مقدمهٔ تمنیات اولمرق یازلشدر

غربتی بولیدر : دیکناله دولو ؛
چوقورلی دیننده دفرلر کزه‌ر ؛
بولوطلر سماده کزلمز بودولو ؛
اقنده یوقودوز قیرطینا ثمه‌ر .

کولکلر ، یاسلوك زهرینی تمه‌ن
برقیم مزاری کی سجده‌ده . . .
نته‌لر باغده کندیدن کچه‌ن
خوالار ، جان ویرر شیمدی یرلرده . . .

ضوقله بولیدر دولامیاح ایزم ؛
صوك دی ساحلده نکار اویوردوم ؛
باشنده شیشکر ، یرلرده دیزم ؛
کوزلره قان دولو یوروشمش دوم .

بول بوی برعصر : الرسماده ؛
نسلر ، آقارله بولامان نجار . .
هرکسده برماتم ، کوزلر هواده . .
هردوداق آلدن یادملر صونار .

وبادار اوردور : بوشلده کوکرمز ؛
آنیلر ، قوبراقده ایکلرین ایصلق . . .
قلبلرك ایولی یاری آوزنه‌ر ؛
اولومك جیقیغی آلویر آدیق !

آلویر ، یتیشیر : چکدکاریمز ؛
کوزوکسون بزمده حقك شن یولی . .
شیطانه قوربانلر ویردکلریمز
یتیشیر . . . باغریمز عمرانله دولو ! .

آچیل : سیاه کوزلرمده
مور کولکلی هاله دوغسون ؛
رنکمز چوقور یوزلرمده
دمت ، دمت لاله دولسون !

وراهت حقه طایان
ویا یینمز قوللریمز ؛

بیك برظلمه کزکس چاتیان
یلیم ، بیکس دوتاری‌یز

آچیل ، ای حق یولی ، قلاسین یرشی ؛
بولوطلر ، قیرطینا ، ماتم ، صاغاناق . . .
کردابه بولانسین ، آقسین یدرلی ؛
خیچقیران فریادلر حا صاچارق !

ایشلدات نوریکی ، صبرم توکندی ؛
اضطراب دوداقده زهیردن حلقه . .
کوزلره سیم سیاه پرده‌لر ایندی ؛
توزکله برجان ویر ایکلرین خلقه !

عرقن معبدنده قاندیلر یانسین ؛
بایقوشك سسی ایشیتمیه‌لم . .
اوغولر ، چاموردن قالقسین اویانسین ؛
(توزکرده عزم یوق !) دیدیرتمیه‌لم !

هرکسده برصنعت : آلده بیله‌زیك ؛
باوروار ، قدقیه پشنده قوشسون . .
عمرانك سسنی پك چوق دیکله‌دك ؛
روحلره برآزده سعادت دولسون !

قلبلرده ایمانك عشقنی یارات ؛
چهره پارلاسین ، کدر کورمه‌سین !
کوزلره جنتك یولی آرات ؛
دوداقلر آله بوسه ویرمه‌سین !

یشلردن آرامان اوبول سن ایسه‌ك ،
قادرسه‌ك بزلری قورتارمایه سن . . .
بوتکی مفتخر اولاق ایسترسه‌ك .

کوستره آندیکی ماتملر دینسین ؛
قاصرغه جزه‌لر دیونده سیاسین !

قونیه ۲۷ حزیران ۳۳۵

مدحت وهبی

وتينه

حق يولى

سياسى صاحبى ومسئول مديرى
ابراهيم حقى

آبونه شرطلرى
قونيه ايچون سنه‌لكى ١٨٠
« « آلتى آيلغى ٩٠
خارج ايچون سنه‌لكى ١٩٠
« « آلتى آيلغى ٩٥

اداره‌خانه‌سى
يڭى داوود‌سنده داوود مدرسه‌سى

جمعه ايرتسى
١٨ شوال ١٣٣٧
١٩ تموز ١٣٣٥-١٩١٩

ييل — ١
صايى — ١

شيمديلك اون كونده برچيقار دينى . اجتماعى ، فنى ، ادبى اسلام مجموعه‌سيدر

بر ايكى سوز

غزته‌سز ، مجموعه‌سز ، كتابسز بر ملت ؛ ديلسز بر انسانه بڭزه‌ر . مطبوعاتى اولمايان ملتلر بشريت مشدمه‌نك بر كتلهٔ صامته‌سيدر . ديلسز انسانلر عضويته‌كى بونقصان ايله ناصلكه مغلوب اولدقلرى حيات آره‌سنده بر موقع مهم ومستثنا اشغالندن طبعاً محروم ايسه‌لر ايكم ملتلرده جمعيت اقوام ايچنده حائز رتبهٔ اعتبار اوله‌مازلر . ملتلرك افكار عموميه‌سنك ساحهٔ تجليسى مطبوعاتدر . جهانده حقنى مدافعه ايده‌مين اقوام غزته‌سز ، كتابسز قوملردر . بزم كبى چوق نقطه‌ده حقلى اولدقلرده حقلرينى غائب ايدرلر . چونكه ديللرى يوقدر سويليه‌مزلر . بر مملكتك مطبوعاتى قازانمق افكار عموميه‌سنى قازانمق ديمكدر . شمدى‌يه قدر تورك قومى نه غائب ايتديسه كنديني اكلاته‌مامق يوزندن ايتدى . شون ضايعاتمز غربك شرقى بيلمه‌مسندن ايلرى كلدى . حالاده اويله‌در . موره اختلالندن اول انكلتره افكار عموميه‌سنى عليهمزه چويرن غزته‌لر قريم محاربه‌سنده لهمزه جريان حاصل ايتديلر . وانكليزلر ، فرانسزلر روسيه‌يه قارشى بزمله برابر قان وجان دوكديلر . مع مافيه بوتون بوفداكارلقلرك سائقى منفعت ايدى . بوكونده عجبا دول حاكمه‌نك شرقده‌كى منفعتلرى بوندن يوز سنه اولكندن دهامى آزدر ؟ چوق اولسه‌ده چه فائده‌كه بوواديده يونانيلر قدر توجه عامه‌يى قازانه‌نك يولنى بيله‌مدك . بو بيلمكسزلك ، بو اويوشوقلق ، بو جهل عميق بزى پريشان ايتدى . حاصلى نه بز عالمى طانيدق ، نه عالم كندمزى طانيته بيلدك ؟ بوتون مناسبات تجاريه ، مدنيه وسياسيه‌مزه رغماً اوروپا ايچون مجهول بر عالمز .

ارمنيلر ارمنستان دعواسنى اورتايه آتادن اول وسائط متنوعه ومتعدده ايله كنديلرينى طانيتمغه چاليشديلر . چشيد چشيد كتابلر ، بربر غزته‌لر نشر ايتديلر . بزه قارشى سلاحه صارلمزدن اول مكتبلرينى آچديلر . داخلدن ، خارجدن افكارى احضار ايتديلرده اويله اورتايه آتيلديلر .

حالبوكه بز هرقومدن زياده بو معارفه‌يه محتاج ايدك الحالة هذه اويله‌يز بو جهتله حكومتدن بر شى بكله‌مه‌مليز . كنديني كوستره‌جك ، طانيته‌جق متمدر . شو حالده وظيفه مليدر . قونيه‌جه بر اكسيكى تماملامق ومملكته وسعمز مرتبه‌سنده نافع خدمتلرده بولنمق املى ، امل خالصى ايله « حق يولى » مجموعه‌سنى تأسيس ايتدك . مرادمزه كوره ملته خدمت ايده بيليرسه‌ك كندمزى بختيار عد ايده‌جكز .

حق يولى

دين

دين وماهيتى : بشر انفرادى حياتدن اجتماعى حياته آتيلديغى زمان وارلغى ادامه ايچون بكى برچوق شرطلرله احاطه ايدلديكى آكلار قانيلديغى كتله‌يه تابع بر عضو اولدق رحياتى بساطت واشكالدن قورتاره بيلدك ايچون انفرادى حيات تحسين ايتديكى مطلق وباپايانسز حريتدن چوق فدا كارلق ادامه بولنمه مجبوردر . مجبوريتى طبيعى بريلدر . بويله اولنجه اساساً بر غوغادن اولان حياتك دها بك مرحله‌سنده ازيلوب كيتمك ديمكدر

انفرادى حيات ؛ يالكز شخصك وارلغى صوق ، صيجاق ، آچلق ، صوسزلق كبى دوشمانلردن وتهلكه‌لى حيوانلرك پنجه‌سندن قورومق ايچون بر غوغا ايسه اجتماعى حيات هرحالده بر [جهاد اكبر] در . چونكه طويل حياتده فردشخصى وارلغى حمايه‌مز دوشمانلردن قورومق ايچون مادى برغوغا ايله كليرلر نوعى حياتى ادامه ايچون هرحالده دها بيوك ودهاءهم اولان [نفس غوغا] سنه حاضرلانيور ديمكدر . [نفس قوغاسى] ؛ شخصى ونوعى وارلقلره فيعق ايتمين قوتلره قارشى قوه بيلمك ايچون [تساند] و [توازن] تأسيس ايتمك وانسانك مجبول اولديغى منفعت حرصلرينى — به كندى لهنه اولدرق — تعديل وكوره‌لتمك ايچون امك چكمك ديمكدر

حيات ؛ بشر ايچون برچوق منفعتلرله بزنمشدر . [١] شهوتى تسكين ايچون برچوق كوزل قادينلرله اولنك يكانه املى تشكيل ايدن بشر ؛ موقعنى تقويه ايچون‌ده برچوق اولاده حسابسز نقودده نائل اولمق آرزو ايدر . سوروارله حيوانانه ؛ پاپانسز املاك واراضى‌يه مالك اولمسى بناءً عليه بتون منفعتلرك مطلقا كنديسنه انحصارينى وبتون قوتلرك اوكنده قيرلمسى ايستر . فقط انسان بر ديليم اتمك يه بيلمك ايچون دمرجى ، كومورجى ، چيفتجى دكرمنجى ، اتمكجى كبى برچوق ياردمجيلره محتاجدر . بناءً عليه وارلغى يالكز بر دوشماندن قورومغه چاليشيركن مطلقا بوصنفلرك‌ده سعادتنى دوشونمك شخصى منفعتى ايجاب ايدر . دوشمانلرك چوقلغى ملاحظه ايدلنجه منفعتك اوجمعى تشكيل ايدن بوتون قدرلره نجيرلنديكى تظاهر ايدر .

قوروولان برساعت زمبركنده ذخار ايدلن قوتدن استفاده ايده بيلمك ايچون هرحالده اوقوتى اداره ايده‌جك بر ناظمه ، بر رقاصه احتياج دركاردر . ايشته بشر كتله‌لرينك مادى ومعنوى احتياجلرينى تطمين وبناءً عليه پايدار اولمسى

[١] وزين للناس حب الشهوات من النساء والبنين والقناطير المقنطرة من الذهب والفضة والخيل المسومة والحرث

تأمين ايچوندر ؛ [اينش بولوى] و [اورتاقلامه‌سى] اصولى اورته‌يه قويه‌جق وفردلرك جمعيت وجمعيتك فردلر اوزرنده‌كى حقلرينى اكا ايچه تفرعاتيله برابر تقرير ايله‌ميت قوناسنده عائله وطنرلرينى حاضرلايه‌جق تكامل وانكشافه ياردم ايده‌جك بر ناظمه . برعامله احتياج واردر . بوعامل دهديندر .

دينك تعريفى : بوقاريده‌كى ايضاحاتمزله دينى تعريف ايتمك پك قولايلاشمشدر . دين عقل وازعان صاحبلرينى كندى اختيارلريله محضا خيراولان شيلره سوق ايچون قويلمش الهى بر دستوردر .

دين الهى برمؤسسه‌ميدر بشرى بر دستورميدر؟

ژانژاق روسو مقاولهٔ اجتماعيه‌سنده [ملتلره مناسب كلمه‌جك ابى اجتماعى قاعده‌لرى كشف ايده بيلمك ايچون اويله بوكسك بردكايه لزوم واردركه : بوتون احتراصلرى بيلديكى حالده هيچ براحتراس حس ايتمسون ، بشرك طبيعتنى حقيله طانديغى حالده اونكله علاقه‌سى اولماسون ، سعادتى بزم سعادتمزه وابسته اولمقله برابر بزم احوالمزله مشغول اولمق لطفنده بولنسون ، حاصلى زمانك ترقياتى اورته‌سنده كنديسى ايچون بك اوزاقده‌كى شرايله فق اولسون برعصرده چاليشوبده سعيندن ديكر عصرلرده مستفيد اولسون .

انسانلره قانونلر ويرمك ايچون الهه‌لر لازمدر]

ديور .

ينه بوكتابنده فرانسز محررلرندن موسيو (بهل) ك هيچ بردينك اجتماعى هيئته نافع اولمديغنى ادعا ايدن سطرلرينه قارشى [اساسى دين تشكيل ايتمه‌مش هيچ برسياسى هيئت تأسيس ايتمه‌مشدر وايده‌مز] ديه‌رك جواب ويريور . فى الحقيقه براجتماعى هيئت تشكيلنه تصدى ايتمك جسارتنده بولنه‌جق قانون واضعى كنديسنده اشاغيده‌كى خصوصات ايچون فوق العاده برقوت وقدرت دويمليدر .

١ — انسانك طبيعتنى عادتا دكشديره بيلمليدر .
٢ — تام وباشلى باشنه بر (كل) اولان هرشخص دها بيوك بركلك جزئى حالنه قويملدركه آرتق اوشخص وارلغنى ، حياتنى اوبيوك كلدن آلسون .
٣ — انسانك بنيتنى — دها زياده قوتلندرمك ايچون دكشديرملى وفردلرك طبيعتدن آلديغى مادى ومطلق وارلغى جزئى ومعنوى برواريله قلب ايده بيلمليدر .

حاصلى انساندن طبيعتك ويرديكى مطلق ، پاپانسز قوتلرى صويارق اوكا قارشيلق فردك بيكانه اولديغى وديكرلرينك ياردمى اولمقسزين قوللانه‌ميه‌جغى قوتلر ويره بيلمليدر . بتون بوطبيعى قوتلرنه قدر يوق ايديليرسه [مكتسب] قوتلر

اوقدر بیوك واوقدر مستقر اولور . ودواجهك بیانده اوقدر مرصوص واوقدر متین اولور .

شو حالده هر فردك کندی طبیعی وازلی سعیوقعدا ایدهرك دیکرلرینك زحمتنه بارودی انفسرن هیچ برشیئه کوجی یتمین بیلنك قانونی قوت فرداك طبیعی قدرتلرینك یکونه دلك اولوروبا آرتارسه ایشته اووقت قانون وضعی خصوصی بشه بیلهجکی کال درجهسی بولمشدر . دینلهبیلیر بر کتلهلرینك ساڭیه ومثبت مسئلهلرینهقدر ایشلهرك انکشاف وسعادتی تأمین ایدهجك قانونلری قورالمز هیچ بروقت ومتك سیورش ارادی اولهماز چونکه بونلر بلهجقاری قانونلرده اکریا استرصاطرینه آلت اولهرق حضرلری تأییده ادامه ایدرلر . وانولرینك قسمت ومعنویتی اهمیتسز وخصوصی ملاحظهلرله بوزیلهبیلیر : انسانلره امر ایدیلرك قانونلره امر ایتمهسی لازم اولدیغی کی قانونلره امر ایدیلرده انسانلره امر ایتمهسی لازمدر . بناءً علیه دین بدی بردستور دکل الهی برمؤسسهدر .

تدین حسی : تدین حسی بشریت قدرقدیمدر . کونش دیکمزانسانلق اوزرینه آنجق بشرك طفولیت اولنده ، هنوز دوشونك وبیلمك قوتلرینك تندیسنده تم ایتدیکی زمانلرده دوغمشدر . کرهٔ ارض دیکمزبشره آنجق بشریت چوجقکن قوجاغنده بربر ویره بیلمشدر . حیاتی ماران هوا ادیان ثوبیله مشبوعدر . برنوزادك میاه کوزی آچیرکن تنفس ایتدیکی هواده دین حسیده واردر . بو حس بشرك قوندانقندن مزارینه قدر کیردیکی زنده حاکمدر . برغرب اجتماعیجیسی سوسیالیزمك انتشارینی تعیین ایدن باشلیجه عنصرلرده کی چیرهشیکك ومهلکی ایضاح ایدرکن : [انسانی شکلی هرکون تظاهر ایدن سوسیالیزمك انحطاط بولنده بولنان دیکردینلرك یرینه کچهجك بردین حالنه کلدیکی کورلدیکی زمان ، بکی برتشریح وتشبیه عنصری دها دوغاجقدر بوکرکی [علم الروح] دین مسلك ، مکرك یوق ایدیلهمیهجك برتمایلی اولدیغنی سویلیور . برسوسیالیست حواریی معبودلرینك اسملرینی دکیشدیرمش روحی برمقصددر . روحی دائماعتقادی ودینی برقابلك آشینهٔ تیرله مشبوعدر] دیبور .

دین مسئلهسی حیات مسئلهسیدر : دین مسئلهسی حیاتی ویاتی دیله اجتماعی بر مسئلهدر . دینی برملتك سیاسی ، حقوقی ، اقتصادی علمی ، طبیعی ، اخلاقی مؤسسهلرینك واقعهسیدر . اکر دینی برحرمه تشکیل ایدن شو مؤسسهلری صارمایورسه اوملت دینی برحیاتنااماوردیکدر . دینی برحیاتدن کوزه دیلن

قبضلرده اوماده بودر . بالخاصه زهدیت ورهبانیقبول ایتهین بوتون حیاتی مؤسسهلره ملاصق بولنان اسلامیت ، بوفطری دین ، بو (ناموس اعظم) میانهدون اهمال ایدلدیکی ایچون بوکونکی قاره ملاکتلره شاهد اولدق . بوحیاتك تادیبی یالم یقین بر استعمال ایچون اوکره دها نهدهش چوقورلر قازیبور لا .

اسلام عالمنك انحطاطده غریب وحدتی :

بوبحران مع التأسف غریب وحیرته شایان برصورتده بوتون اسلام عالمنده بر وحدت عرض ایدیبور . مسلمانلره عائد اولان هر شیئه بالخاصه اسلام دیننه قارشی ادنی ونیرشه ری برکین وخصومته مبتلا اولان غربلیلر بو ; استیلائی برشکل آلانه سرفی اسلاملر آرهسنده مشترك عینی برقاملك اسناد ایتك ضرورتنی حس ایدییورلر . مسلمان قوملر آرهسنده دینلرندن باشقه اجتماعی برعامل ، براشتراك نقطهسی بولهمدقلرندن مسلمانلر حضرت محمدك شریعتنه تابع اولدقجه خرستیانلقلره نسبتله قطعی برمادونیت حالنده قالهجقلرینی بوکسك سسله باغیریبورلر . بونکلهده مسئلهیه دینی ومذهبی بر ماهیت عطف ایدییورلر .

ارتق خصومتله مختل اولان دماغلرك بولدیغی بو حکم ونتیجه بك سقیمدر .

بو خصوصك مناقشهسی باشقه بر مقالهیه بیراقهرق شیمدیلك شونی سویلهیهجکم که : هیچ بر دین ; مقتضی خصائل واوصافه مالك هیچ بر قوی تکامل وتمدندن آلیقویامشدر . بو ; بدیهی بر حقیقت حالنه کیرمشدر . چونکه دین نامنه انکیزیسیون قوران خرستیانلق ونهده [اقصای شرق] ده طوتونان « بودا » دینی بوکونکی اوروپا وژاپونیالیلری تمدندن آلیقویامشدر ; شو حالده عینی سعادت اولان اسلام دیننك انسانلری سعادت وبختیارلقدن آلیقویهمیهجغی [بطریق الاولی] قبول ایدنك ایجاب ایدر . [۱]

ابراهیم حقی

[۱] مقالهمزك نجی مساعده ایتدیکندن [دین ایله خلق] و[دین ایله تربیه ، مکتب ، مدرسه] و [دین ایله اجتهادجیلر ، واعظلر ، تقلیدجیلر] و [دین ایله تکامل] حقندهکی دوشونجهلریمزی او بر نسخهیه بیراقمغه مجبور اولدق .

چفتجی وباغچوانلرله برحسبحال

چفتجی وباغچوان بابالر !

سوزلرمی جان قولاغیله دیکلر ، اوزیوره کدن قبول ایدرسهکز سزکله هر درلو زراعت ایشلری ، واکین ، سبزه خستهلقلرینك اصول تداویلری حقنده حسبحال ایتمك ایسترم . طبیعی نصیحتلریمی طوتار ، سزه اوکرهنهجکم چارهلری هیچ اوشنمهیوب تطبیق ایدرسهکز اولکیندن دها زیاده ودها کوزل محصول آلهرق هم کندی ثروتکزی آرتدیرهجقکز وهمده وطنمزه وخزینهٔ حکومتهده بیوك یاردمکز اولهجقدر .

باقیکز ; دنیاده هر شیئك برضدی اولدیغی کبی هر جانلی مخلوقكده بردوشمنی وبرخستهلغی واردر . جناب حقك یاراتدیغی مخلوقات ایکییه آیریلیر . برنجیسی کوز ایله کوریلن وبزجه معلوم اولان مخلوقاتدر . ایکنجیلری ایسه کوزمزك کورمدیکی ووارلغنی بیلهمدیکمز غایت اوفاق حیوانجق ونباتجقلردن عبارتدر . بو اوفاق مخلوقاتك منتظم ومکمل اعضاسی بولنمدیغندن یعنی بونلر آیاقدن ، قانادن ، کوکدن یاپراقدن محروم اولدقلرندن کندی کندیلرینه یاشایامازلر ، کندی غدالرینی آرایوب بولامازلر . بونلر دائما بیوك حیواناتك وجودنده ، و آغاجلرك یاپراقلری ، داللری ، تازه فیلیزلری اوزرنده یاشارلر . حیوانلرك قانی ، آغاج وسبزهلرك صوینی امهرك حیواناتی ضعفلهتوب اولدیررلر . آغاج ومحصولاتی ایسه قوروتورلر . اوفاق مخلوقات دائما بیوك مخلوقاتك ضررینه یاشار واونلره برطاقم خستهلقلر کتیریرلر . ایشته بز بونلری بیلوب حصوله کتیردکلری خستهلقلری ازاله ایتمك چارهلرینی اوکرهنهلیز . کرچه کوزله کورونهنلردن حیوانات وحشیه ایله بوجکلر ، طیرطیرلر ، کلهبکلر کبی برطاقم حشراتكده برچوق زیانلری ، ضررلری وار ایسهده شمدیلك بونلرك مضرتلرندن صرف نظر ایدهرك یالکز حبوباته ، سبزهلره ، میوه آغاجلرینه عارض اولان امراضدن وبونلرك تداویسندن بحث ایدهجکز .

سورمه (داستیق) خستهلغی

بو خستهلق الکزیاده بوغدای ، آرپه ، چاودار ، یولاف ... الخ کبی حبوباته عارض اولور . بالخاصه بوغدای محصولنده قسماً تلفات حصوله کتیریر . بعض سنهلر محصولك کاملاً محو اولمهسنه سبب اولدیغی کبی بعضاًده محصولك مقدارینی یوزده (۵۰ — ۷۰) درجهسنده آزالتیر . چفتجیلری الکزیاده قورقوتان بوخستهلقدر . بناءً علیه بوقدر ضررلی برمرضك چارهسنی دوشونمك وعلاجنی تطبیق ایتمك هر چفتجی ایچون لازمدر .

« سورمه » خستهلغی ; « اوستلاغو » اسمنده اوفاجق برمنطارك بوغدای دانهلرینك ایچروسنده بویوب چوغالمهسندن ودانهنك اوزینی ونشاستهسنی یيوب بیتیرمهسندن ایلری کلیر .

بومنطارك تخملری اوجاق قورومی کبی سیاه توزلردن عبارتدر . بوسیاه توزلر جانلی اولدیغندن سورمهلی دانهلر آچیلدیغنده سیاه توزلر روزکار واسطهسیله دیکر صاغلام دانهلره سرایت ایدر . واو دانهلرکده اوزینی ونشاستهسنی تخریب ایدهرك خستهلنمهسنه سبب اولور . بوصورتله خستهلق ترلانك هر طرفنه یولاشیر . مذکور خستهلغه طوتولان دانهلر اولا کیرلی بیاض کورونورسهده کیتدکجه منطارك تخملری سیاهلاشدیغندن دانهلرده نهایت اسمر بررنك آلیر . سورمهلی دانهلر ، صاغلام

دانه‌لردن دها اوفاق ويووارلاق ايسه‌ده سورمه‌لى باشاقلر سالم باشاقلردن دها اوزونجه كورونور .

سورمه منتارلرى رطوبتى چوق سوديكندن ياغيشلى سنه‌لرده زياده‌سيله ظهور ايدەرك بغداى و آرپه محصوللرنده يوزده (٦٠) درجه‌ده تلفات حصوله كتيرير . بو سنه قيشك ياغمورلى كچمه‌سى حسبيله سورمه وكومور خسته‌لغى هر طرفده چوقدر . كچنلرده ارقداشلرله ياپديغمز بر كزينتى اثناسنده قونيه وحوالى جوارندكى اكينلرده هب سورمه و كومور كوردكمز ويا باغچه‌لرده يانكلس . طوماتس وپاطليجان كبى سبزه‌لرده پاس خسته‌لغنه طوتولديغنى رأى العين كورديكمدن بو مصاحبه زراعيه‌يى يازمغه مجبور اولدم .

بو سورمه‌لى بغدايلردن تحماق آلوب‌ده اكيله‌جك اولورسه برنجى سنه‌سى بغدايلرده يوزده (٣٠) نسبتنده سورمه وارسه ايكنجى سنه هر حالده يوزده (٧٠) . چيقه‌جغى ومحصولك تقلل وزوالنى انتاج ايده‌جكى آشكاردر. بناءً عليه يالكز كورلى سورمه‌لى بغدايلردن تحماق انتخاب ايتمه‌لى وياخود بشقه طرفدن تميز بغداى تدارك ايده‌مديكندن طولايى هر حالده سورمه‌لى بغداى اكمك مجبوريتنده قالينيرسه‌ق علاجلايه‌رق اكيلير !

تحماقك علاجلانمسى : بونك ايچون اولا آغاجدن معمول بر فوچى ، اكر يوقسه بر چاماشير تكنه‌سى آلوب بونك ايچريسنه (٩٠) اوقه قدر صو قونولور و آيريجه بر قاب درونده طقوز اوقه قدر ايليق صو ايچريسنده ياروم اوقه (چين) طاشى كوزلجه اريديلير . بو صورتله اريديلن ماوى صو اولجه حاضرلانان طقسان اوقه‌لق صو ايله قاريشديريلير. بو صورتله يوزده بر اوقه كوز طاشيله طقسان طقوز اوقه صودن مركب بر محلول حاضرلانه‌رق خانه‌نك بر كوشه‌سنه قونور واوزرى بر چوال وسائره ايله اورتيلير . تخمى علاجلامق ايچون انبارلردن اوكون اكيله‌جك مقدارده تخم چيقاريلوب بر صپت ايچريسنه قونيله‌رق مذكور صپت ماوى صو درونته اون بش ثانيه قدر يعنى بردن اون بشه صاييجيه قدر باطيريلوب چيقاريلدقدن و تخملر كوزلجه اصلاندقدن صكره برابرجه هوا النمق ايچون خصوصى بر محله سريليلير. بعده تارلايه كوتوروب اكيلير . بو علاج هم سورمه خسته‌لغنك وهمده بوكا مشابه اولان «كومور» خسته‌لغنك ازاله‌سى ايچون الك كوزل بر چاره‌در . چين طاشى زهرلى اولديغندن تخملرك اوزرنده بولنان سورمه وكومور منتارلرينك سياه توزلرينى محو ايدر بر دها خسته‌لق اولماز . بو صورتله تخمك علاجلانمه‌سى غايت قولاى اولديغى كبى اوقدر مصرفده‌ده متوقف دكلدر. چين طاشى (كوز طاشى) بعضاً حكومت طرفندن مجاناً‌ده توزيع اولنور .

كورد سورمه خسته‌لقلرينك ضررلرى بروجه آتيدر .

١ محصولك مقدارينى يوزده اوتوزدن بعض سنه‌لرده يوزده يتمشه قدر آزالتديغى كبى بغدايك وبغداى اونك اوصافنى بوزارق قيمت تجاريه‌سنى تنقيص ايدر .

٢ كورلى بغدايدن ياپيلان اكمك يه‌ينلره شدتلى صانجيلر ويرديكى كبى بعضاً موتى موجب اولور . كورلى آرپه‌نك كرك صمانى وكرك دانه‌لرينى يه‌ين كبه حيوانات ياورولرينى دوشورور بالخاصه بو حال قيصراقلرده چوق كورولور .

٣ كورلى بغداى صاپلرى خرمن و بيبلديغى صيره‌ده زهرلى اولان سياه توزلر عمله‌لرك بورنلرينه دولارنده بر چوق چيبانلرك ظهورينه ودوكه‌ توشولان حيواناتك بعضاً كوزلرينك كور اولمسنه سبب ويرر .

چفتجى بابالر ؛ هم كيسه‌يه وهمده حياته بر چوق ضررلرى اولان بو خسته‌لقدن اكينلريكزى قورتارارق فيضلى محصول آلمق ايسترسه‌كز تخملريكزى علاجلامه‌دن اكميكز .

طوماتس وپاطليجانلرده پاس خسته‌لغى

بو خسته‌لق ؛ طوماتسلرك ياپراق وفيلزلرنده اسمر لكه‌لر ، پاطليجان ياپراقلرينك اوست طرفنده صارمتراق اسمر ، آلت طرفلرنده ايسه شكرتوزى كبى بياض لكه‌لر حصوله كتيرمسى ؛ وطوماتس ميوه‌لرينى چوروتمه‌سيله آكلاشيلير .

بو خسته‌لق الك زياده تموزك نهايتى ايله آغستوس آينده ظهور ايدوب شدت كوستردكندن باغچوانلر كرك طوماتسلرك وكرك پاطليجانلرك اركن يتيشن نوعلرينى انتخاب ايتمليدر .

تداويسى — ؛ پاس خسته‌لغى مختلف اصوللرله تداوى ايديلير ايسه‌ده الك ايسى آتيده كوستريلمشدر

١ يوزده ايكى نسبتنده ياپيلمش كوز طاشى وسوندرمش كيرج محلولى پاطليجان ، و پاتاتسلرك خسته‌ ولكه‌لى ياپراق وفليزلرينه پوسكورتمليدر .

بو محلولى حاضرلامق ايچون اولا ؛ بر فوچى درونده طقسان اوقه قدر صو ايچريسنه ايكى اوقه سوندرمش كيرج قونيلارق كوزلجه قاريشديريلوب اريديلير . و آيروجه‌ده بر آغاج بر قاب درونده آلتى اوقه قدر صو ايچريسنده ايكى قيه چين طاشى اريديلير . بعده بو كيرجلى وچين طاشلى صولر بربريله قاريشديريلوب ، آچيق ماوى بر محلول الده ايديلركه بوكا ؛ بوردو بولامه‌جى ؛ دينير ، ايشته بو صو بر پوسكورتكچ ويا فرچه ويا سپوركه واسطه‌سيله پاتاتس طوماتس ، وپاطليجان كبى نباتاتك فيلزلرينه ياپراقلرينه وخسته‌ اقسامنه سرپيليرسه خسته‌لغك اوكى آلنمش اولور .

٢ مساوى مقدارده قاريشديريلمش اوجاق قوروسى ايله كول وتمام آلچيدن مركب خليطه‌يى كرك توز حالنده كرك مايع حالنده خسته‌لقلى طوماتس وپاطليجانلرك اوزرينه سرپمليدر .

دار المعلمين علوم زراعيه و طبيعيه معلمى
محمد نورى

ولايت شئونى

بيكلرده شهرمزده بر ياڭين اولدى . بر دكانك آزى بلديه‌يه عائد اولان قصابلر چارشوسنى سيلدى سوپوردى . كرانه بازارى ياڭينى تعقيب ايدن بو حريق اكر غايت شدتلى بر روزكارك اسديكى زمانه تصادف ايده‌يدى بتون معناسى ايله بر آفت حالنى آلاجقدى .

انسانلر بر تدبير اتخاذ ايده‌جكلرى زمان هر درلو احتمالاتى نظر دقته آليرلر . مثلا بويه‌ده اول اكثريا كيجه‌لر ديه وسائط اطفائيه بر محل مكانيه ايصال ايدلرسه بيوك ياڭين ظهورنده قصابلر چارشوسى يانقيننده اولديغى كبى هر كس الى اوغوشدرر طورور ديه‌ليريكزه كوره ياڭينك توقيفات عصريه ايله قابليت اطفائيه‌سى اولان ايكى طلومبه‌مى واردر . طلومبه‌سى وار اما طلومبه‌جيلرى وارمى ؟ وبو وسائطك حق استفاده‌سنى تأمين ايليه‌جك خرطوملرى موجودمى ؟ بونلرينى كيمسه بيلميور .

مكره بيوك بر شهرده دها يابيلورك اوده عائليجه عائدر . بوكا بر تعيين وتصريح ايتمه‌يه‌لم . چونكه قباحت كيمده ايسه‌ ليكرده كيمسه آكلاشيلير . فقط بر ياڭينلرك توسعه بر طرفده بالعكس ديكر طرفندن‌ده صولرك سبب اولديغى ادعا ايده‌مكز . ديه‌جكمز كى اولامرده وسائط اطفائيه تملكمزك نه احتياجى ايله نه‌ده وسعتى ايله متناسب ؟ بر آنده اوچ حريق وقوع بولسه ايكيسى مولايه حواله‌دن غيرى چاره يوق .

ديه‌لمك طلومبه‌لر مكمل‌در . فقط اويله‌ جه طلومبه‌لر يانقينه هراى ميانه‌لرده ، بتون بونلرى اطرافله كيم دوشونه‌جك ؟

علاءالدين تپه‌سنده بر ساعت قله‌سى واردى كه بوكا هر بولدينمى ؟ بده‌مقطعه قديمى يا‌ماته آليشمش و يدقمار بيتردى . بوراسى عينى زمانده هم كوزل بر ساعت قله‌سى همده ياڭين قله‌سى اتخاذ ايديله بيلير . او زمان طلاعدن چيقاريلان ساعت نه اولدى ؟ قورسيق بلكه بولنده حواله ويرمك بولنمه‌مقى . بوراده مكمل بر قلابيلير يكچيلر تعيين اولنورسه تلفونله قله اطفائيه مركزى اولان محله وديكر ايجاب ايدن محلره ربط ايديلورسه چاره باكى صوينك صاواش اناختارلريده يكيلرده بولنديرلمه مقصد بر درجه‌يه قدر تأمين ايدلمش اولورى : اولور اما ديكر يه‌جك وارى ؟ ايشته بو ... هم وار ، هم يوق .

بتون بو ديدكلريمز يابيلمه‌جك شيلر دكل ، اليكه يابه‌جق انسانلره محتاج .

٭ شهرمزده ارباب تتبع ومطالعه ایچون آچلمش بر کتبخانه واردی . کتبخانه‌نك محتوی اولدیغی آثار شرف‌الدین جامع شریفی قارشوسنده‌کی (دارالقرا) یه نقل ایدلمش .

دار مذکورده زراعت بانقه‌سنك اشیاسی وارمش . بانقه بو اشیاسنی اورادن باشقه بر محله نقل ایده‌مدیکی ایچون کتبخانه‌ده آچه‌میورمش . بانقه‌یه عائد بر طاقم اوراق ایچون خلقك استفاده‌سنی موجب اوله‌جق برچوق آثار نفیسه‌یی حبس ایتمك طوغری اولمسه کرکدر . هیچ بر جهتله علاقه‌سی اولمیوب اداره خصوصیه‌یه عائد اولان بو کتبخانه‌نك بر آن اول آچدیرلمسنی تمنی ایدییورز . تتبعه مراقلی اولانلر وقتلرینی قهوه‌لرده سیاست آولامقله کچیرولمسه یازیقدر .

٭ خصوصی مکتبلر آچمق ایچون قونیه‌ده تشکل ایدن شرکتك (دارالعرفان) نامیله بر مکتب آچه‌جغنی وبو مکتب ایچونده ایکی بیك سکز یوز آلتون لیرایه بر بنا صاتون آلدیغنی ممنونیتله خبر آلدق . شرکتك شیمدی الی بیك لیرادن عبارت اولان سرمایه‌سنی آتمش یوز بیك لیرایه ابلاغ ایده‌جکنی‌ده ایشیتدك . نفع شخصیدن زیاده منافع عمومیه‌یی تأمینه خدمت ایده‌جك اولان بو شرکت ذکور واناثه مخصوص اولمق اوزره آچه‌جغی لیلی ونهاری دارالعرفان ایچون خصوصی بر درس پروغرامی ترتیب ایتدیرمکده‌در . غالبا یاواش یاواش اویانیورز . چونکه مکتب آچمق ایچونده اولا قونیه‌ده صکره استانبولده شرکتلر تأسیسی انتباه علائمنك اك بارز اولانلرندن بیریدر . بویله شرکتلرك چوغالمسنی وطنك، ملتك سلامت وسعادتی نامنه تمنی ایدرز . معلومدر : انکلتره‌ده معارف نظارتی یوقدر . تدریساتی ملی تشکیلات ایله اداره ایدرلر . معارف نظارتی یوقدر دیه انکلتره فرانسه‌دن کری قالمادی .

بلکه‌ده بز ایلرومه‌دن بز ایسه هر شیء مطلقا حکومتدن بکلدیکمز ایچون هیچ بر شیء یاپامادق . ازجمله بو کون قونیه‌ده قوجه معارف نظارتی نامنه بر ابتدائی مکتبی یوق . ایشته بتون بو نواقصی ایتلاف‌اوده‌لری بو مکتبلر شرکتی اکمال وتطمین ایده‌بیلیر .

٭ اعیان اعضاسندن زین‌العابدین افندی حضرتلری طرفندن بدایت مشروطیتده قونیه‌ده بر مدرسه آچیلمشدی . (اصلاح مدارس) نامیله تأسیس ایدیلن بو مدرسه حقیقةً اسمی مسماسنه مطابق بر دارالفیض ایدی . تدریسات دینیه ایله فنیه‌نك موازی کیده‌بیله‌جکنی آز زمان ظرفنده یتشدیردیکی طلبه ایله بالدلیل اثبات ایدن بو مدرسه مدرسه‌لرك نه صورتله اصلاح اوله‌بیله‌جکنی کوستردی . فقط نه حیف، کندیسنه منسوب اولمیانلر طرفندن وجوده کتیریلن آثار خیریه‌یی ـ ولوکه ملتك سلامت حقیقیه‌سنه عائد ومعطوف اولسون ـ مطلقا محو ایتدیکی کبی (اصلاح مدارس) ده رؤسای اتحادك کین آتشنه آلدقلری بر صره‌ده قپاندی کبی اولدی . حالبوکه اصلاح مدارسدن آز زمان ایچنده یتشن طلبه هرنره‌یه کیتدیلر ایسه کیردیلرسه دائما برنجیلکی قازاندیلر . چونکه تدریساتی پك مکملدی . بر شیء اساسلی اولونجه البته اورادن یتشه‌نلرده حقیقی بر مایه، بر سرمایه بولونور . بو مدرسه‌نك زین‌العابدین افندی حضرتلرنجه یکیدن احیا ایدلك اوزره بولندیغنی کمال ممنونیتله خبر آلدق موفقیتلرینی تمنی ایدرز .

انتباه غزته‌سی

انتباه غزته‌سنك مدیر مسئولی علی رضا افندینك برای تبدیل هوا کیتمش اولدیغی کوتاهیه‌دن عودت ایتمك اوزره اولدیغنی وبناءً علیه انتباهك یقینده بر صورت مکمله‌ده چیقاجغنی استخبار ایتدك .

کله‌جك نسخه‌مزدن اعتباراً مجلس اعیان اعضای کرامندن استاد اولو العزم زین‌العابدین افندی حضرتلرینك برأثرلرینی تفرقه‌یه باشلایه‌جغز قارئلرمزك دقتله تعقیب ایتملرینی اهمیتله توصیه ایلرز .

اتفاق مطبعه‌سی : قونیه
مدیر مسئول : قره‌عبوکلی زاده احمد ناجی

قونیه

حق یولی

امتیاز صاحبی ومدیر مسئولی
ابراهیم حقی

آبونه شرطلری
قونیه ایچون سنه‌لکی ۱۸۰
» » آلتی آیلغی ۹۰
خارج ایچون سنه‌لکی ۱۹۰
» » آلتی آیلغی ۹۵

اداره‌خانه‌سی
پاشا دائره‌سنده دائرهٔ مخصوصه

باصیلمایان یازیلار گری ویریلمز

پنجشنبه
۳۰ شوال ۱۳۳۷
۳۱ تموز ۱۳۳۵-۱۹۱۹

ییل — ۱ صایی — ۲

شیمدیلك اون کونده برچیقار دینی ، اجتماعی ، فنی ، ادبی اسلام مجموعه‌سیدر

ایچنده کیلر

نسخه‌سی ۵ غروشدر

مسابقه وبیلمجه‌لرمز

۱ قونیه مزده مرکرده قاچ مدرسه واردر ؟ اسملرینه هانکی دورلرده بنا اولندقلری ؟

۲ شوبن ایلك بهار وباز موسمنده یشیل رنکی محافظه ایدن یاپراقلر صوك بهارده صاری وقیرمزی رنکلره تحولنه سبب نه‌در ؟ و یشیل ، قیرمزی ، صاری رنکلرك ترکیبنده نه‌کبی جسملر واردر ؟

۳ یاغار یقاره ، یاقار یاغارك برلشمه‌سندن نه حاصل اولور ؟

۴ حادثات طبیعیه‌دن الك قوتلی برحادثه‌یه بولنکزکه باشندن اوچ حرفی قالدیریلنجه قالان حرفلر وتك معناسی آکلاتیلسون ؟

مسابقه وبیلمجه‌لرمزدن برنجیسنی — الك چوق مدرسه صایوق ودورلرینی وضوحله کوسترمك صورتیله — حل ایدنلردن برنجیلکی قازانان افندی‌یه بر سنه‌لك آبونه‌مز ویاخود بدلی اولان ۱۸۰ غروش ، ایکنجیلکی قازانانه آلتی آیلق آبونه‌مز اوچنجی‌یه‌ده بر کتاب ویریله‌جکدر .

۲ نجی ۳ نجی و ۴ نجی بیلمجه‌لرمزی حل ایدنلردن برنجیسنه اوچ آیلق آبونه‌مز ایکنجیسنه برکتاب ویریله‌جکدر . مسابقه وبیلمجه‌لرمزدن برنجیلکی قازانان افندیلرك یازیلری مجموعه‌مزه قونه‌جقدر ، حل مدتی اون کوندر حل ورقه‌لرینه بیلمجه قوپونلرمزك ربطی لازمدر .

مجموعه‌مزه بر سنه‌لك بش آبونه بولانه بر سنه‌لك آبونه‌مز هدیه ایدیله‌جکدر

حق یولی بیلمجه ومسابقه قوپونی

آدرسی : ....

قونیه

حق یولی

اداره‌خانه‌سی
پاشا دائره‌سنده دائرهٔ مخصوصه

باصیلمایان یازیلار گری ویریلمز

پنجشنبه
۳۰ شوال ۱۳۳۷
۳۱ تموز ۱۳۳۵-۱۹۱۹

امتیاز صاحبی و مسئول مدیری
ابراهیم مفتی

آبونه شرطلری
قونیه ایچون سنه‌لکی ۱۸۰
« « آلتی آیلغی ۹۰
خارج ایچون سنه‌لکی ۱۹۰
« « آلتی آیلغی ۹۵

ییل — ۱ صایی — ۲

شیمدیلك اون گونده بر چیقار دینی ، اجتماعی ، فنی ، ادبی اسلام مجموعه‌سیدر

تمامیت طبیعیه

انظار تتبعه ایلکشدیکه‌قدر چوق دفعه قوللانلمش بر تعبیری وضع ایدیبورز . « تمامیت طبیعیه » . . . مقاله‌ده‌کی تدقیقاتمزك اساسنده بو تعبیر تشکیل ایدیبور . علوم حاضره‌نك ترقیاتی نتیجه‌سنده تعین ایتمش بر حقیقت وار ، وضعیت جغرافیه دنیاده موجود بتون ملتلرك ، اقوامك مقدرات سیاسیه‌سنه حاکمدر . مثال اولمق اوزره اسویچره‌یی کوستره‌لم . اسویچره آوروپانك اورتاسنده هان آووچ ایچی قدر بر الکادر . وبو الکاده آلمان ، ایتالیان ، فرانسز نسل وعرقندن اوله‌رق اوچ مختلف قوم یاشییور . وبو اوچ قومك اوچ قطعه‌سندن اورتایه بر اسویچره حکومتی چیقیور . اسویچره‌یه بو استثنائیتی بخش ایدن شی نه‌در ؟ تدقیق اولونجه کوریلورکه اسویچره دیدیکمز قطعهٔ ارضك تشکلات طبیعیه‌سی ، وجغرافیه‌سی اوراسنی کندینی محیط اولان ممالکدن مستثنا بر تشکل و وضعیت ایله تفریق ایتمشدر . دیمك اولیورکه اکر دول معظمه‌نك ویا ممالك محیطه‌نك ضمان وکفالتی اولمه‌یدی اسویچره ، اسویچره اولمازدی . یك اعلا ! شو اعتراضده بنه بزم دعوامزی اثبات ایتمیورمی ؟ چونکه اکر اسویچره او وضعیت طبیعیه‌ده تشکل ایتمه‌مش اولسه‌یدی نه اوراده یاشایان اوچ قومك بر حکومت مشترکه تشکیل ایتلرینه امکان قالیر ، نه‌ده مختلف ومجاور حکومتلرك ، اسویچره‌نك استقلال وتمامیتی متحداً تعهدلرینه لزوم وضرورت حس ایدیلیردی . هانکی اسویچره‌لی‌یه سؤال ایتسه‌کز منسوب اولدیغی عرقه معاً بر میل بر انجذاب کوسترمکله برابر بر اسویچره‌لی اوله‌رق هر شیئه ترجیح ایدر . بونی یاپان ایشته او اسویچره‌نك طاغلق اراضیسیله فرانسه ، ایتالیا وآلمانیا آراسنده سوریله‌رك ممالك مجاوره‌یه قارشی احداث ایتدیکی وضعیت طبیعیه‌در . شو حالده اسویچره‌نك بو وضعیت ایجابیله استقلال اداری واقتصادیسی تحت تأمینه آلان شی « تمامیت طبیعیه‌سی » در . سز شمدی هر هانکی بر قوت ایله اسویچره‌نك بو تمامیت طبیعیه‌سنی اخلال ایدرسه‌کز کوره‌جکسکزکه استقلال اداری واقتصادیسیده درحال دوچار تحول اوله‌جقدر .

بر مملکت ادارةً واقتصاداً مستقل اوله بیلمك ایچون - اول ، باول - اونك شو ویا بو دولت طرفندن تمامیت ملکیه‌سنك طانینمسی دکل (تمامیت طبیعیه‌سی) نك تحت تأمینه آلنمسی ایجاب ایدر .

شرق مسئله‌سنی احداث ایدن ، انکلیزلره مصر اوزرنده وصایت وحمایه وضع ایتلرینه لزوم کوسترن اوراده یاشایان اقوام دکل ، انکه وقطعه‌لرك وضعیت طبیعیه‌لریدر . بحر سفیدی بحر محیط هندی‌یه ایصال ایدن قنال اکر مصر قطعه‌سندن آچیلمامشده ، بالفرض اسکندروندن آچیلمش اولسه‌یدی یینه حال انکلتره اوراسنی اشغال ایلیه‌جکدی . اکر آسیای صغرا دیدیکمز بو جنت کبی قطعه بر طرفدن قره دکز ، دیکر طرفدن آق دکز ایله ، بو ایکی دکزی یکدیکرینه برلشدیرن ایکی بوغازله محاط اولمامش ، قره دکز حوضه‌سنده‌کی مملکتلرك مخرج نقطه‌سنده بولنمامش ، مصره کورفزی واسطه‌سیله هند یولی آق دکزه چیقاره‌جق بر وضعیتده یارادلمامش اولسه‌یدی استرقاقات سیاسیه‌نك بر نقطهٔ اجتماعی ، ودها طوغریسی منافع مختلفه‌نك خرمن یری اولمازدی .

شمدی بز شو حقیقتلری کوز اوکنه آلدقدن صکره مقدرات ملیه‌مزی تعیین ایده‌جك اولان رجال غربیه‌نك بزم ایچون آناطولیده وضعیت جغرافیه‌نك ایجاب ایتدیردیکی (تمامیت طبیعیه)یی نظر دقته آلوب آلمیه‌جقلرینی دوشونیورز .

اکر بو تمامیت طبیعیه تأمین اولنمیه‌جق ایسه بزم ایچون هر هانکی نقطه ویا قطعه اوزرنده طانینه‌جق تمامیت ملکیه‌نك ویا استقلال ادارینك هیچ حکمی یوقدر .

پاى تخت سلطنت عثمانيه اولان استانبولك بر دولت پاى تخت اوله‌بيلمسى ايچون بر طاقم شرائط طبيعيه‌يى احتوا ايتمسى لازمدر . بوقسه على العاده شو يالده سيرك پاى تختكردر . دنياده بالفرض روم ايلينده‌كى حدود [illegible] حوضه‌سنك ايچنده‌كى بر نقطه‌دن [illegible] استانبول‌ايچون لازه‌كلن تماميت طبيعيه‌سى [illegible] اولور . استانبول [illegible] تماميت طبيعيه‌سنه مالك اوله‌بيلمك ايچون [illegible] آناطولى [illegible] طاغلر يا [illegible] ([illegible]) [illegible]

تماميت ملكيه و اقتصاديه‌ده [illegible]

[illegible] تورك [illegible] اكثريتى طرفندن مسكون اولان آناطولى ايچون هر هانكى [illegible] احراس ايله تماميت طبيعيه‌يى اخلال ايده‌جك صورتده [illegible] بر طرف ده ديگر طرف ايچون [illegible]

امن بر وضعيت احداث ايده‌مكيه شبهه يوقدر .

توركيانك تماميتى ، استقلالى ، طالعى و [illegible] حق وصدك دائره‌سنده بر طاقم تقسيمات وجوده كتيرمك ايچون اول امر آناطولينك تماميت طبيعيه‌سى تدقيق ايدلمليدر . (*)

هر قطعه اراضينك كنديسنه كوره تشكيل ايتديكى بر (كل) واردركه بوكا (تماميت طبيعيه) ديه‌جكز . [illegible] قطعه‌نك مادامكه تماميت ملكيه و اقتصاديه‌سى تأمين اوله‌جقدر ، آكا تماميت طبيعيه‌سنى تأمين ايده‌جك اجزاى طبيعيه‌يى ده الحاق ايتمك لازمدر .

[illegible] اولان اجزاى (كل) ده غير طبيعى بر صورتده آيرمامليدر . مثلا آيدين ولايتى و بو ولايتك ليمانى اولان ازمير بر كل تشكيل ايدن آناطولينك اجزاى [illegible] بر [illegible] شقلرينه [illegible] حق تصرف [illegible] طبيعى اولان حقوق تصرفيه‌[illegible] اخلال ايدرسه آيدين ولايتنده [illegible] بتون آناطولى‌ده‌كى حقوق تصرفيه‌يى اخلال ايده‌جكدر . ازميرده [illegible] تورك اكثريته يانى

بر روم اقليتى واردر . حق يوله اوليوبده بتون ازمير شهرينك اكثريت قطعيه و قاهره ايله روم عرقنه منسوب نفوس ايله مالامال اولديغى فرض ايتسه‌لرده دعوالرى يه غالب ايتمش اولمازلر . چونكه ازمير باشلى باشنه بر كل تشكيل ايده‌من ولايتك بر كوكى [illegible] يالكز كندى موجوديتندن دكل آيدين ولايتنك ثروت طبيعيه‌سندن متولددر . ولايتك بو خصوصيت [illegible] اولديغى زميره بالطبع تشكيل ايده‌مزدى . حالبوكه ازميرده اصلا موجود اولان روم عرقى توركه نسبتله پك قليلدر .

حاصلى آناطولى تماميت طبيعيه‌سنى احراز ايده‌بيلمك ايچون اوكا عائد اولان نهرلرى ، طاغلرى ، [illegible] شهرلرى ليمانلرى و سواحلى احتوا ايتمليدر . آنجق بونلرله‌دركه بر كل تشكيل ايدر . واو (كل) ، بر شكل استقلال ويرله بيلير . بالفرض بر دونه قبول ديه [illegible] ايچون اونك هيئت عموميه‌سنك بر آراده بولنمسى لازمدر . بونسه قيونك قفاسى برينه ، كوده‌سى برينه ، قويروغى برينه ويريلرده بونلرك هر برينه آيرى آيرى قيون ديه‌مه‌يز . ايشته قطعه‌لرده بويله‌در . طبيعتك وجوده كتيرديكى تشكيلات و تشكيلات اخلال ايديلورسه او قطعه اورزنده ياشامقده اولانك مقدراتى اخلال ايدلمش اولور .

اعتقادمزجه بر ملتك استقلال سياسى‌سى استقلال اقتصاديسنه باغلى اولديغى كبى تماميت ملكيه‌سى‌ده حاكم بولنديغى قطعه‌نك تماميت طبيعيه‌سنه تابعدر .

* * *

(* *) [illegible]

(*) [illegible]

دين

دين ايله محيط : طبيعت عالملرينك اوكوست قوتى اوله‌رق قبول ايديلن لامارق ؛

[نباتى و حيوانى هر نوع ، هوائى و يامانى ، قراكاق و يا آيدينلق صيجاق و ياخود صغوق اولان كندى محيطنه اويمق مجبوريتنده‌در .] دستورينى اعلان ايديور .

فلاحت متخصصلرندن ويرژيلده Adspice et extremis domitum cultaribus orcan, divis ae arboribus patri ae ...

مشرقدن مغربه قدر بوتون كرهٔ ارضى دولاشه‌لم . مختلف اقليملرك مختلف آغاجلرى اولديغى كوره‌جكز . ا ديه‌رك محيطه اويمانك ضرورى بر حيات مسئله‌سى اولديغى ايلرى سوريور . بو دستور و نظريه‌يه بر چوق مثاللرده كوستريورلر :

نباتات علمنده (شقيقه) صويندن صوده بيتن (رهنونكولوس آقو آتيليس) آدلى بر جنسيد دوكول چيچكى واردركه بوبهار چيچكنك صويه دالديريلان ياپراقلرى (زلف‌تار) كبى غايت اينجه و داغينيق بر صورتده بولونور . صودن طيشارى‌ده قالان ياپراقلرى ايسه قوس كبى مدوردر . كول كنارلرنده بيتشن سازلر ؛ دريز اولمايان صولرده قيصه بر صاپاق حالنده‌در . آقنتى صوده بوصاپاقلر ١،٥ — ٢ متره‌يه قدر اوزاديغى واردر . قوربغه‌لرك ؛ ياورو حالنده ايكن غلصمه‌لرى واردر ، فقط قوبروقلرى دوشنجه آياقلره و جكرلره مالك اوليورلر . هم قاره و هم ده صوده ياشايان بعض باليقلرك هم جكرلرى وهم غلصمه‌لرى واردر .

نباتى و حيوانى هر نوعك اويماق مجبوريتنده قالديغى بو عمومى محيطى بر آز طارلاشديره‌لم . يالكز بشرك محيطى اله آلالم . بو محيطى تعريف ايدركن :

بشرى ؛ مادى و معنوى احتياجلرينى تأمين ايده‌رك آره‌سنده ياشاتديغى اشياء و اشيانك كليه‌سيدر . ديه‌جكز . بو تعريفمزله شبهه‌سز بوتون عقيده‌لرى شعورسز ماده اوزرينه تأسيس ايدن لامارق و داروينك محيط حقنده‌كى چزكيلرى حدودك بر آز طيشارى‌سنه چيقمش اوليورز . چونكه بشر ، بر داغ كچيسى حياتيله آناسندن دوغديغى كبى يالكز صو ، هوا ، حرارت كبى آفاقك محدود تأثيريله ياشايامايور ، طويلى بر حيات سورمك اضطرارنده بولنيور . بو جماعت حياتنك ياراتديغى اخلاقك ، علمك ، فلسفه‌سنك طار و معين ، دنيوى و ترابى ساحه‌لرندن چيقارته‌رق ابدى ، ازلى ، جاودانى بر حياته دوغرى چكن الهى بر منفكوره‌نكده حكملرينه انقياد ايتمك مجبوريتنى حس ايليور .

بو منفكوره‌ده بوتون قوت و قدرتلرك فوقنده بر وارلغه ايمان تلقين ايديور .

ايشته بشرك حياتى صارن محيط خلقه‌سنك ياشى بو نقطه تشكيل ايدر . بوقسه ماده عبده‌سنك ديديكى كبى مثلا يالكز كونش بو محيطك داخل و خارجى ده‌كلدر . بر چوق غير كافيدر .

فطرتك سنته اويارق بالطبع بشرده بو سبب قلندل اولان حاملرك تأثيرى آلتنده بولنمه‌برابر جماعت احتياجنك دوغوردديغى سياسى ، حقوقى ، اقتصادى ، علمى ، بديعى مؤسسه‌لرينك ناظمى بولنان (دين) ده بو محيطى تماملار .

سيلرك ، جريانلرك ، فيضانلرك ، رحتلرك بر واسيلا خريطه‌سى اولديغى كبى دينلرك‌ده بر انتشار و ستيلاسه‌لرى واردر . هر دين استيلا ساحه‌سنك مادى محيطنى تماملايان بر وارلقدر . شو ايضاحاتمزله دينك بر حيات و محيط مسئله‌سى اولديغى آكلاشيلديقدن صوكره (انطباق و توافق) دستورينى دينه‌ده تطبيق ايتمك قولايجه قبول ايديله بيلير .

دين بر محيط مسئله‌سى اوله‌رق قبول ايدلدكدن صوكره ديه‌بيليرزكه لاديني محيطه انطباق ايتمين بر موجود اولماقدن قورتيله‌مازلر . محيطه اويمايان وارلقلر يوق اولمه و ياشامامده محكوم اولدقلرى كبى لادينلرده ديتلريله آره‌لرنده‌كى بر ديتله ميسوطاً متناسب اوله‌رق ضعيف و عليل ياشارلر . بحر محيطدن آلنان برباق كوچك بر حوضده اولمز فقط نام معناسيله‌ده ياشايامازلر . بومانى اولان محيطى طارالدقجه حياتى تهلكه‌ليدر . انسانده دينندن اوزاقلاشدقجه حياتك طارلاشديغنى حس ايدر ، خوديلك‌شير ، منفعتدن باشقه برشى دوشونه‌مز اولور . ياشايانلره ، اوللره ، سوروتلره قارشى قيدسز مرحمتسز قالير . دنيا كوزينه سيه‌سياه كورونمكه باشلار . شفقك محور افقلرى ، آقشامك شعرلى غروبلرى ، بوغازينه كچمك ايچون طارالدقجه طارالان بر آتشين حلقه حاضرلار . حاله جان‌صقان صبا اوكا قاره خبرلر فيصيلدار . بيلطر مرثيه اوقور . عائله‌سنه ، وارسه ، كنديسى يمك ايچون پرآيلمش مخلوقلر نظريله باقار . بوبحرانده انسان هيچ بر زمان على العاده و صحى شرائط آلتنده ياشاته‌مديغندن بأسلر ، ازولر ، انفرادلر ، عصيانلر ، انتحارلر ، انقارلر باشلار . (*)

ايشته محيطه اويمايان انسانلر و ملتلرك قورديغى جمعيتلر بو صورتله ضعيفلر واكثريا بو صورتله محو و نابود اولورلر . محيطه اويمامق يوزندن بر عضوك ، برينك حتى بر نوعك بو صورتله محو اولديغى كوسترن طبيعت عالملرندن بريتك

[*] والذيقنهم من العذاب الادنى دون العذاب الاكبر] مرثاله تجليلرى . . . !

شو سطرلرى اوقويه‌لم : [محيط بعض نوعلرك تكمل واحياسنه بعضيلرنده انقراض واضمحلاله چاليشير . بوكون الده اولان فوللكسيونلرده اسكى نوعلر حقنده بعض شيلر كوستريور . بر شكلارى يوق اولمش حيوانى ونباتى صوبلردن هنوز تك نوك بر حيات اولانلرده ده بو خصوصلره تصادف ايتمكده‌يز . بوكا رغماً اوزون تدقيقلر كوستريوركه حيوانات ونباتات آره‌سنده اجيالى بركون طوتان بر سورى كروهك بوكون بر تك نسلى قالمشدر . نوعلرك محيط ايله اعلى بك بسيطدر . بر عضوك (صورى) اوعضوك محافظه‌سنه مساعد اولمايان بر وظيفه وير محيط ايله قبل اولنمز . بر عضو صالتسز قالير ، محيطه اويماز ، فقدنده جر وارزو كورمزسه كوچيلور . اوحالده معين بر عضوه تطبيق ايديلن بو دستور نيچون بر بدنك هيئت مجموعه‌سنه ودولاييسيله بر فرقه شامل اولماسون ؟]

دينك تأثيرندن تماميله قورتيلمش وياشامش هيچ بر فرد تصور ايديله‌مز . بز ايچون دين حيات ديمكدر ؛ مادامكه دين بشرك حياتنه دوندى . بوكون وحى بارى ملاصقدر . مادامكه وراثت تأثيرى هر حالده باقى بر سنتدر . او حالده دينسزلك تصور ايديلبيركن (ثبات) خاطره كلمك محالدر .

دينسز اولمق ايچون هر حالده (لامارق) ك ، ارنست هكل) ك ، (داروين) ك بيله كافى دكلدر . (دين) آدلى يازيلرى تعقيب ايدن قارى بالخاصه شو صوك جمله‌ى اوقويونجه تهورله تماسنى قاچيره‌رق ــ بوده زير و لادى ها ! . . ديه‌جك چونكه دينسز اولمق ايچون ، غربلى بالخاصه لامارق ، داروين ، ارنست هكل كبى داهى (!) اولمق لازم كلديكى ، آنجق بر قاچ سنه مكتبلرده طبيعيات درسلرينك ابجدينى اوكرنمك كافى اولديغى ، دينسزلرك بزده يكونى بيكرى بولديكى اعتراض مقامنده همان ايلرى سوره‌جكلرك دوغريدر . بزده كنجلك والخاصه مكتبليلر ايچون لادينيك بر موده‌در ؛ بر كنج كنديسنى هر كسدن يوكسك بر سويه‌ده كوسترمك بو صورتله چابوجاق شهرت قزانمق ايچون دينسز اولديغنى اعلان ايدر . فقط بو حركتلرامين اولمالكه (عوالق الزمزم) ك شهرتى قدر بيله بوتون قزانديره‌مز . هپ بونلر كوسترشدر . هپ بونلر بيلمه‌مك ويلمه‌يوزده بيلمه‌مك آرلرده‌در . ايشته شرق وبوتون اسلام عالمى بوكونكى حاله قويان بو جهلدر . سز او دينسزلك ادعا ايدن كنجه ديكز : ـ مادامكه دين بشرى يوكسلتمه‌مش كل شكله بدر و والده‌كك يانه كيدملم . اونلرده بر دينه صالك بوليورلر ايقاظ ايدملم . بابا كه ـ بابا جم ! آنجق آله ، نماز قيلمه ، اوروج طوتمه ! آت كيده ـ آنه الله نه‌در ؟ پيغمبر نه‌در ؟

دين نه‌در ؟ ايمان نه‌در ؟ ايشته بونلره اعتقاد بزى شمدى‌يه قدر اويالادى وبالنتيجه بو حاله كتيردى . سن بو قورادادا فكرلردن وازكچ‌ده . . . دى ، بوكى تكليف ايده‌من . ايشته بيله بيه‌جكى كونه كلدر . اويله ايسه نه اكلادم بن بو دينسزلكدن ؟ قاچ پاره ايدر و نوى ده قالام ؟

هب دينسزلر كندى آره‌لرنده بيله دينليدرلر . بلكه‌ده صوك نفسلرنده توبه حاضرلاتشلردر . اشلرى صقيلنجه هر كسدن زياده (آمان يارب) ديرلر . كنديش زمانلرده بويله اعتقادلر چوقدر . طار زمانلرده بو عقيده و مسلكده ثبات ايده‌جكلر هيچ يوق كيدر . دينسزلرك قدوه‌سندن مشهور عالم وپاپا يكيت (ليتره) بيله اولوم ياتاغنده بر قاتوليك پاپاسى كتيره‌رك كنديسنى وافتيز ايتديرمشدر . [١]

هپ بو قبيل آدملرك دينسزلك نامنه ايتدكلرى شيلرده بته دينك تلقى اثرى اولماقدن قورتيله‌ماز . چونكه محيطك ، عادتك ، ابتدائى تربيه‌نك تأثيرى اونوتمق محالدر . بو آدملر صويه داله‌ديريلن قالبوره بكزه‌رلر بو قالبور ايچنده‌كى صويى كندى مالى صانير ، چيقاريلنجه ايشك بر عكس اولديغنى اكلارلر :

غربال در آب چون برى غايد
نماند قطره كردر بر آيد .

دين ايله اسلام عالمى وغرب

شبهه‌سزكه بوكون اسلام عالمى غربه وحتى اقصاى شرقه نسبتله بيوك بر انحطاط عرض ايديور . غرب متفكرلرى بر آز طانيدقلرى خرستيانلق ايله هيچ بلمدكلرى اسلاميت آره‌سنده كايشى كوزل برلباس يابه‌رقيك كولونج برتك بوريديورلر . محاكه نتيجه‌سنده بو انحطاطى مسلمانلرك دينه عطف ايتمكده يأس كوروميورلر . اسلاميتله خرستيانلغك دين آتنده برلشمى هر ايكيسيده عين طرزده محاكمه‌يه كفايت ايديور فكرنده بوليورلر . چونكه مدنيتك باشنده بولنان قوملرى خرستيانلقدن علاوه‌لرى وات ايلر كبى كوره‌رك افكارك ترقيسى دينى عاملرك امحاسنه ساعى بولديغنى ظن ايديورلر . حالبوكه بشرده‌كى تكامل استعدادينك مطلقا دينسزلكه منجر اوله‌جغى ادعا ايتمك نه‌يه مستنددر ؛

بوكونكى نصرانيت اوروپانك آمالى تأمين ايده‌ميورسه بونك بويله اولمسندن بشرك دينده نمرى ايلرى لزومى ناصل چيقاريله بيلير ؟ بوقدر خصوصى بر حالدن عمومى بر نتيجه چيقارمق فاحش وسخيف بر خطا اولمازمى ؟ بالخاصه بشرك تكامل جريانلرنده بو ادعايى قوتلنديره‌جك هيچ بر حادثه كوروله‌مشدكلدر . بالعكس بشرك تاريخى ، انسانلرك دين

[١] واذا مسكم الضر . . . . الخ

ومفكره‌لرى آره‌سنده دائمى بر مناسبت حكم سورمش اولديغنى كوستريور . شمدى‌يه قدر كاوب يكن دينلرى حقيله بيلمش اولمق نوعمزك تكامل جريانلرنى تا بدايتدن زمانمزه قدر اك حرده نظر عاتيله برابر تعقيب ايده‌بيلير ذاتاً بوكونكى خرستيانلغك تدريجى هزالى ده بو حقيقتى تأييدن باشقه بر شى دكلدر .

حربدن مقدم اوككارندن بر چوق مليون نفسه قديه مالك اولان خرستيان آلمانيا حربدن صوكره بو بر چوق مليونه بر قاچ مليون دها علاوه اولديغنى كوررو خرستيانلغك منعنه رغماً (تعدد زوجات) ى قبول ايدرسه بونكله آلمانلرك دينندن تجرد ايتمه‌لرينه‌مى بوقسه خرستيانلغك بشرك احتياجلرنى تأمينه غيركافى كلديكنى كوره‌رك متكامل وفطرى بر دينك حكملرنى قبوله سوق ايتديكنه‌مى حكم ايديليلير ؟ عقل ومنطقك تكامليله غرب يواش يواش خرستيانلقدن اوزاقلاشيورسه بونى بشرك ديندن تعريبى ديه‌ركى تفسير ايده‌جكز يوقسه بشرك از هر جهت احتياجلرينى كافل بر دينه شدتلى احتياجندنمى ايلرى كلديكنى سويله‌يه‌جكز ؟

مدنيتك بوكونكى تكاملندن اوروپانك كه قالديغنه ، يقيننده يكى بر دين دوغوره‌يه‌جغنه واو نوزادكده اسلاميت اولمايه‌جغنه كيم حكم ايتديره بيلير ؟ چونكه بوكونكى حقيقى تكاملك بونى اسلاميتى استهداف ايديور كيدر .

بكا قاليرسه غرب عالملرى اسلام ديارينك هر طرفنده تعجيله كوردكلرى مادونيتى اسلاميته عطف ايتمكده معذوردرلر چونكه شرق شهرلرنده تصادف ايتدكلرى يكانه حائل كندى ديارى وبوديلرندن دوغان رهبان سلطنتى اولمشدر . حقيقتى سويلمك لازم كليرسه بويله بر فكره قابيلق نصرانى علما ايچون طبيعى ايسه‌ده هر حالده باعث اولقدن قورتيله‌ماز چونكه بويله بر حكم يته اسلامك كنهنه وقوف ومسلمان قوملرك انحطاطنه بادى اولان تاريخى سببلره اطلاعدن دكل خرستيانلق حقنده‌كى تقدير و مشاهده‌لردن ملهم بولنمق اعتباريله خطادر . بناءً عليه اسلامك تدنى وانحطاطمزه سبب اولديغى بولنده‌كى ايمانده يا كاتش بر قناعتدر . هيچ بر وجهله دينمزك آكل اولمديغنه حجت اوله‌ماز .

ابراهيم حقى

بحران وأميد

[مثنك فلاكت منظره‌سى قارشوسنده جندينى ، مرحومك ... حالى والعالرينه ترك ايدن بيوك دوينوى حرب آرقاداشمز محمد على كروحنه اتحاف .]

١

هر كس دوه‌ين بر اويقونك نيتيسى ديكاركن ،
بن كيجه‌نك اطراف صيزان چهره‌سنه دالمشم . .
سروپلوك كورودسنده فانى روحلر ايكلركن ،
بن بر خوليا ويرانه‌سى چوقورنده قالمشم .

اتقلردن ايكيلي‌يه بكزه‌ر بر سس دويولدى :
بر أولومك خيرليسى كزدى بايغين اووه‌ده
كل دالنده نم داغيتان بلبل صاندم : وورولدى . .
يورغون روزكار ، ايلق بر (آه) كبى سيندى اووه‌ده

قارانلغك آغوشنده صره داغلر ، تپه‌لر ،
آزغين دوه‌لر كبى اوزتوغ خومورتيلر صاچاردى . .
بر قاچ دونوق ايشيق كوكده ، بولوطلرى نمشه‌لر ،
اوزاقلرده بر بوغوق سس ، قاناد آچار ، اوچاردى .

بر ساعتدر : بو مانى منظره يله سرخوشم ؛
خنجرلقلى بر صبحه‌يى ديكلر كبى هر دويوم ،
هر شبى ايصسز وسجده‌ده . . . بن نقشده بر قوشم ؛
كوكاده‌كى كيزلى فرياد ، فيجيتلى بر بورغو . .

دماغمده قان فيشقيران بر اونولماز يارا وار ،
صاچلرنده ذوالفقارك كسكينلكى پارلادر . .
دوداقلرم هانكى دعا كتابنده دولاشير ،
كوزلريه هانكى ظلمك اضطرابى بولاشير ؟

انكيلرده قيرق صاپان قضاءده برى يم ،
دالغا شكلنده‌كى أولوم خبريله نوزلدم . .
دمريلرده سس ، ضيايوق . . يالكز بر چوق جانارلو
مصرلردن قالا كيك قبرينى پالارلر .

أى جننك قارالبسى ، آرتيق كل :
كوكسمده‌كى شو چاره‌يان قانى دمل !
كوندر بوجك أردوسنى يانمه ،
اوشوشسونلر بر يه‌مك وار . . ديه

جاناوارلر ! سزلرده وار حقكز :
شو چورومش آت كله‌سى سركدر . .
أى يالانلر ! . . بوغازيدن آقيكز ؛
يالقيزصافلر ، بر وورولمش اويندر .
أى داللر . . قاپايكز ، بونيكز ؛
بن كرداب أولكسنه دونيكز ! . .
بالقيلرمنقدا اولسم ، جوقيدر . .
انسانلردن لاش بيه‌لر ، يوقيدر ؟

باشوشیرم . . خرابه‌ده ایدم نه ؟
بن ایسترم بو دنیاده کشانه ،
درق وشعر انجارلی . . ای سما ،
بو . . نه عجیب ونه ایکرنج معما ! . .

حیات : هردم آولك ایسه ، سوبله‌ییك ،
بار ، نیچون بو ماتله کوسه‌مسین !
نیچون معا کولسکز بزه سز ،
نه‌دن یاروا و شعله‌لرله آی ، ییلدیز ؟ . .

طبیعتك استهزایی چکیلمز . .
باطلقه کل قدلی دیکیلمز !
آلده‌مك قارا بختك دامه‌لی ،
صوك ئالدی ئمر ایکن هر یاندن . .
بولدم . . سن بن ای بحرانت دالغالی ،
قورتولایم : بو ایشیلی زندانن !

٣

حسن کوبلر . . جهان ده‌کر خاطره‌لر ، بو زمان
بن یوردسز دیابجیلر دلیله یاشادن !
أمید ، أمید . . . هله‌سندن بکلیورم شفای :
هانکی بحرم کورمش بزم چکادیکمز جفای ؟ . .
سن اولماسه‌ك بو ملاك قفانه بورونه‌م ،
بیابجیلر کشیکنده آووج آچوب سورونه‌م !

یسلر ، قهقهلر . . هپسی بر آیندر ؛
هستده‌ده کوز یاشنك قطره‌لری کیزلیدر . .
أمید ، أمید . . بتش آرتیق ، سنك کولکه‌لرکده
سنك نورك کوزه‌لکلر اولکه‌سنك ایزیدر !
یینه ، کومش قانه‌دلرك داك یردن یوکسه‌لسین . .
میلیونلرك بکله‌دیکی سن بر پارلاق کونشك !

بیلیرمیسك : قیچ زوالی ، کنج چوجوق
کاپوسلرك آغوشنه ایکلردی . .
قیچ بیچاره دلیقانلی ، اوقاجق
بر قورشونك ایصلیق‌ه‌بانی وردی ؟

حسرتیله آصیل بر ذوق طاشیان
نیجه کنجلر قربان ویردی آجله ،
طاتلی‌جق دالغالره عاریلاق
نه دو غیزلر وداع ایتدی آمله . .
فداکارلر . . جنت اولسون یریکز ،
سیزه کوکسی معترلر دیلهرز ! . .

٣

ئی ملتم ! . . ئاریخکده الك قانلیدر بو فصل . .
بو ماتمك هیولاسی ، هیچ قاچماسین کوزکدن ،

بو کوزلری اوتوتمادن استقبالکه صاوریل ،
عرشه بیله بو یولده چیق : قان آقارق یوزکدن !

امیدیکی کسمه حقدن ، چالیش ، اوغراش ، ایلرکیده !
اژدرهالر آشکل اولسه وظیفه‌کدن چکینمه !

نیسان : اولوم . . اولوم : آجی . . . بك دوغرو . . .
بونلر سکا یولداش اولسون ، فقط سن ،
شو زمانده حقه امید ویرمزسه‌ك . .
یارین بوندن دها مدهش بر دولو ! . . .

قونیه ـ ٢٣ تموز سنه ٣٣٥

مدحت وهبی

شاقا دیکنلری !

١ — یالانجینك موی یاتسویه قدر یانار . نه موطلو : دوغروجینك کی هیچ یاناییور .
٢ — کون طوغمه‌دن مشیمهٔ شبدن نه‌لر طوغار . هله بزمکی آیه‌لر اولورسه .
٣ — صو یولانایچه طوروولماز . هله ایناتویده صوبی متصل جوماللاما !
٤ — دیوارده دایانا ییقیلیر . انسانه کوره‌نه قاته باصدیریر .
٥ — آلچه‌ق اشك کیم اولسه بینر . ایل اوغلی یوکسه‌کنه صیچرامامسی‌ده بیلیر .
٦ — آیاغکی یورغانکه کوره اوزات ، یورغان بوجه قدر یشی ایسه نصیحته قولاق ویرمه ایسته دیککی اوزات
٧ — رأس کاره کچلرك (بن مملکته شویله خدمت ایتدم ، بویله خدمت ایتدم) دیه‌لری طواشینك دنیایه براوغلوم کادی دیه‌رك اوکونه‌سنه بکزه‌ر ،
٨ — اذاجا القضاعمی البصر . بزه کوره دکل چونکه آنادن طوغمه کورز .
٩ — لسانیله قللی براولانه قربان اولایم . آکلاشیلدی هیچ کیمسه‌یه قربان اولمق ایسته‌میورسکز .
١٠ — بیك لعنتدن بر مصیبت یکدر . بزم کی اوردوم طویمازلر ایچون دکل .
١١ — باباسیه جك برشیی وعد ایتمه ناظر ، والی کی برشی اولاجقسه‌ك او بشقه .
١٢ — انسان افضل مخلوقاتدر . اشنع مخلوقات هانکیسی ؟
١٣ — آناطور ، تبدیل نام ایده‌رك سیاحته چیقمش اسکی برآشنا .
١٤ — أولك ئان منتله یاشامقدن خیرلیدر . بز

بویله دیرزده بنه برلقمه نان منتك ایچین الأنت اوپمکدن کری قالامز .
١٥ — دوغری سوبله‌ینی طقوز کویدن قوغارلر . عجبا بز چوق دوغریی سوبله‌یور ایدك که طقوز کویدن دکل طقوز بیك طقوز مملکتدن قوغولدق .
١٦ — مصالحه ماصه‌سی . . یوق جام بوباشقه ، صراط باشقه .
١٧ — عدالت . . ایشته ، اشخاصه ، پاره‌یه کوره تحول ایدر برنظریه‌در .
١٨ — مطالعه دافع کالالدر . بزده اونك ایچین متصل اوقویورز .
١٩ — کیك قاوغاسی . . قصابخانه کوبکلرندن اوکرندك . یاخود اونلر بزدن .
٢٠ — قابل . . آغورلی یوزوق اولورسه هیچ چکیلمز .
٢١ — نوالت لوکان قیه . اول اویله ایدی اما شیمدی شراوطه‌سنه برکیراجی برلشدی .
٢٢ — لسان آتی . . معلوم . بوجوروك چدرك غصونی .
٢٣ — قرامت ، دقت ایغالی قوپارسه اکلمه‌سی کوج اولور .
٢٤ — وقتده‌مفرار ظفردر . پاشالرمز بونی پك ایی بیلیرلر .
٢٥ — حیاسی زائل اولانك قلبی اولور . زوللی انسانلر دیك قلب مزارلغنده یاشایورلر .
٢٦ — الکبیوك جهالت بیلمه‌دیکنی بیلمه‌مکدر . بوده . . بوبوطره تعریض جائز اولمماز .
٢٧ — عرفان صاحبی معرز ایده‌ر . دیلنجیلکه قالانق شرطیله .
٢٨ — چهره قلبك آیینه‌سیدر . حرم آغاسی قیزدیره‌ق می ایسته‌یورسکز ؟
٢٩ — یاشایان اولولر . . بوکامقابل اولو دیریلرمز چوق وار .
٣٠ — متینغ . . طبی جنازه‌نك باشنده آغلامه بکزه‌ر .
٣١ — خیرل اولاد . . یکاقالیرسه اولو طوغاندر .

م . ندیم

علم وفلسفه قارشیسنده

مدنیت وتخریباتی

مدنیت ، رفاه وسعادت بشریه‌نك ، صوك حد امکانه‌قدر کافل وضامنی اولمسنه ، مقداری میلیونلری تجاوز ایدن برجم غفیر طرفندن بویله برتلقی‌یه مظهر بولنمسنه رغماً ، مادی ومعنوی ، ظاهر وخفی ، فردی واجتماعی ، آنی وتدریجی برچوق خسته‌لقلرك ، ضعف وهزالرك ، هبوط وسقوطلرك ، تفسخ وانحلاللرك حقیقی ودائمی والده‌ٔ ولوده‌سیدر . قوتك حقه غلبه‌سی وهر اصل اولورسه اولسون برقوی‌نك برضعیفه‌ی مطلقا اسیر وزبون ایده‌جکی ، قیمه‌جه ، مجادله ورقابت حیاتیه ، طبیعتك ازلی ولایتغیر بر قانون عمومیسی اولمقله برابر بوکونکی قدر حاد وشامل ، بوکونکی قدر شدید وخونریز ، هله بوکونکی قدر آشکار وقصد وعمده مقرون دکل ایدی . الك اوزاق برحضرلنه قارشی بیله بتان تهدیدی اوزادان بر «الله قورقوسی» واردی . بربیسی مامون ومنفور برحرکه‌یت ایندیکی زمان غیر اختیاری داوته‌ی بر دوشونور ویودوشونجه اونك بتون موجودیتنه استیلا ایله ، منشأنی آکلایه‌مادینی برقلیج ، حرکت ماموناه‌سنی ابطال ایلردی . افرادی یکدیکرینه معاونته ، یکدیکری وهیات مجموعه‌سی اوغرنده اك بیوك وشایان تقدیسی فداکارلقلری اقتحامه سوق ایدن ، اخلاقیه وسائره کبی بعض عناصر حسیه واجتماعیه‌نك کلیاً رفع وزوالندن صوکره ، هیأت اجتماعیه‌نك هر فردی معنای تامیله‌بری برینك دشمنی ، الدمرحتسز الك مفترس ، الك خونریز بر قوردی اولمش و بریك کیننك ، بارینمق کبی اضطراری احتیاجلر ومدافعهٔ نفس کبی حقلر برطرف ، صرف ذوق ایچون ، تلذذات وحظوظات جسمیه‌نك بتون افراد واغوه‌لکلریله جیلاقیتلقلریله تأمین واستیفاسی ایچون بربرینی پارچه‌لامق کوله کوله ، اکلنه اکلنه بربرینی بلع ایتمك امور عادیه وطبیعیه صیره‌سنه کچمش ، بلکه وجائب اقتصادیه

ومدنیه‌مرتبه‌سنه یوکسلمشدر . ایشته بوحقیقتك
مظهریته ، استیناف‌تمیز قبول‌ایتمه‌یز خشونت ومرمیته
سرف عملی وتجربی صورتده واقف اولان هرفرد
ملی واجتماعی ، یلشامق ایچون بتون قوتلریله ،
بتون فعالیتلریله چالیشمغه ، اوغراشمغه ، چیرپنمغه
دیدینمکه مجبور اولمشلردر . انسانلر کوردیورلرکه
رغمه ا گکه نائل‌اولمق ایچون‌یالکز اللری قوللری
قفالری ، والحاصل عضلاتی استخدام ایتمك کفایت
ایتمیور . بونلرله‌برابر ، حتی بونلردن فضله کوزی
قولاغی ، دقتی ، محاکمه‌یی ، حافظه‌یی تخیله‌یی بتون
جمله عصبیه‌یی تخریبه‌جك ، پراندیره‌جق درجه‌ده
چالیشمق ، یورولمق ، جبرالاعق لازم کلیور .
انسانی ، نتیجه‌سندن‌قاچدیغی اولومه‌دها زیاده تقریب
ایتن بودرجه فعالیتدن صوکره ینه بکام اوله‌مازسه
اووقت نه‌یاپمالی ، علی‌الخصوص هیچ چالیشمایان
تصلریتك ، دنیانك هرچشید اذواق وحظوظاتی
ایچنه کومولمش اولدقلری حالده‌فریح وفخورباشادقلری
نه نظر عبرت وحیرته آلینیرسه ! ایشته «قوموینیزم»
«سوسیالیزم» ، آنارشیزم»دیلن وعصرمزده امراض
اجتماعیه‌دن عداولنان جریانلر ، سردایتدیکمز عدم
توازن اجتماعیدن ، هرشیئی فدا ایتدکلری حالده
هیچ‌برشیئه نائل اوله‌مایانلرك‌صوك اختیارایده‌جکلری
فداکارلق حسندن تولدوتیمان ایتمشدر . فقط‌بونلر
حقیقة برطاقم امراضمیدر؟ یوقسه‌عضویت اجتماعیه
وانسانیه‌نك شوراسی بوراسی اشیلا ایله‌تاتغرتلر
تسخیر یاپمه چالیشان طفیلاته قارشی عضویت
حقیقیه جمیتك عکس‌العملری ، حالی‌مجرا اندریمیدر
بیلمه‌یورم !

مدنیتك تولید ایتدیکی فلاکتلر ، مصیتلر پك
چوقدر ، فقط عرض‌ایتدکاری‌مغلقیت و مشوشیت
سیارینك تسلسلات واشتباکات‌موجه‌سی ، اونلرك
برر مولودهٔ مدنیت‌اولمادقلری ظن سطحیسنی‌حاصل
ایدر . بیکینلر ، «مدنیت»ی «آسایشده کمال» ظن
ایده‌رك ترقیات حاضره‌نك آتجاق‌ای‌وفائده‌لی قسملرینی
ومثلا صنایعده ، تجارتده ، تیوراتده ، وسائط نقلیه‌ده
اکانجه‌لرده حصوله کلن ترقیاتی «مدنیت و آثار مدنیه»
عدایدوب ، دیکرشیلری ، فنالقلری ، خسته‌لقلری
سقوطلری ، صرف جهالته وبانقصان تربیه‌یه ودها
بوکا بکزر شیلره حمل واسناد ایدرلر ، حالبوکه‌بو بر
خطای محضدر : چونکه «اسباب» ایله «حادثات»
یکدیکرینه قوی وغیرمنفك برمیخانیکیت طبیعه‌ایله
مربوطدر ، مسلسلدر . فلان نوع سبلر ، مطلقا
فلان حادثه‌یی تولید ایده‌جك واوحادثه‌نك وقوعندن
بهمه‌حال فلان محصولات طبیعیه میدانه کله‌جکدر .
بونلرك ایچندن بعضلرینی بالانتخاب آییرمق ، شوکا
«ای» ، بوکا«فنا»دیمك ، قوانین‌قطعیه‌طبیعیه‌قارشیسنده
علم وفلسفه‌حضورنده‌یاچوجق‌اولمق ویاتجاهل‌ایتمکدر
بالفرض مولدالحموضه ایله قاربون شرائط لازمه‌ده
بولنجه‌درحال امتزاج‌ایدرلر ، بوامتزاجدن حرارت
وضیاکبی بعض آثار وحادثات طبیعیه حاصل اولور
بونلردن استفاده ایدیلیر ، بونلر بشریتك حیات
ومنفعتنه خادمدر ، لکن محصول امتزاج واحتراق
یالکز بونلردن‌عبارت‌اولمایوب‌برده «حامض‌قاربون»
واردر . شیمدی حرارت وضیاکبی آرزو واحتیاجاته
موافق ایکی قوت‌حاصل ایتدیکندن «احتراق»چوق
ای ونافع برشی عدایدیله‌بیلیر ، لکن مهلك غازی
اونوتمامالی و بومحصولی‌باشقه سببدن‌باشقه‌برحادثه‌دن
متولد ظن ایتمه‌ملیدر ، بیلمه‌لیدرکه عینی حادثه ،
هرایکی نوع محصولك‌ده منبعیدر . ایشته کندیسنه
منسوبیته ، اعلان فخر وغرور ایتدیکمز اومحتشم
حصی وجاذبه‌ی مدنیت حاضره‌ده بویله «احتراق»
کبی ، «تحمض»کبی‌ده — تمامیله‌اونلرکبی — برحادثه‌در
برحادثهٔ طبیعیه ! وطبقی بونك‌ده یکدیکرینه مباین
فقط «باینلری‌پك‌شدیدوپك‌بارز‌ایکی جنس محصولاتی
مشهود اولیور : سهولت وفائده ضم و ضرر
برطرفدن ذوق‌واستراحت،عقبنده تفسخ وانحلال !

بوکون تاریخك سینه‌سنده برچوقلرینك مزارلرینی
کوردیکمز بیکلرجه اقوامك قانلرینه کیرمش‌اولان
فاحشهٔ مدنیت ، اویله شانلی ، شعشعه‌لی ، مقاومت
ناپدیر برنفوذ واقتداره ، اویله قاورایجی اعماق
دوحه ایشله‌یجی برفسون حسن وجاذبه‌یه مالکدرکه
کندیسنه اسناد ایتدیکمز بوحدسز حسابسز خسته‌لقلرك
جنایتلرك ، فلاکتلرك جدیته اینانه‌جق بیکده‌برقاره
بوله‌مایزواو ، علیهنده‌بولنانلره‌قارشی سوق‌واستخدام
ایتمك اوزره ادیبلردن ، شاعرلردن ، خطیبلردن
تاجرلردن ، عالملردن ، فیلسوفلردن ، عقلاوبقلادن
اذکیاو بلهادن متشکل دیوآسا براردوی درحال
تحشیدایده‌بیلیر . فقط بن ، اوپرستیدهٔ انسانیتك
اوبیوه باکرك،اوفاحشهٔ کبرانك اصل برطاقم خسته‌اقلر
طوغوردیغنی ، قتل وتخریبه موکل نه‌قدر اولاد
طبیعیه‌سی بولندیغنی برعملیات ولادیه متخصص ،
برتزیه قولوغ دقیله اثبات وایضاح ایده‌جکم .

— بتەدی — ن . ف

استانبولده‌کی رفقامزه

عفولرینه مغروراً سویلەیم . استانبولده‌کی
رفقای مساعیمز ، مسلکداشلریمز بتون معناسیله
او کهنه بیزانسك روحنی یاشاتیورلر . پك آغیر
خسته اولان مملکتمز اطرافنده‌کی بوغیدلشمه‌لره ،
بوغوشمه‌لره متحمل دکلدر ، برآز صبر و برآز
سکون واعتدال ، جهان بزم اطوار و حرکاتمزك
نکهبان بی‌امانیدر . عائلهٔ ملیه ارەسنده‌کی غوغا
او محیط ایچنده باشلادیسه ینه او محیط ایچنده
سونملی وباصدیرلملیدر ، بتون شخصی غیظلر وکینلر
منافع عالیهٔ ملیه ووطنیه‌نك حضور عظمتنده‌سینملی
وصوصملیدر . حالبوکه مطبوعاتمز ، رجال افکار
واقلامز ذاتاً زماننده احداث ایدلمه‌ین بو نزاع
وشقاق اودن سوقاغه انتقال ایتدیریدیلر . مسخره

اولیورز . ومع‌الاسف بو تمسخر افکار عمومیه‌نك
رهبرلرنده تجلی و تظاهر ایدیور . قلاغوزی قارغه
اولان بر ملت نومید ایدر .

شمدی‌یه قدر ملتعب بابی‌مختنده چیقان فسادلر
قربان اولدی ، مشروطیتی سوءاستعمال ایدنلر توجه
ملك عثمانی‌ی نه حاله قویدیلر میدانده . بو مهم
دقیقه‌لرده عین سوءاستعماله معروض براقیلدیغنی
کوردیکمز حق کلام ، باشمزه دها بشقه مصیبتلر
دعوت ایده‌جك .

یالانجی پیغمبر

استانبولده‌کی رفقامزدن برینه اوقودق . اسکداردە
هنوز یکرمی بش یاشنده واحمدحمدی افندی اسمنده بر
تکیه شیخی ادعای نبوت اله اورتایه چیقمش ، حتی
بوحمدی افندی برطاقم اواس الهیه‌نی ایتدیکی‌وبتون
طرق علیه‌نك منسوخ اولدیغی اعلان و (طریقت اکلیه) دیه
برطریق تأسیس ایده‌جکی بیان ایدییورمش ، بوکاده
مع‌الاسف بعض ساده‌لوح عربیسیله ایمان ایدنلر وارمش
واقعا مملکتمزده‌کی اسباب جهل ادامیده چیلدیرماق
غیر ممکن ایسه‌ده بویله تیارخانه‌نك باش محرمنه زنجیرله
باغلانه‌جق‌طرداره هرحالده آزتصادف اولنور ، احمدحمدی
افندی بویله بر دیوانه اولوبده آرتق آکا ایمان ایدنلرك
درجهٔ جنونلرینی تعیین ایچون (الجنون کالدون الهاالف والنون)
قولیله اتوامی برمیلیونه ابلاغ ایدیلن دلیلکاره بر دیکرینی
دهااعلاوه ایتمك لازم کلیر ، قیوسنك اوکنه (معنویات متخصصی)
دیه بر دە‌لوحه تعلیق ایدن متنی زمان احمدحمدی افندی‌یه
ایمان‌ایدنلری تمثیلاً خاطرمزه‌کلن برحکایه‌یی آکلاته‌جغز .

وقتیله بلده‌نك برنده بویله برطب چیقدی پیغمبرك
دعواسیله‌اورتایه آتیلیر ، پادشاه زمانه‌خبرویرمشلر پادشاه ،
شوحریفی کتیرلده برکورەیم دیمش ، کتیرمشلر پادشاه
صورمش دیمش‌که « سنزادعای نبوت اهلی بیورمشکز »
متنی جواب ویرمش « افندم پادشاهم . مساعده بیورکز
امتمی دعوت ایده‌یم ، کورکز . اکرکا حق ویرمزسه‌کز
بنی اعدام ایدیکز » دیمش . ایرتسی کون شهر دەللاللر
چاغیرلەرق متنی‌نك امتی حکومت قوناغی حولیسنه دعوت
ایدلش . یالانجی پیغمبرك امتی اول اول کلدکدن صکره
والی متنی‌یه :
— امتکز حاضر ! معجزه‌کزی کوسترك ، دیمش ،
بونك اوزرینه متنی بجره‌دن حولی‌یه اوزانه‌رق .

— ای‌افندم ، بنی یالکز جیقاره‌مق ایچون هپ بر آغزدن طبرلاکز . دیمش . بواسری تلقی ایدن جماعت حاضره هپ بر آغزدن (..) کبی طیرلامه‌یه باشلامشلر . اوصره‌ده متی پادشاهه دونه‌رك :

— پادشاهم بن بیلمیورم اما بوطیرلاشقلرك بیلدیکیم دیمش . حاصلی دیمك ایستیورزکه متی حاضر احمد حمدی افندی‌یه بزن ایچون‌ده انسانك مشقادله بوعصرده علی العاده بر (..) دکل ، سلطنات وصوات (..) ای اولمسی لازمکلیر .

ولایت شئونی

عید ملی

مشروطیتك یوم استردادینه مصادف اولان بكون صالی کونی دائرهٔ حکومتده والی بك افندی حضرتلری طرفندن بر رسم قبول اجرا ایدلدیکی کبی قونیه‌نك هرطرفی بایراقلرله دوناتلمشدر .

خلق وطن اوزنده اولکی بوکونك خاطرات مسعوده‌سنی دوشونه‌رك دوکه عید ملیی تسعید ایدیوردی . بوقده بوکونلر حسد تاتنده بزه قانی کوز یاشلری دوکدیره‌جك ایام مظلمه‌دندر . اکر قویلر سلاحلرینك قوتنه یاقیمرق ضعیفلرك حقه رعایت ایدرلر ومغلوب حسیات واحتراصات اولمقسزین بزم ایزی وآنا وطنمزی خیر بالامادن پارچلامادن بزه بخیش لازلرسه — که البته بویله اوله‌جقدر — اینه اوکون بزم ایچون بر عید اکبر عد ایدیله‌جکدر .

اینه بز بوزکلر اوکوندن صکره‌دیرکه ارباب تفکر واقلامزك آثاری ، چفتچیلرمزك صابانلری ، صنعتکارلرمزك بازوی مساعیسی وتجارلرمزك همت وفعالیتی ایله طوپراقلرمزك حاکم حقیقیسی واسیای صغرانك یکانه بر عنصر صلح ومسالمتی اولدیغمزی فعلاً اثبات ایده‌جکز .

(عرض تشکر)

انتشارمزی تبریك وتشویق ایدن بالعموم همشهری وطنپرورلی رفقامزه عرض تشکرات ایلرز

قونورانیف شرکتی — ایکی سنه قدر اول بوراده کویا مأمورینه محتاج اولدقلری ارزاق و حوایجی اوجوزجه تدارك ایده‌جك دیکر صانیجیلردن دها اوجوز ویره‌جك بر شرکت تشکیل ایدلمشدی . بو شرکته مأمورلر متفقاً سرمایه اعطاسی صورتیله اشتراك ایتمشلر .

فی الحقیقه حرب زماننده حکومتك مظاهرتی ایله جلب ایدیلن زیتون یاغی ماءون کبی بر ایکی درلو اشیایی مأمورلر شرکتدن بالنسبه اوجوز آلدیلر . فقط آراده چوق کچمدی . شرکت الده‌کی بعض اشیایی دیکر مغازه‌لره نظراً مشتریلرینه دها بهالی‌یه صاتدی . شرکتك اعضاسی مل الاقجه کندیلرینه پارقویوب ویرلیور . ه یاخود آلدقلری مالك قیمتی دفترلرینه یازلیوردی ، چونکه ویریله‌جك حصهٔ تمتع شرکتدن وقوع بوله‌جق مبایعاتك نسبتنده تعیین ایدیلیوردی . ایام معینه ظرفنده دفترلرینی شرکته تودیع ایدوبده مبایعاتی قید ایتدیرمه‌ینلر حصهٔ تمتعدن محروم براقیلیورلردی . برکره عقلمز ایرمه‌دیکی جهت وارسه اینه بودر . بر حصه‌دارکه شرکته بر سرمایه تودیع ایتمشدر . بهمه‌حال آنك تمتعنی ایسترو جهتله شرکت بیوك برقاصو یاپدی . حالبوکه محتاج معاونت بر حالده بولنان مأمورلردن سرمایه آلوبده آنی ایشله‌تمك وصکره تعیین اولنان کوندنه‌دفتری قیدایتدیرمه‌دن تمتع‌اویرمه‌مك طوغری دکلدی اکر بو ، شرکت هیئت عمومیه‌سنك قراری ایله اولیور ایدیسه اوهیئتی تشکیل ایدن ذواتك مأمور آرقداشلرینك تمتعنه مانع اولدقلری جهتله آراده‌کی تساندی اخلال ایتمش اولدیلر . اویله‌دکاسه نه‌یه بویله یاپدیلر . صکره ایشیدیورزکه شرکتك بوعجیب وغریب معاملاتندن بیزار اولان مشترکلردن سرمایه‌لرینی استرداد ایتمك ایسته‌کلری حالده دوچار مشکلات اولیورلرمش .

هر ایشده نه اولورسه اولسون مشکلات احداثی

اکلاشیلان روحمزدن طوغمه برشی اوله‌جق که شرکتده پاره‌یی کری‌یه ویرمکده نه‌قدر زوراق وارسه احداثندن چکنمیور . بویله شرکتلر بانقه‌لردن دها زیاده قولایلق کوسترملی . عادتا قروتومنه ساعتلر کبی ایشله‌ملی . ایکی آیدنبری ویردیکی پاره‌یی المق ایچون برقاچ دفعه مراجعت ایدنلری بیلیورز . بونلره ویریلن جواب (هیئت عمومیه طوپلانه‌جق ، اعلان ایده‌جکز) سوزندن عبارت قالیبور .

مقام جلیل ولایت حق نظارت وحق حمایه‌یه مالك اولدیغی ایچون مأمورلرك حقوقنی اراشدیرمالی وحقوق انامی برقاچ کشی‌نك بازیچه‌سی اولمقدن قورتارمالیدر بوکا تمنی ورجا ایدرز .

(حق‌یولی) نك تفرقه‌سی : ۱

اسلامیت - مشروطیت

حکومت

محرری : زین العابدین

طوپلو اوله‌رق یشامسی ضروری اولان انسانلرك ییه‌جك وکیه‌جك کبی شیلری الده ایتملری وایچنده اوطوره‌جق اولری قوروب یاپلری هرحالده بارد بلاشمه‌یه وبربرینه یاناشمه‌یه باغلیدر .

بوندن طولایی آرلرنده چیقه‌جق غوغایی آییرمق ومنازعه‌یی کسدیرمك ، دشمانك کلمسی اومولان سیانورلری بکله‌مك ، عسکری کیدیروب حاضرلامق ، ملتك مالی صاقلامق ، مملکت ایشی دوزلتمك ایچون بر پادشاهه سوزویره‌رك بر حکومت یاپوب قورمه‌لری لازمکلیر . بوحکومتده یا (حکومت مطلقه) اولور : یا (حکومت مشروطه) اولور .

(حکومت مطلقه) باشی بوش ، شرطسز ، باغسز بر حکومت دیمکدر .

بوحکومت ، ملتنده اجرا ایده‌جکی قانونلری نظاملری کندی کندینه یاپار . کیمسه‌یه طانشماز ، ملت ایله مشاوره ایتمز ملته حساب ویرمك ایسته‌مز کیمسه‌دن قورقماز کیمسه‌یی طانیماز . ملتدن ایستدیکی قدر ویرکو آلیر . ایستدیکی قدر مأمور قوللانیر . ملتك پاره‌لرینی بوش‌یره خرجلر اسراف ایدر . ایکی آدمك بر آره‌یه طوپلانمسنه راضی اولماز . بر جمعیت وبر درنك کوردیمی درحال طاغیدر . ملتی قاصوب قاووروب کوله کبی قوللانیر بر حکومتدر . چوقدنبری بزم حکومتمزده بو رنکی آلمش و بو قیافه‌یه کیرمشیدی .

(حکومت مشروطه) باشی بوش براقیلمیه‌رق ملت طرفنده بر طاقم شرطلر وباغلر ایله باغلانمش بر حکومت دیمکدر . یعنی ملت طرفندن برچوق شرطلر قوشولمش وشرطلر برر برر صاییلارق بو شرطلره کوره یورور . ایسه‌ك سکا اویله اطاعت ایدرز دیه‌رك حکومتله مقاوله یاپدقدن صکره سوز ویرمش اولان حکومتدر بوحکومت یاپیلان مقاوله‌یی کوزه‌دوب طاشینه وخارجه چیقمامغه مجبوردر هیچ بروقت کندی کیفنه کوره یورومکه حقی یوقدر .

دها قولای ودها آچیق آکلاشلمق ایچون بوراده برمثال براورنك کتیرمه‌یی مناسب کوردم .

محله‌لرمزده ویاخود کویلرمزده جامع شریف وباچشمه کبی خیراته صرف اوله‌جق پاره‌لر بولنور . بوپاره‌لری قالقه ویرمك ، چوغالتمق ویرلی یرینه صرف ایتمك ایچون بر مأمور لازمدر . بو مأموری او محله‌نك ویاخود اوکویك اهالیسی تعیین ایده‌جك شمدی ایکی مأمور دوشونه‌لم برینك مأموریتی (مأموریت مطلقه) دیکرینك‌کی (مأموریت مشروطه) اولسون .

بونلرك هانکیسی ایسه‌در . هانکیسی کوتودر آییرهلم . حکومتده بوکا کوره قارشیلاشدیروب ایینی ، کوتوسنی بیلمش اوله‌لم .

اهالی ایچلرندن بر آدمه هیچ شرط قوشمقسزین سنی بو پاره‌یه مأمور یاپدق هایدی قوللان . ایشته

دیکوب او آدمی سایق براقەلر بومأمور ایستدیکی کی یاپار . ایشته کیمسه‌یی قارشدیرماز و کیمسه‌یه طانیشماز کیفنه کوره آلیر ، ویرر ، یاپار .

ایشته بو مأموریت : (مأموریت مطلقه) اولور . نزده اهالی اومأموری تعیین ایدرایکن برچوق شرطلر قوشوب شرطلریده مثلا بو آدمه ایکیوز غروشدن یوقاری پاره ویرمامك رهن آلمق ، یوز غروش آیلقله بر تحصیلدار قوللانمق ، کندیده اوچیوز غروشدن آرتق آیلق آلمامق .

اولا ییل باشنده حساب کوروب آرتق واکسیکی صورمق ثانیاً یاپدیغمز مقاوله‌یه کوره ایش یاپوب یاپمدیغنی ارقه‌دن آرایوب طارامق و کوزه‌دوب طاچیق . یعنی کوز آلتنده [۱] بولندیرمق واکسیك صاحقلری ایشدن صورمق [۲] و ویردیکی جوابی بکنمدکلری حالده سنك اینك ایی ایش بز بکنش صانمتز هایدی اینکه باق [۳] دیمك و شاید ویردیکی جوابدن بو مأمورك یاپمیه‌جغی آکلاشیلرسه سن بوایشك آدمی دکلسك [٤] دیه کارنده درحال مأموریتدن چکلمك اوزره بش کیشیدن طوبلانه برمجلس یاپمق وبویله‌جه بومجلسه اطاعت ایتمك دیه‌رك طایوب مأمورلر اوله‌جق آدمه شو شرطلرله باغلانمرق تکلیف اولنان مأموریتی قبول ایتدیکی حالده بومأموریت ، (مأموریت مشروطه) اولور . یعنی برطاقم شرطلرله باغلانمش مأموریت دیمکدر . بومأمور ، مقاوله‌دن خارجه چیقاماز ، آرقه‌سنده‌کی مجلسدن قورقار ، اومجلسی طانیمامق یاپه‌ماز . چونکه او مجلسك‌ده آرقه‌سنده او مجلسی انتخاب ایدن بر اهالی واردر . او مجلسی طانیمامق ، او اهالی‌یی طانیمامق دیمکدر . اهالی انتخاب وتعیین ایتدیکی مجلسی ضروری محافظه ایدر . اکر محافظه ایتمز وقوت‌ده ویرمزسه اومأمور کونك برنده اومجلسی طانیمادیغی کبی اواهالی‌یه دخی طایادوب کوج یتمك ایتمکه قالقیشیر واهالی‌یی‌ده پاواش پاواش قوتنك آلتنه آلیر ، مأموریتی‌ده اوزمان (مأموریت مطلقه) صیره‌سنه کیرر ، واهالی ، کوشکلکلری سببیله کندی تعیین ایتدکلری مأمورك اسیری اولور .

یوق . . اهالی او مجلسه قوت ویرر لزومنده یاردیم دخی ایده‌بیلیرسه انتخاب ایتدکلری مجلسی اومأمور هرحالده طانیر ومقاوله خارجنه چیقاماز .

شورایه قدر سویلدیکمز سوزلردن (مأموریت مشروطه) نك ایی بر شیئ اولدیغی اکلاشیلدی . چونکه مأموریت مشروطه‌ده ایشلر هب اهالینك الده اوله‌جق اومأمورك اهالیدن صاقلی بر ایشی اولمیه‌جق ، اهالینك بکندیکی یولده یوریه‌جك . (مأموریت مطلقه) ایسه بونك تماماً عکسیدر .

(مأموریت مشروطه) یه بکزه‌ین (حکومت مشروطه) نكده ایی بر شیئ اولدیغنه ـ کوزلجه دوشونورسه‌ك ـ شبهه‌مز قالماز . انجق قوریله‌جق حکومت مشروطه شرع شریفه کوره‌میدر دکلمیدر اکلاشیلوب آرامق لازمدر .

مابعدی وار

[۱] بوکوزتمك مجلس مبعوثانده « حق مراقبه » دیدیکه کوزتمك حقیدر .

[۲] بوصورتله صورمه « استیضاح » دیرلر .

[۳] بوکا « اعتماد » دینیر . سکا اینانیرز وار هایدی ایشکه دوام ایت دیمکدر .

[٤] بوکا (عدم اعتماد) دینور . بو ایشك آدمی دکلسك . اك ایچون سکا اینانیرز یوق . دیمکدر .

بابالق مطبعه‌سنده طبع اولنمشدر

مدیر مسئول : قره‌بکلی زاده احمد نامی

قونیه

حق یولی

اداره‌خانه‌سی
پاشاداڭره‌سنده دائرهٔ مخصوصه

پاموساپان پازیلار کری ویریلر

پازار

۱۰ ذی القعده ۱۳۳۷
۱۰ آغستوس ۱۳۳۵-۱۹۱۹

امتیاز صاحبی ومحرر مسئولی
ابراهیم مفتی

آبونه شرطلری
قونیه ایچون سنه‌لکی ۱۸۰
« « آلتی آیلغی ۹۰
خارج ایچون سنه‌لکی ۱۹۰
« « آلتی آیلغی ۹۵

ییل — ۱ صایی — ۳

شیمدیلك اون کونده برچیقار دینی ، اجتماعی ، فنی ، ادبی اسلام مجموعه‌سیدر

ایچنده کیلر

نسخه‌سی ۵ غروشدر

باتلق مطبعه‌سی قونیه

مسابقه وبیلمجه‌لریمز

۱ ، [ت ، ك ، ر ، و ، د ، ر ، ك ، ج ، یه ، تو ، ل ، م ، ن ، ج] شو حرفلرك ایچنده ایکی زائد حرف واردر . اونلر چیقارلدقدن صوکره قالان حرفلرله وطنی بر جمله تشکیل ایدلمیدر ؟

۲ ، بر ادات بولیکزکه اوکنه ایکی حرف علاوه ایتدیککز زمان آناطولینك وسطنده بر شهر ، دیکر بر ادات علاوه ایدلدیکی زمان قره‌دکز ساحلنده بر قصبه اسمی اولسون ؟

۳ ، فارسی بر اسم فاعل بولیکزکه ترسنده اوقوندیغی زمان عینی معنایی افاده ایتسین . حل مدتی اون کوندر . دوغری حل ایدنلر ارەسنده قورعه چکیله‌رك برنجی‌یه آلتی آیلق آبونه‌مز ایکنجی واوچنجی‌یه‌ده برر کتاب ویریله‌جکدر .

بیلمجه‌لریمزك صورت حلی

بیلمجه‌لریمزك حلی حقنده قارئلریمزدن بر چوق مکتوبلر وحل ورقه‌لری آلدق . بونلر ارەسنده بیلمجه‌لریمزك تمامیله حلنه مکتب صنایع علوم طبیعیه معلمی حیدر افندی موفق اولدیغندن برنجیلکی قزانمشدر .

عبرت غزته‌سی اداره‌خانه‌سی کاتبی وهبی افندی ۵ ، ۳ ، ۲ و ۴ ، نومرولو بیلمجه‌لری تماماً ایکی نومرولویی قسماً حل ایتدیکندن ایکنجیلکی قزانمشدر .

مدرسه‌لر حقنده‌کی مسابقه‌مزده بر چوق جوابلر آلدق . مسئله‌نك اهمیت وبرازده مشکلکنی اکلایان قارئلریمزدن بر چوقلری حقیله مسابقه‌یه اشتراك ایتمش اولمق ایچون مسابقه مدتنك دها اون کون تمدیدینی ایستیورلر . بزده تمدید ایدیورز . حل نتیجه‌لری کله‌جك نسخه‌مزده‌در .

مجموعه‌مزه برر سنه‌لك بش آبونه بولانه برسنه‌لك آبونه‌مز هدیه ایدیله‌جکدر

قابیمزك ایچ طرفلری اعلانه مخصوصدر

حق یولی بیلمجه ومسابقه قوپونی
آدرس : ....

قونیه

حق یولی

اداره‌خانه‌سی
پاشا دائره‌سنده دائرهٔ مخصوصه

نامه‌لری یازیلار کری ویریلمز

پازار
۱۰ ذی القعده ۱۳۳۷
۱۰ آغستوس ۱۳۳۵-۱۹۱۹

امتیاز صاحبی و مسئول مدیری
ابراهیم مفتی

آبونه شرطلری
قونیه ایچون سنه‌لکی ۱۸۰
« « آلتی آیلغی ۹۰
خارج ایچون سنه‌لکی ۱۹۰
« « آلتی آیلغی ۹۵

ییل — ۱ صایی — ۳

شیمدیلك اون کونده بر چیقار دینی ، اجتماعی ، فنی ، ادبی اسلام مجموعه‌سیدر

— قومشولق حقوقی —

اسلام مملکتلرینك هرطرفنده اوته‌دن بری قومشولق حقنه رعایت ایدیلیردی ، بوبك طبیعی ایدی ؛ چونکه مؤمنلرك ایمانی‌اوتلی ؛ اللهك امری پیغمبرمزك سنتی آنلرك نظرنده انکشاف وترقی ایچون برمحی وصوکنجی رهبرایدی آنلرشریعتك کوستردیکی یوله کیتمه‌یی الکبیوك سعادت ، آنك خلافنده حرکتی دنیوی واخروی ذلت بیلیرلردی

مسلمانلر ، قومشولرینی کوروب کوزه‌تمك ، آنلره معاونت ایتمك خصوصنه اوقدر اعتنا ایدرلردی‌که ، هرکسك قومشوسی آنك عائله‌سی افرادی حکمنده دوتولور ، دائما آنك سروریله مسرور ، کدریله مکدر اولوردی هرکس کندی عائله‌سنی حمایه ایتمه‌یی ناصل بروظیفه برحیث بیلیرسه قومشوسنی‌ده اویله محافظه ایدر ؛ وآکا تعلق ایده‌جك حقارت وضرری عینیله کندی حیثیته تعرض وکندیسی ایچون برمضرت تلقی ایدردی .

بومعامله وحمایه کاراق محله‌لردن کویلره ، کویلردن قصبه‌لره قدر شمول پیدا ایده‌رك مسلمانلر آره‌سنده بیوك برارتباط ، براخوت حاصل اولوداکارك تلاصق والتجامیله اخلاق ، ضبط وربط ؛ کویلر ، قصبه‌لر معموریت کسب ایدردی .

« برکوتونك بدی محله آشیری زبانی اولور» فکری تجربه وقبول ایدلمش اولدیغی ایچون ایچلرنده برکوتو ظهور ایده‌جك اولسه ال برلکیله اصلاحی دوشنولور ؛ کاه نصیحت ، کاه فعلاً زجر ایله اوکنه کچیلیردی خلق بووجهله کندیلرینه تعلق ایدن بوتورلو خصوصاتی بالذات کندی دوشنور حکومت رسمی ایشلری براقوب‌ده بویله اهالینك عهده‌سندن کله‌بیله‌جك شیلرله اشتغال ایتمه‌یه لزوم حس ایتمزدی .

محله خلقی هرکون لااقل ایکی ، اوچ وقت مسجد شریفده جماعتله نماز قیلار ، بوصورتله‌خانه‌سی اولدیغیده مستأجراً مقیم اولانلرده برلکده‌بتون اوتوزقومشو بری‌بریله‌طانیشیر دائما آره‌لرنده فکر ویریر ، فکر آلیرلردی . ایچلرندن بری متمادیاً برقاچ وقت مسجده کلمه « فلان نه‌اولدی ، خسته‌میدر ؟ » دیه صورولور ، آرآشدیریلیردی .

محله‌ده بردوکون اولدیغی زمان قومشولر ناصل طویلانیر ولیمه صاحبنك سرورینه اشتراك ایدرسه ، برجنازه وقوعنده دخی « محله‌ده جنازه وار ! . . » دیه شایع اولان خبر اوزرینه خلق ، آره‌لرنده‌کی اتفاق وتعاون سوقیله بزایکی ساعت ایشلرینی کوجلرینی براغه‌رق جنازه‌یی تشییع وکدردیده عائله‌یی تسلیه خصوصلرنده فوق‌العاده بزاك ورقت ابراز ایدرلردی .

بوسایه‌ده بیوکلر ، بیوکلکی بیله‌رك مادونه‌کارانه رأفت وصرحمت ایدر ، کوچوکلرده‌عائله‌نك یلری‌کلنلرینی کندیلری ایچون مشفق ، خیرخواه بر حامی‌تلقی ایتمکله عائله‌لرینك بیوکلرینه قارشی نه‌وضعیت آلیرلرسه ، آنلرحقنده دخی اویله مطیع وحرمتکار بولنورلردی .

مملکتك‌ایبوکلری ، بلده‌نك خیرینی‌وفاق‌وامتزاجلرنده کوره‌رك بری‌بریلرینه علیهدار اولقدن اجتناب ایتمکله براو ، کوچوکلر آره‌سنده‌دخی بویولده براویغونسزلك ولوعنه مانع اولورلردی .

اسلامیتك بومهم ، بوحیاتی اساسلری سایه‌سنده‌ایدی‌که مسلمانلر ، اخلاقاً ، اقتصاداً کوندن‌کونه یوکسه‌لیر واداره‌من آلتنده بولنان عیسوی ، موسوی وطنداشلرده درجه‌ك بوتورلو فیوضاتندن مستفید اولوردی .

تاریخ اسلام تدقیق اولنورسه آکلاشیلیرکه مسلمانلر تسخیر ایتدکلری اومبارك قطعه‌لرك برچوق یرلرینی حرب وضرب ایله الده ایتمه‌مش ، بالعکس مسلمانانك بومفید احکامی ، اهل اسلامك بری‌برلری حقنده کوستردکلری

عالیجنابلغی کوره‌رك اوقطعه‌لر خلق — هانکی قومیت وملیته منسوب اولورسه اولسون — مسلمانلرك اداره‌سی آلتنه کیرمه‌یی طوعاً قبول ایتمشلردر.

بوزمانلر معالی اسلامیه اویدوروب جناب حقك عنایت ونصرتندن مستفید ایکن صوکره‌لری کیت‌کیده اسلافمزه وتدن عارض اولمش مسلمانلغی کندیمزه اویدوره‌رق کندی هوا وهوسمزه کوره حرکت ایتمه‌یه باشلامشز. حقیقی مسلمانلقدن رسمی مسلمانلغه چکه‌رك جناب واجب الوجودك مؤمنلر حقنده اسبال بیوردیغی عواطف وعنایاتدن محرومیت وحیثیتمز کوندن کونه آزالمش، بو وجهله هر ایشمزده قورقنج اوغورسزلق یوز کوسترمشدر.

برقسمز اوروپالیلرك مبادی رسمی ایله میدانه قویدقلری مخترعات جدیده‌یی کوره‌رك آنلردن مستفید اوله‌جق یرده آوروپا مدنیتنك کثر آرایش وذوقه دائر اولان حالاتنی قبول وتقلید ایله اکتفا ایتمش دیگر برقسمزده مسلمانلق احکامندن ظن ایدرك بعض خرافاته صاپلانوب قالمش ونتیجه اتخاذ وقبول ایتمه‌مز لازم ایکن هر دورلو یکیلکلری رده قیام ایله ملی شوکتی متانت فکر آره‌سنده دربدر دیله‌جك بر حاله کیرمشلردر.

بوسیله خلق آره‌سنده‌کی اتفاق واطراد کیدازائل اوله‌رق، بر نه بیوك برقیدسزلق مشئوم بر خودبینلك [illegible] برشهر، برکوی، برقصبه اهالیسی کندیلرینه نظراً یابانجی کبی معامله ایتمه‌یه باشلایه‌رق آره‌لرنده‌کی مناسبت بر اهنك وخیرلری بیننده‌کی بیکانه‌لکی آکدیرر برحاله کلمشدر.

برده اخلاق بوزرکه دوشدکدن صوکره مسلمانلر بالذات کندی عائله‌لری، کندی مسکنلری حقنده‌بیله مبالاتسزلقه باشلامش، زوج ایله زوجه، پدر ایله اولاد آره‌سنده بولنماسی لازم کلن متقابل شفقت وحرمت اساسلری تارومار اوله‌رق، عائله افرادی روحانیت غداسی تشکیل ایده‌جك حس محبتی هر جایلکده آرامش، عائله‌لر اوجاقلر انتظامی غیب ایتمش، مسکنلر بر خرابه حالنه کلمشدر.

فی الحقیقه مسلمانلر ایچنده ظهور ایدن بعض فضلیت احیای، بو درده دواساز اولمه‌یی دوشونمه‌مش دکل؛ فقط عالمانه استعداد ایلیکمیدن دهاقوتلی اولدیغی ایچون، انکلیز ادیبك [۱] دیدیکی کبی هاملتك ایتدیکی فالق امل کندیلرندن صوکره یاشامه‌سی، وایلکلر اکثریا اصحابك کیکرلیه برلکده دفن ایدلمی » جهتله ابراز ایدیلن مساعی‌ده اخلاف طرفندن تعقیب ایدلمه‌رك انواریله جبلك حیات بالندق چکیلمه‌سیله هان سراب حالنه کلمش بسله‌یلن بتون امیدلر، یأسه، فتوره انقلاب ایتمشدر.

[۱] منظوم ومنثور تیاتورلریله مشهور، شکسپیر، درکه اون آلتنجی عصر شعراسندندر.

بومشکل درده دوا بولمدقجه یاشامق ممکن اوله‌میه‌جغی — اکر علمده یاکلیورسه‌م — آرتق نظرلرده تحقق ایلمش اولدیغی ایچون ایشك اهمیتی لایق اولدیغی کبی تقدیر ایده‌رك دینی سجایامزله متحلی وآوروپا مخترعات صناعیه‌سندن مستفید اولمامزه ال برلیکله چالیشمامز لازم کلیر، بونك طبیعت [۲] هر دورلو اعتیاداتك فوقنده‌در. بو استناده موفق اولامیورسه‌ك، افسوس اوله محل یوق والا نه‌ندر نومید اوله‌مق، یأسه دوشمه‌ك آزدر.

دارالخلافه صحن مدرسلرندن قونیه‌لی

ع. عاطف

بر مجموعهٔ رذالت

استانبولده اون‌بش کونلك بر مجموعه انتشار ایدیور. اسمی یکی دنیادر. یکی دنیایی اوقورکن مشام روحمز تفسخ اخلاقك بر نشانه‌سی اولان بو مجموعه‌دن او قدر بیوك بر نفرت واستکراه دویدی‌که زوالی ملتمزه آجیدق. بیله‌میورز. بو رساله‌لری نشر ایدنلرك مقصدلری نه؟. تعمیم معرفتمی، نشر رذالتمی؟ بر تجربه احتیاجمز یوق.. ایکنجیسنه قنعمز تأ تفسخ ایتمش اولان اخلاق ملیمز بویله مجموعه‌لرك اعانه‌لری ایله بتون قوقاجق. بز عرفان امتی یوکسله‌جك وسائطه انتظار ایدرکن مع الاسف اخلاق ملیمزی برك دینه‌سنو قاجق وسیله‌لر احداث اولنیور. دیانت اسلامیه منبع مکارم اخلاقدر. اخلاق اولمیان بر ملت یاشاماز. آرامزده‌کی روابط اجتماعیه‌یی بو درجه تارومار ایدن اسبابدن بریده اخلاقسزلقدر. عریان وحتی بر آز دها اهمال ایدلمش اولسه‌یدی چیریل چپلاق دیه بیله‌جکمز بر قادین رسمی ایله کنجلك حسیاتنی تحریك ایلیه‌رك کندینه مشتری بولمق ایسته‌ین بو رساله‌نك مندرجاتی آراسنده «قادینه وعشقه دائر» عنوانلی یازیلری افکار عمومیه‌مز نقل تلقی ایلر. بو مقاله‌یی تنقید ایتمك، بر قاچ جمله‌سی وحتی بر قسمی اثباتاً انظار عبرته وضع وتحلیل ایله‌مکله اوله‌جق ایسه‌ده ترکتمز بوکا مانع اولدی. چرکابه طاش آتوب بونی اطرافه صیچراتمق ایسته‌میورز. سانسور واقعا بویله یازیلره طوقونمیور. او جهتله تاماً حرز. فقط بویله ازدلانه یازیلره قارشی بر مانع واردرکه اوده ادب ملی ودینیدر. او واقعه ایشته بویله اولور.

[۲] قانون الهی

اسلامیتده فلسفه

خلفای عباسیه ایچنده جداً مستثنا ونادر یتشمش بر ذکا وارسه اوده خلیفه حضرت مأمون ایدی. قارئلرمز ایچنده مأمون دورینك نه قدر پارلاق ونه درجه فیضدار بر دور اولدیغنی بیلمه‌ین یوقدر صانیرم.

اوت. خلیفه مأمون، اویله بر بخشایش قدرت واو درجه بلند بر سیمای فطانتدرکه بزجه تاریخ اسلامیت، هنوز بر مثلنی دها قید ایده‌مدیکی بو خادم علم معرفت و بو مشعل‌کش راه هدایتله نه‌قدر افتخار وغرور ایتسه یری واردر.

خلفای اسلامیه آراسنده ارباب فضل وکمالی، مأمون قدر درین بر حس حرمتله، سون اونك قدر اصیل بر فکر محادثتله تقدیر ایتمش بر فرد تصور اولنه‌ماز. اونك عصر دلارای فیضنده یالکز علمای اسلام دکل، جنس ومذهب فرقی کوزه دیلمکسزین، بوتون ارباب دانش وعرفان سیاناً مظهر عز فراوان اولمشدر. ایشته هپ بو نجیب دوینو وعلوی فکرك تأثیر وجدان فروزیله درکه مأمون، او عصره نظراً بوتون بشریت متفکره‌یی حضور عظمتنده راکعانه بر خشوع ایله وقفه‌کیر حیرت ایدن خارقه آسا اثرلر وجوده کتیرمشدر.

مأمونك بی پایان همتی، یورولمق بیلمز غیرتی ایله لسان عربه نقل وترجمه اولنان آثار علمیه وفنیه اوقدر چوق وقیمتدار ایدی‌که او آثار برکزیده‌نك قیمت حقیقیه‌سنی قارئلریمزه طانیتمق ایچون قابلیت ایضاحیه‌سی پك فقیر اولان مقاله‌مزك سعهٔ بیانیده پك فقیر وناکافی بولیورز... فقط کوکل ایسترکه آز، چوق برشی سویله‌مش اولسون..

منصور زماننده علم طب، فن هیئت وعلم هندسه‌یه دائر اولمق اوزره عربجه‌یه نقل وترجمه اولنان آثار، مأمون زماننده دها بیوك بر ترقی وانکشافه مظهر اولمغله برابر معین تکاملی اولان فلسفه، منطق، الهیات وطبیعیات کبی آرقداشلرینی میانه آلمشدی. بونلری وجوده کتیرن (حنین بن اسحاق، یحیی بن عدی، ثابت بن قرة الصابی، جورجی النسطوری، ابوبشر بن یونس، ابوعثمان الدمشقی، قسطی بن لوقا وابراهیم بن حبیب کبی) علامهٔ فلاسفه، خلیفه مأمونك الك بنام والك زیاده شایان احترام مترجملرندن ایدی. بو فضلانك قسم اعظمی، یهودی، صابی ونصرانی اولمقله برابر خلیفه‌نك درایتیله بر اسلام عالی قدر وبلکه اوندن زیاده دیانت اسلامیه‌یه خدمت ایتمشلردر.

فقط بر مدت صوکره ملت بیضای اسلامیه آراسنده ظهوره کله‌رك معارج قدرتك شاهقهٔ سر آرادینه یوکسه‌لن حکمای اسلامیه، بو بابده‌کی استادلری اولان ملل سائره فیلوزوفلرینه غالبه چاله‌رق سمای اسلامیتده دائماً ضیاپاش اولان شمس شریعتك نورین بر رنکی تجلی اکتساب ایتمسنه سبب اولدیلر. وتاریخ اسلامده جداً شان‌آور ولایموت بر شهرت قازاندیلر.

بو ذوات آراسنده بالخاصه اوچنجی عصر هجری اواسطنده کسب شهرتله بحق ابوالحکماء عنوان مبجلنه مظهر اولان فیلسوف العرب، (یعقوب بن اسحاق الکندی) جداً اوزمانك داهیلرندن بری ایدی. پك یمان بر نادرهٔ خلقت اولان بو ذکای مستثنا تاریخ فلسفه‌ده پك مهم و عظیم بر انقلاب وجوده کتیرمش وپك سوتوك بر حالده اولان دور سابق فلسفه‌سنی حقایق اسلامیه‌یه توفیقاً تعدیل و اصلاح ایده‌رك مثبت وحقیق بر مسلك فلسفه‌نك میدانه کلمسنه یکانه سائق بو ذات اولمشدی.

مشار الیه حضرتلرینك فلسفه وعلوم عقلیه‌یه دائر ایکی یوزی متجاوز نفیس وکرانبها آثار وتألیفاتی واردر.

بالآخره ظهوره کلن حکمای اسلامیه، بو داهیٔ اعظمك آچدیغی چیغرده دوام ایله اوزمانلر

علوم حكميه‌دەمك زياده شهرت قازانمش اولان (آرسطو) فلسفه‌سى هدف اتخاذ ايتديلر ونهايت آرسطونك بر چوق نظريات فلسفيه‌سنه مخالفده بولنديلر .

اسلام حكيملرى ، تأليف ايتدكلرى اثرلرده اكثريته آرسطونك وبعضاً‌ده افلاطونك رأيى ترجيح ايدرلر بونكله برابر بورأيلره ، كندى آراى فلسفيه‌لرينى ده ضم وعلاوه ايتمكدن گيرى طورمازلردى .

وزمانلر اختصاص حصولى ايچون يالكز بر جهته دها زياده اهميت ويرنلر اولمقله برابر اكثريته فلسفه ايله اشتغال ايدنلر ، ديگر طرفدن طب وهيئت ايله‌ده متوغل بولونورلردى . بوندن دولاييدركه فلسفه ايله برابر ديگر علملرده ترقى ايتمكده ايدى . فقط صوكره‌لرى بر طاقم جاهل ومستبد خليفه‌لر مقام اقتداره كله‌رك فلسفه ايله اشتغال ايدنلرك مقدارى كوندن كونه آزالمغه وبالخاصه بغدادلى او محيط نوارى فلسفه‌يه اولان اسكى رغبتى دريغ ايتمكه باشلادى . يالكز شوكا تشكر اولورکه بو عدم رغبت كيفيتى بغدادده منحصر قالدى .

بو اثناده ايدى كه شرق وغربك مشارق عرفانى اولان اندلس مدرسه‌لرينك او بدايع تمون قبه‌لرندن فيشقيران صداى عرفان، غربك ذوق وبى قرار افقلرنده بك پارلاق انعكاسلر حصوله گتيرمكه باشلادى .

اوزمانه قدر بك الم وجانشكاف بر جهل ونادانى ايچنده ايكله‌ين غربيلر ، هر نه قدر آرسطو وافلاطونك فيض الهامانى ، نفحات ارشاداتى ايله هنوز اويانمغه باشلامش ايسه‌لرده ينه قطعى وحقيقى بر مسلك فلسفى صاحبى دكللردى . حكماى اسلاميه‌نك تعديل واصلاح ايله‌دكلرى فلسفهٔ قديمه ، ياواش ياواش غربيلرك نظر قطعيات ودرايتلرينى جلب ايدەرك ارالرنده بيوك بر تيقظ وانتباه دورينك مقدمهٔ ظهورى باش كوسترمكه قيام ايتدى . بر مدت صوكره وقوعه كلن اهل صليب سفرلرى ، بو انتباهك واضح بر صورتده تماملانماسنه خدمت ايتدى .

نهايت بر كون كلدى كه حكماى اسلاميه ؛ غرب عالم تفكرينك رهاكار بر استادى اولدى . يتسه بو تاريخلرده ايدى كه ظلم ايله ، بيداد ايله ادامهٔ نفوذ ايتمك ايسته‌ين بيدادخليفه‌لرى ، فلسفه‌يى حصر وتضييق وارباب فن وتمزيب ايله حريت فكريه‌يى بوغديرمكله مشغول ايدى . مع مافيه بو قدر تضييقات وتعقيباته رغماً گيزلى گيزلى بو علملرله اشتغال ايدنلر اكسيك دكلدى .

ازجمله « اخوان الصفا » نامى آلتنده تشكل ايدن بر جمعيت فلسفيه ؛ خمايشدانه بر عزم ايله صرف مسايدن گيرو طورماييور . يونان ، هند وفرس فلسفه‌لرينده تماماً واقف اولان بو جمعيت محترمه ، بر چوق مناظرات علميه ومناقشات فكريه‌يه استناداً فلسفه‌يى اسلاميتك اساسات عاليه‌سنه توفيقاً تدوين ايتمكه چاليشيوردى . بو جمعيت فاضله‌نك نامنه اضافتله ياد اولنان وتكميل فلسفياتى محتوى بولنان اللى قدر رساله‌دن مركب مجلهٔ نفيسه‌سى ميال اعتلا اولان هر گنج طرفندن حرزجان ايدلمكده ايدى .

بو جمعيت منتسبلرينك فكر نجه‌كان ؛ انحق شريعتله حكمتى جمع ايتمكله حاصل اوله‌حق ايدى .

جمعيتك مؤسسلرندن اولان ابوسليمان محمد بن نصير ابوالحسين على بن هارون ، ابو احمد بن الحجونى ابوفى الدين زيد بن فارعه ، اودورك جداً يكتا ومشار باليان افاضلى ميانده صاييليردى .

اندلسه كلنجه ؛ بوراسى گرك علوم طبيعيه ورياضيه‌ده وگرك علوم اجتماعيه وفلسفيه‌ده جداً خارقه‌لر صاچان پارلاق ومتمادى بر حيات ياشايوردى «٢٤٠٠» تاريخلرينه طوغرى كه . عبدالرحمن ثانى دورى ديمكدر ، فلسفه وعلوم سائره اندلسه گيرمش ايدى . عبدالرحمن معارف اسلاميه‌نك ترقى وتكاملى ايچون گرك حوزهٔ ملكى داخلنده وگرك خارجنده نه قدر علما وفضلا وارسه اونلرى ، اواعاظم عرفانى بيوك مكلف هديه‌لر ارسالى ، بوكسك وعدلر واالفاتلر ابدالى وحتى خارق العاده دنيله‌جك درجه‌ده

فداكارانلر ابرازيله جلب ايدەرك اندلسى مشهر عرفان حالنه قويمغه چاليشيوردى . او درجه‌ده‌كه عبدالرحمنك بو رقيبسز توجه وبو عالى حمايه‌سنى ايشيدن بيكلرجه متفكرين هر طرفدن اندلسه قوشوب كليورلردى .

عبدالرحمن زماننده شهزاده‌لريله موجود علما وفضلا ايله مناقشات علميه‌ده بولنه‌حق قدر اقتدار پيدا ايتمشلردى هله حكم ثانى زمانى ؛ اوكا بر دور سلطنت ديمكدن زياده بر دور علم ومعروف ديمك دها بجا ايدى . مشاراليهك اون درت سنه سورن زمان سلطنتنده علم وفنوندن باشقه برشيله اشتغال ايدلمه‌مشدى اوزمانده اويله عالم وفاضل قادينلر اودرجه متبحر ومتخصص رجال يتشمش ايدى كه تاريخ اسلام اوزمانه قدر بالذات حوله عرفان ايله بوكلى بر دور قيد ايتمه‌مشدى .

بالخاصه سراى اركانى هر كسدن زياده علمه فنه رغبت وتوجه كوستريوردى . بو توجهك بك بارز بر نمونه‌سى اولمق اوزره سراى داخلنده آلتى يوز بيك جلد كتابى حاوى مكمل ومنتظم بر كتبخانه تأسيس ايدلمش وعمومك استفاده‌سنه كشاده بولنديريلمش ايدى بغدادده گيزلى اوله‌رق تشكل ايتديكنى يوقاروده قيد ايتديكمز « اخوان الصفا » جمعيتك رساله‌لرى اندلسه كمال سرعتله ايله گيرمش وبك بيوك بر رغبته مظهر اولمشدى .

بوندن صوكره اندلسده علوم فلسفيه او درجه بالاتر بر موقع ويرلمش ايدى كه او تاريخلرده اندلسده فلسفه ايله اشتغال ايتمه‌ين بر متفكر تصور اولنه‌مايوردى .

بين الاسلام شرق فلسفه‌سنك مركزى بغداد اولمقله برابر غرب فلسفه‌سنك مركزى « قرطبه » شهرى ايدى اسپانيانك هر كوشه‌سنده بر جمعيت علميه بر محفل متفكرين كورولمكده ايدى بالخاصه قرطبه شهرى فنى ، علمى واجتماعى محفللر ، انجمنلر ، متعدد وزنكين كتبخانه‌لر زه‌تمش اولديغندن اوزمان معلوم اولان جهانك هر طرفندن بالخاصه مباحثات علميه ومناقشات فيه‌ده بولنمق اوزره بر چوق ارباب مراق (قرطبه)يه كليورلر ، كوندوزجه حتى آيلرجه مباحثه‌لرده بولنيورلردى .

شرق وغربك اعاظم حكماسندن يدى ذات وار ايدى كه . بونلرك اثرلرى هر كسجه مقبول ومعتبر ايدى . اكثريتله مباحثه‌لرده بو ذواتك اثرلرى موضوع بحث اولوردى . بونلره « فلاسفهٔ سبعهٔ اسلاميه » نامى ويريليردى . الكندى ، ابوبكر الرازى ، ابونصر فارابى ، ابوعلى ابن سينا ، شهاب الدين المقتول ، ابوبكر الباجه ، ابوالوليد ابن الرشد .

بونلردن ايش اولكيلر شرقك ، وصوك ايكيسى‌ده غربك سر آمدان حكماسندن ايديلر . فارابى‌يه معلم ثانى ، ابوعلى‌يه معلم ثالث ، شيخ ورئيس القوم ديرلردى ، ابوعلى شرقك بقراط وآرسطوسى ، ابن رشده شرق وغربك آرسطوسى عد اولنوردى آرسطو فلسفه‌سنى آوروپايه طانيتديران ابن رشد شيخ ابوعلى وشهاب الدين در .

سعيد راغب

تضاد مؤلم !

ساعتك متردد ـ أمل قدر محزون ـ
شیطنه آتیلان بر شكوفهٔ مسعود ،
جانا روحه وبردی عجال حس وجود ،
اومل قدرت وحسه شبابم مدیون !

كوروب شواب ذهبنك تفسخی ،
غربه‌زار تكاپورك توسعی ؛
اونك شیئی بولدم فضائله دهر ،
كزوب یننده براو ، مفاخری بر بر .

دوام ایدوب ینه لكن سیلندی او بهره ؛
قاعدم ازلی بر قضیله مؤمن
أزلدی بر تجه عادی شئونه یومك ،
أملرم صولەرق هپ كومولدی بر شعره !

* *

صباحه آتیله ندا ایدوب بعدآ
بجنیه منعهٔ روحه زمان ، زمان وجدان ،
بدیعه زار تحسده منكشف بران
قالیر زمانه بر یار سرمدی ألحان !

بو موسیقیٔ تأملده سوپلەنیر خموش
أنین ایدوب منظر صدای حق حزین ؛
بوتون او كنهٔ طالع ، او بستهٔ دورین
دماغ عمره معما اولوب قالیر منقوش ! . .

باطوم ، جوروكصو : ابراهیم رشدی

(حق‌یولی) نك تفرقه‌سی : ٢

حكومت مشروطه شرع شریفه موافقمیدر ، دكلمیدر ؟

محرری : زین‌العابدین

شریعت اسلامیه طوپلو بولنان انسانلرك باشی بوش طورمسنی موافق مصلحت كورمدیكندن ، یوله كیتمك ایچون بر آرایه بریكن كیمسه‌لرك بیله ایچلرندن برینی [١] باش طوتار یاپملرینی وایشلری دهادوزكون كیتمك ایچون آزیقلرینده [٢] ارقداشلرندن برینك باشنه طوپلانه‌رق كندیلرینه برجكه دوزن ویرملرینی امر بیورمشدر . حقیقةً انسانلرك جمله‌سی بربرینه دنكدر وبربرینه قارشو تقوادن باشقه [٣] برفضل وشرفی یوقدر وجمله‌سی آدم اوغلانیدر [٤] و آدم ده طوپراقدن یارادلمشدر . انسانلر دیكرینه اطاعت ایچون سوز ویرمدكجه كیمسه كیمسه‌یه بحق حاكم اوله‌ماز [٥] وكندی ایشلرینك كوزلجه كوریلوب دوزكون كیتمسی ایچون بر كیمسه‌یه ینه كندی رضالریله باش اكمدكجه كیمسه كیمسه‌یه حقیله باصقیلق یاپه‌ماز .

فقط ینه كندی منفعتمز وكندی خدمتمز ایچون بر امامه (بیعت) ایتمكی یعنی اطاعت ایده‌جكنه دائر رضاسیله امامه اطاعتی اوسته‌لازم قیلمغی شرع شریف احمدی اوزرمزه واجب قیلمشدر . رسول‌الله صلی الله علیه وسلم افندمزك ارتحاللرنده اصحاب كزین حضراتی ، دفندن اول بر كیمسه‌یه بیعت ایدوب سوز ویرمك ایشیله مشغول اولدیلر وصدیق اعظم رضی‌الله عنه حضرتلرینه بیعت ایتدكدن صكره جناب رسول‌الله صلی‌الله علیه‌وسلم افندمز ، بوبنده بیعتی اولمایان یعنی بر خلیفه‌یه سوز ویرمه‌ین كیمسه جاهلیت اولومیله اولور[٦]

[١] اذاخرج ثلثة فی سفر فلیؤمروا احدهم . الجامع‌الصغیر .

[٢] اذا اجتمع القوم فی سفر فلیجمعو انفقاتهم عند احدهم فانه اطیب لنفوسهم واحسن لاخلاقهم . (الحكم عن ابن عمر) كنزالعمال .

[٣] انظر فانك لست بخیر من احمر ولااسود الاان تفضله بتقوی‌الله ، الجامع الصغیر .

[٤] روی البزاز بسند عن حذیفة مسندا (كلكم بنوا آدم خلق من تراب) شرح مشكات‌المصابیح .

[٥] من اقتطع شبرا من الارض ظلما طوقه‌الله یوم القیامة من سبع ارضین ومن اقتطف مالا بیمینه فلا بورك لەفیه ومن تولی قوما بغیر اذنهم فعلیه لعنةالله والملائكة والناس اجمعین (ابن جریرعن سعید بن یزید . كنزالعمال . جلد (٥) صحیفه (٣٢٩)

[٦] ومن مات ولیس فی عنقه بیعة مات میتة جاهلیة (مشكوة مصابیح)

وزمانك خلیفه‌سنی ، امامنی بیلمیه‌رك اولن كیمسه جاهلیت اولومیله اولور [٢] وسلطان یر یوزنده اللهك حمایه‌سیدر . سزدن بریكز سلطانك حكمی یورومه‌ین بر مملكته واریرسه هرحالده اوراده اوطورماسین [٣] بیورمشدر . شو دلیلر ایله برامامه بیعت ایتمه‌نك واجب اولدیغی بللی اولمشدر . وبوبابده برچوق دلیلر دها وار ایسه‌ده سوزی اوزاتمامق ایچون سویلمكدن واز كچدم .

امامه بیعت ایدوب سوزویرركن شرط قوشمق وشرط ایله سوز ویرمك شرعاً لازممیدر ، دكلمیدر؟ هرحالده شرط قوشمق وشرط ایله سوز ویرمك لازمدر . شرح مقاصدده حكم شریعته مخالف اولمادقجه امامه اطاعت واجبدر [١] ودرمختارده سلطانك امری انجق شرع شریفه موافق ایسه تنفیذ واجرا اولنور ، دكل ایسه اولماز [٢] دینمشدر . و رسالتپناه صلی‌الله تعالی علیه وسلم افندمز : [٣] .

« اللهك رضاسی اولمایانلرده هیچ بر كیمسه‌یه اطاعت یوقدر انجق اطاعت اللهك راضی اولدیغی شیلرده‌در . » و « خالق تعالی وتقدس حضرتلرینك رضاسنه مخالف اولان شیده مخلوقه اطاعت ایتمك جائز دكلدر . » [٤] و « امرونهیسده اللهه

[٢] من مات ولم یعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة [شرح عقاید نسفیه]

[٣] السلطان ظل‌الله فی الارض فاذا دخل احدكم بلدا لیس به سلطان فلا یقیمن به (ابوالشیخ عن انس) الجامع الصغیر .

[١] ویجب طاعةالامام مالم یخالف حكم‌الشرع . (شرح مقاصد .)

[٢] امرالسلطان انما ینفذ اذا وافق‌الشرع والالا (اشباه‌در مختار) .

[٣] لاطاعة لاحد فی معصیته الله انما الطاعة فی‌المعروف (ق دن عن علی) جامع‌الصغیر

[٤] لاطاعة لمخلوق عند معصیة الخالق (حم ك عن عمران والحكم ابن عمر الغفاری) جامع‌الصغیر .

اطاعت ایتمیان كیمسه‌یه اطاعت جائزدكلدر . [٥] بیورمشدر .

شو بیان ایتدیكمز دلیلره كوره ویره‌جكمز سوزی ، یاپاجغمز بیعتی شرط قوشه‌رق ویروب یاپمامزك شرعاً جائز اولدیغی شویله طورسون بلكه اوزرمزه لازم اولدیغی‌ده بللی اولدی وعصر سعادتدن بری قوریلان اسلام حكومتلری هپ حكومت مشروطه‌در . ایچلرندن بعض پادشاهلرك كوچینك یاپوب زورلایه‌رق خلقی صوصدیرمسی وكندی كوكلنه ، كیفنه كوره بر حكومت میدانه كتیرمسی اسلام حكومتلرینك كوكدن مشروطه اولمسنه ضرر ویرمز . بوبابده قوشاجغمز شرط ویاپاجغمز مقاوله قیصه اولسه‌ده اولور : اللهك راضی اولدیغی شیلر ایله بزم ایچون ایش یاپمق شرطیله سكا سوز ویروب بیعت ایتدك دیمك كبی . ویاخود اوزون‌اوزادی‌یه شرطلری بر بر صایارق اونودلمسون ایچون ردفتره یازدقدن صوكره شو شرطلره كوره یورومك اوزره سكا اطاعته سوز ویردك وبیعت ایتدك دیمك كبی .

بویلەجه بیعت اولدقدن صكره بیعت اولنان ذاتك ، پادشاهك اوشرطلره كوره یورومسی وبیعت ایدنلرك بوذاته اطاعت ایدوب وبویون اكمه‌لری واجب اولور . مسلمانلرك یاپدقلری شرطه وایتدكلری مقاوله‌یه رعایت ایتملری لازمدر . [١] بویله شرط ایله سوز ویریلن آدم شرطه كوره كیتمز ومقاوله‌یه رعایت ایتمز ایسه ویردیكی سوزی كیرویه آله‌رق اطاعت ایتمامش دیمكدر . شو حالده شرطه كوره یورویوب یورومدیكنی آرامق وكوزه‌دوب طاتمق سوز ویرن آدملرك حقیدر .

[٥] لاطاعة لمن لم یطع الله (حم عن انس) جامع‌الصغیر .

[١] المسلمون عند شروطهم (د عن ابی هریرة) جامع‌الصغیر .

دوشمزلر ایسه شرطه کوره یورویوب یوروه‌دیککی‌ده بیله‌مزلر. ایشته ملتك بو کوزه‌تمك و طانیمق حقنه (حق مراقبه) تعبیر اولنور. یعنی ملتك حکومتی کوز آلتنده بولندیرمق حقی دیمکدر. ملت خاطره، کوکله رعایت ایتمك ویا قورقاقلق وکوشکلك یاپمق طولاییسیله بو حقی حکومته قارشی یاپامازسه حکومتده بر چوق یولسزلقلر میدانه کلیر وبلکه‌ده مشروطیته بیله ضرر طوقونمه باشلار. نه‌دن شرطه کوره یورومیورسك؟ دیه‌رك صورولیه‌جق ایسه شرط قوشمه‌نك‌ده هیچ بر فائده‌سی اوله‌ماز.

ولایت شئونی

هیئت تحقیقیه — امرای مقتدرهٔ عسکریه‌مزدن فریق سلیمان شفیق پاشا حضرتلری ایله دفتر خاقانی امینی ضیا بك افندی حضرتلرندن وشورای دولت معاونلرندن ماهر وملازم طورغود بکلردن متشکل هیئت تحقیقیه اولکی کون شهرمزه کلمشدر. هیئت عهده‌سنه تودیع ایدلمش اولان وظیفهٔ تحقیقی ایفا ایلدیکی کی‌توده ارکان مطبوعاتی علماسی، اشراف وتجاری ایله تماس ایتمشدر.

دائرهٔ حکومتده‌کی مجلس عمومی دائره‌سنده دون بر اجتماع عقد ایدیله‌رك بونده مملکتمزك برموقع صاحبی اولانلری حاضر بولنمشلردر. اجتماع مذکورده سلیمان شفیق پاشا حضاره خطاباً مشروطیتك مملکتمزده ثمرات نافعه‌سی کوریله‌مه‌سنك ملت وکیللرینك حسن انتخابه مظهر اوله‌مامه‌سندن وبو آنه قدر یاپیلان انتخابات افراد ملتك آرزوسنه مستند اولمدیغی ایچون ملت وکیلی دیه مجلس مبعوثانه کوندریلن ذواتك‌ده وظائف وطنیه‌لرینی ایفا ایده‌مدکلرندن وبودفعه اجرا ایدیله‌جك انتخاباتده هیچ برقوت تأثیر وتضییقی آلتنده بولنمیه‌رق سربستجه ملت وکیللری انتخاب ایدلمسنك آرزوی عالی حضرت پادشاهیدن اولدیغی وغایت نازك ومهم دقیقه‌لر یاشاناقده بولندیغی ایچون مجلس مبعوثانك حسن انتخابه مظهر اولمش ذواتدن متشکل اولمسی لازم کلدیکندن بحث وبو غایه‌یه وصول ایچون جمله‌نك ال برلکیله چالیشملرینی توصیه ایلمشدر.

فی‌الحقیقه دوشونیورز مشروطیتك استردادینی تعقیب ایدن برنجی انتخابده مجلس مبعوثانده افکار ومطالعاتندن واراء وتجاربندن استفاده ایدیله‌جك ملت وکیللری واردی.

مکره بووکیلر تغلب وتحکم داعیه‌سنده بولنان برحزب مشئومك ضربه‌لرینه معروض قالدیلر. الك نهایت ممالك عثمانیه‌نك هر طرفنده انتخابات اویله بر طاقم قواعده تابع طوتولدی‌که کیفی واستبدادی اولان بو قاعده‌لر ملتی تمثیل ایده‌جك وکیللرك انتخابنه مانع اولیوردی واولدی‌ده. ایشته اونك ایچوندرکه ملت وکیللری ملتك حقوقنی، منافعنی مدافعه ومحافظه ایده‌جك ایکن کندیلرینی دوشوندیلر. وامور ملیه ایله مشغول اوله‌مدیلر. جیبلرینی طولدیردیلر. چونکه اونلر وکیل دکل، برر مأمور ایدیلر. انتخاب ایدلمش دکل ده تعیین اولنمشلردی. بو یوزدن باشمزه کلمدیك بلالر قالمادی. شمدیکی حاله‌ کلدك. المزده قالانی، قاله‌جغی حسن اداره ایله بزمده قوافل مدنیه‌یه التحاقمز ضروریدر. بونك ایچونده آدم ایستر. حاصلی مبعوثلری انتخابده هیچ کیمسه‌نك، هیچ بر فرقه‌نك نفوذینه قاپیلامق وتأثیری آلتنده قالمامق لازمدر. شو شرطله‌که انتخاب ایده‌جکمز ذواتده مبعوثلق اوصافنی تمامیله جامع اولمش بولنسونلر. ذات حضرت پادشاهی‌نك بو بابده‌کی رأی ومطلوب شهریاریلرینك درجهٔ اصابتنی جان ودلدن تقدیر ایتمیه‌جك وبو مطلوبه کوره حرکت ایلمیه‌جك بر فرد تصور ایده‌میورز.

قونیه تورك تعلیم وارشاد هیئتی — قونیه‌مزك متفکرین ومنورانندن بعض ذواتك تشبثیله بو عنوان آلتنده بر هیئت تشکل ایتمك اوزره‌در. تشکل ایده‌جك هیئت اسمندن‌ده آکلاشیله‌جغی وجهله مملکتمزك الك زیاده محتاج اولدیغی وظائف اجتماعیه ومدنیه‌یی درعهده ایده‌جکدر. هیئتی تشکیل ایده‌جك اولان ذوات دردست اکمال بولنان نظامنامه‌یی شو برقاچ کون ظرفنده علی‌الاصول حکومته تقدیم ایدرك جمعیتلر حقنده‌کی قواعد موضوعه‌یه تبعاً رخصت استحصال ایلیه‌جکلردر.

هیئتك مقصدی کویلیلرله تماس ایتمك واونلره وظائف حیاتیه‌لرنده رهبرلك ایلمك، بالخاصه غایت آچیق لسانده یازلمش دینی، زراعی، تربیه‌وی کتابلری قسماً مجاناً وقسماً‌ده پك دون بربدل مقابلنده صاته‌رق تنویر افکاره چالیشمق، قونیه‌ده کوندوز مغازه‌لرده چالیشان چوجقلره کیجه درسلری آچه‌رق الك لازم اولان معلومات ایله آنلرك تهذیب وتربیه‌سنه حصر وجود ایتمك وزمان زمان کویلره هیئت منسوبیندن بعض ذواتی کوندره‌رك آنلره نصایح دینیه‌ده بولنمق و زراعتك ترقیاتی ایچون اقتضا ایدن معلومات عملیه‌یی ویرمك کی نافع خدمات وطنیه‌یی درعهده ایلمکدر. ویردیکمز بو معلوماته علاوة شوراسنی‌ده عرض ایدملی‌که تعلیم و ارشاد هیئتنك سیاسیاتله قطعیاً علاقه‌سی اولمیه‌جقدر.

بونسخه‌ده‌کی بیلمجه وسؤاللرمزی حل ایدنلر آره‌سنده قرعه کشیده ایدیله‌رك برنجی‌یه برسنه‌لك ایکنجی‌یه آلتی آیلق اوچنجی‌یه قدرده اوچ آیلق آبونه ویریله‌جکدر. حل مدتی یکرمی کوندر.

مجموعه‌مزه برسنه‌لك بش آبونه بولانه برسنه‌لك آبونه‌من هدیه ایدیله‌جکدر

قابمزك ایچ طرفلری اعلانه مخصوصدر

حق یولی بیلمجه ومسابقه قوپونی

نومرو : ۸

آدرس : ....

....

بیلمجه و سؤال

۱ — زوامندن بریك آدی ویلکز . اوکه رادات علاوه ایده‌جك اولورسه‌کز غزته‌لرده اکثریله اسمی یکی برشهر اوله‌جقدر .

۲ — برانسان اسمی بولیکزکه ترسنه اوقودیغکز زمان غایت کوزل بر رویا چیقسون .

۳ — برمملکت اسمی بوله‌مسکزکه اوکه برحرف اوتیله‌قدن صوکره ترسنه اوقونورسه مشهور فیلسوفلردن بریك اسمی اوله‌جقدر .

سؤال — یکری درت عددندن باشقه نصل اون ایکی اولان عدد نه‌در ؟

اخطار : طرمده‌کی قارئلرمزك بیلمجه وسؤاللرك حلندن طولایی ویریله‌جك مکافاتدن حصه‌دار اولملری ایچون بونسخه‌دن صوکره بیلمجه وسؤاللرك صورت حللری ایله بونلری حل ومکافاته کسب استحقاق ایدنلرك اسامیسی اوبیلمجه وسؤاللرك نشر اولندیغی نسخه‌دن صکره چیقه‌جق ایکنجی نسخه‌یه درج اوله‌جقدر .

بیلمجه‌مزك صورت حلی

کچن نسخه‌مزده‌کی بیلمجه‌یی طوغری حل ایدنلر آره‌سنده برنجیلکی باپالی منتبلرندن جلال ، ایکنجیلکی استانبول اجزاجی مکتبندن احمد منیر ، اوچنجیلکده آناطولی اتباه مکتبی آلتنجی صنف طلبه‌سندن رشاد افندیلر قازانمشلردر .

برنجی نسخه‌مزده‌کی بیلمجه‌لرك حلی کله‌جك نسخه‌یه درج ایدیله‌جکدر .

اعتذار : مجموعه‌مز آز زمان ایچنده محترم قارئ و قارئه‌لرندن کوردیکی فوق‌العاده توجه و رغبته قارشی بر اثر شکران اولمق اوزره هر درلو فداکارلغی کوزینه آلهرق صحیفه‌لرینی چوغالتمق ، یازیلرینی تنویع ایتمك ایسترکن مع‌التأسف بو دفعه سکز صحیفه اوله‌رق چیقیور سبی ایسه مجموعه‌مزی باصدیردیغمز مطبعه‌نك ضروری بعض اسبابدن دولایی دها فضله صحیفه طبعنه شمدیلك قدرت وامکان بوله‌مامسیدر بو عارضه‌نك ازاله‌سی ایچون مطبعه‌نك محترم مدیری خالد بکك صوك درجه صرف مقدرت ایلدیکنی عرض ایله اعتذار ایلرز .

تشکر واسترحام : حق یولی نه مقاله کوندرن قارئلرمزه عرض تشکرات ایلرز . هیچ برینی کوجندیرمك ایسته‌میز یالکز جه‌رك بو کونکی مساعده‌سزلکی حسیله درجنده صبره کوزنك مجبوریتنده قالیبورز . بناءً علیه یازیلری کچکن ذواتك کوجنمه‌ملرینی استرحام ایلرز .

مخابرات

درسعادت : شیخ‌الاسلام زاده ابراهیم رشدی بك برادرمزه :

قیمتلی یازیلریکزی آلدق . آبونه امری خصوصنده‌کی غیرت دیده‌کره وخیرلی وعدلریکزه تشکر ایده‌رز . کال بك برادرمزك وعدلرندن منتدار قالدق .

سلطانیه قضاسنده مرکز مجیدیه مکتبی معلم اول صبری بك قرده‌شمزه :

آبونه قید ایتدیرمك خصوصنده‌کی دلالت دیانتپرورانه‌کزه و وعدلریکزه عرض تشکرات ایلرز .

سیدیشهرده قونیه مکتب سلطانی طلبه‌سندن محمود سعدی بکه :

عقللی کنجلر سزك کبی حرکت ایدر . مطالعه‌لریکز بك‌محقدر . آبونه‌لر کوندریلدی . وعدلریکزدن ممنون اولدق . بیلمجه‌لریمزی دوغری حل ایتمشسکز مع‌التأسف وقت کچمشدی . بوندن صوکره خارج آبونه‌لریمزی‌ده نظر اعتباره آله‌جغز .

سیدیشهرده قونیه مکتبی معلملرندن احمد شکری بکه :

مکتوبکزی الدق . بیلمجه‌لریمزك اوچینده حل ایتمك لازمدی .

آبونه امری خصوصنده‌کی غیرت وتشویقکز شایان تشکردر .

اتباه مکتبی معلملرینه ناجی بکه

قونیه

حق یولی

اداره‌خانه‌سی
پاشا دائره‌سنده دائره مخصوصه

پاصیلمایان یازیلار کری ویرلمز

پازار ایرتسی
۲۵ ذی‌القعده ۱۳۳۷
۲۵ آغستوس ۱۳۳۵–۱۹۱۹

امتیاز صاحبی و مدیر مسئول
ابراهیم مفتی

آبونه شرطلری
قونیه ایچون سنه‌لکی ۱۸۰
« « آلتی آیلغی ۹۰
خارج ایچون سنه‌لکی ۱۹۰
« « آلتی آیلغی ۹۵

ییل — ۱ — صایی — ٤

شیمدیلك اون کونده برچیقار دینی ، اجتماعی ، فنی ، ادبی اسلام مجموعه‌سیدر

ایچنده کیلر

قارئلریمزه : مقصد انتشارمز بك غریب اولان شودین ووطنه علی‌قدرالاستطاعه خدمتدر . بوقدره شمدی‌یه قدر کاوب‌لچین رجوق مجموعه‌لرکبی طقلانه برهوسك تطمینی دکلدر . خدمتمزه دها‌اساسلی برصورتده دوام ایده‌بیلمك ایچون هرحالده دیندارلریمزك همت ومعاونتلرینه محتاجز .

بزی تشویق ایتمك آرزو بیوران قارئلریمزك آبونه بدللرینی برآن اول کوندرملرینی رجا ایدرز .

نسخه‌سی ۷.۵ غروشدر

باپالی مطبعه‌سی قونیه

قونیه

حق یولی

ادارەخانەسی
پاشادائرەسندە دائرۀ مخصوصە

بصیلمایان یازیلار کری ویریلمز

پازارایرتەسی
۲۵ ذی القعدە ۱۳۳۷
۲۰ آغستوس ۱۳۳۵-۱۹۱۹

امتیاز صاحبی و مسئول مدیری
ابراهیم مفتی

آبونە شرطلری
قونیە ایچون سنەلکی ۱۸۰
« « آلتی آیلغی ۹۰
خارج ایچون سنەلکی ۱۹۰
« « آلتی آیلغی ۹۵

ییل — ۱ صایی — ٤

شیمدیلك اون كونده بر چیقار دینی ، اجتماعی ، فنی ، ادبی اسلام مجموعەسیدر

اسکی لیلی مکتبلر [*]

سزه بزدەکی لیلی مکتبلرك قدمندن بحث ایدەجکم . یالکز بر توصیەم وار . اجدادمزك وجوده کتیردکاری بو مؤسسات ایلە افتخاره هیچ بر حق وصلاحیتمز یوقدر . آثارمزك آثاری ایلە اوکونەملی یز . بزنە یاپدق اوکا باقملی . اکر انسانلغە یارایەجق بر اثر وجوده کتیرمش ایسەك آنکله اوکونەبیلیرز . حالبوکه اسکی لیلی مکتبلرمزی زمانە کورە اصلاح ایتمەمك ، و بونلرك ادامۀ معموریتنە چالیشمق شویلە طورسون بالعکس مرور زمان ایلە خراب اولملرینە قارشی اغماض عین ایلەمك دقتمزه اویلە بر عیب قید ایتمشدرکه نەدیەلك حضور حقده ، خالقده برائت قازانەمیەجغز .

اوت ، بزده لیلی مکتبلر پك قدیم ایدی . بوکون نظردقتمزی جلب ایتمەین و مدرسە دینلن مکتبلر ایشتە بزم اسکی لیلی مکتبلرمزدر . بز بونلره باقمادق . اصلاح ایتمدك ، اولورینە براقدق .

باالخاصە سلاطین ماضیەدن فاتحك ، سلطان سلیم وسلیمانك ، بایزیدك ، عبدالحمید اولك مدرسەلری شایان تذکاردر . قوجه آدملر مملکتلرنده نشر معرفت ایچون نەکوزل دوشونمشلر . صکره اطرافلرنده کی ده نەکوزل دوشوندیرمشلر . آنلرك آثار خیریەسنە اتقاءً اوزمانلرك وزراسی ، کبراسی ، اغنیاسی دەبوکبی مؤسساتك بانیسی اولمشلر . بو مدرسەلره بو اسکی لیلی مکتبلر یاپیلیرکن مملکتك احتیاجی دوشونولمش . مدرسەلر یالکز بر درسخانەدن عبارت اولەرق یاپیلمامش ، بو درسخانەلرك اطرافنده حجرەلر یاپلمشلر . طالب علوم اولانلرك شوراده بوراده سوروتنمەلری ، و هر درلو قید احتیاجدن آزادە قالملری ایچون آنلره بر ده اوطەحاضرلامشلر . قدیم وجدید مدرسەلرك اوطەلری اصل مدرسە اولمیوب بلکه طلبەنك کندی کندینه چالیشماسنە ، یاتوب قالقماسنە مخصوص بر اوطەسیدر . حجرەلر ، تعبیر جدیدی ایلە اواسکی زمان مکتبلرینك بر یتاقخانەلریدر . ایش یالکز بوقدرلەده قالمامش . اسلاف عظامز مدرسەلرەکلوب ده تحصیل علوم ایدەمکزره قدوله ، چوربا ویپلاو کبی یەجکلری احضار ایدەجك عمارتلری ده یاپمشلر . طلبۀ علوم حجرەلرنده درسلرینی حاضرلارلر ، عمومی درسخانە حکمنده بولنان جوامع شریفە ویاخود مدرسەلرك خصوصی درسخانەلرینە دوام ایدرك مدرسلرك تقریرنده بولندقدن صکره یەجکلرینی ده بو عمارتلردن آلیرلرمش . عمارتدن یەجك آلمقدن محروم اولان مدارس

[*] حقیقتده مدرسە بزم قوللاندیغمز مکتب یرینه قوللانلملیدر . استعمال عربده ذاتاً بویلەدر . فقط لسان تورکیدەشایع اولان استعماله قارشی طورمامق ایچون مکتبلر دیدم . عربده تدریسات اجرا ایدیلن یره مدرسە دیر . مکتب ایسە علی العادە یازیخانە واداره خانە معناسنده مستعملدر . بومکتبلر حقنده بر سلسلۀ مقالاتك تحریری مصممدر .

طلبه‌سی‌ده اقربا و تعلقاتی طرفلرندن کوندریلن پاره واوراق آلهرق کندی حجره‌لرنده کندی یمکلرینی پیشیریرلرمش .

شو حالده بو قدیم ایلی مکتبلر یمکلی ویمکسز ایکی قسمه آیریلیور دیمکدر . مدرسه مداومه‌لرینك بری صباح ودیکری ایکندی درسی اولمق اوزره کونده ایکی درس آلدقلری‌ده جمله‌نك معلومیدر . ایشته بو ایلی مکتبلر زنبیلی ابوالسعود ، ابن کمال ، زین‌الدین علی کبی کلین علمایی ، فحول حکام وقضاتی یتشدیرمش ، باقی ، نفعی ، ندیم کبی بلغای شعرا هب او مدرسه‌لرك حجره‌لرنده یتشمشلر . ویسی ، زکی کبی ارباب تحریر وانشاد هب او مدرسه‌لردن چیقمشلر . دیمك که مدرسه‌لرك بر قیمتی وارمش . صکره صکره زمان بزه هر شیئی ، حتی کندمزی اونوتدیردیکی کبی مدرسه‌لرمزی‌ده اونوتمایه باشلامشز . اونلرده کیت کیده وضع اصلیسندن چیقمش ، زمانك تقلباتنه کوره بو ایلی مکتبلر اصلاح ایدلمك لازم کلیرکن یاپیلمامش . برمشی ناموس ایله مدرسه‌لر عسکر قاچاقلرینه ملجأ وپناه اولمش . فحول مدرسینك یرینه تجزۂ جهلا قائم اولمش . مدرسهٔ قدیمه ، حقه و قضاه محتاج بر وظیفهٔ مقدسه‌وعالیه ایکن بب مشیخت اسکی ملازاده‌لرینه آثارندن طوغار طوغماز برر رتبهٔ علمیه توجیه ایدیله‌رك قرق سنه رحله‌ده دیرسك چوروتمش ارباب مساعینك تبدلرینه چیقاریلیرکن مدرسه مدرسلکاری‌ده نه فضله . نه حزینه باقلمیه‌رق نااهللری الته‌ویرلمش . بالطبع مدرسلر بویله اولونجه مدرسه‌لرده‌ده اسکی فیض قالمامش . آدم یتشمه‌مکه باشلامش . مدرسلری جاهل اولان بر مدرسه‌دن البته برابوالسعود یتشه‌مزدی یا . ایشته بویله‌لکه مدرسه‌لرده روح قالمایجه سوء استعمالات عمارتلری‌ده کیرمش . طلبه‌یه مخصوص اولان یه‌جك غیرمستحقلرینه ویرلدیکی کبی بو ایلی مکتبلرك طلابی‌ده آچ قالمشلر . اونك اوزرینه‌درکه زواللی طلبهٔ علوم سنه‌نك برقاچ آینی طشره‌لره چیقه‌رق پاره قازانمه حصر ایتمشلردرکه بوکا مدرسه لساننده (جر) اطلاق اولنور .

آباء واجدادمز هرنه ایسه زمانلرینه کوره احتیاجات علمیه‌لرینی تطمین ایده‌جك مؤسساتی ، بو مؤسساتی اداره ایده‌جك اوقافی ، وینه بو مؤسسه‌لرده چالیشه‌جق طلبه‌یی اطعام وانعام ایده‌جك عمارتلری یاپمشلر . بو همتلری استصغار ایتمیه‌لم . دوشونه‌لم که زمانه کوره نه‌یوکدر . نه‌قدر مهمدر . بزم بطناً بعد بطن او مکتبلرك قیمتنی آکلامامه‌مز ، وضلاله دوشمه‌مز ایشته اونلری بو کونکی سونوك منزله‌لرینه ایندیرمه‌یه سبب اولمشدر . دیمك که زمان بابالرمزك یاپامدیغی برشیئك اجراسنی بزم عهده‌مزه تحمیل ایدییور .

...

اونودولمش برمکتب

تورك هیئت اجتماعیه‌سنك مزمن دردلری نه‌در ؟ صورسه‌لر ، الیباشنده ذکر ایده‌جکمز درد ، مکتبسزلك اوله‌جقدر . بو درد فی الحقیقه التیام ناپذیر برطاقم جراحات ایله بنیهٔ معنویه‌مزی کمیره کمیره بزی بو حاله ، بو حال پرملاله دوشوردی .

ترقی یولنده‌الرمزی قوللرمزی صاللایه‌رق شادومسعود یورومه‌مزه مانع اولان جهل ، هر شیئه ، هر قوته مکیانه برمطاوعتله بزی اسیرایدن جهل ، وافراد ملت آره‌سنده‌کی روابط اجتماعیه‌یی تارومار ایدن ینه جهلدر .

حاصلی شو جهل دوشونیله‌جك اولورسه ملتمزه عارض اولمش بر علة العلل درکه بتون اجتماعی خسته‌لقلرمزك ، معنوی دردلرمزك بادی وداعیسیدر . سوء اخلاقمزك ، سیئاتمزك عادتا فتحهٔ اندفاعیدر . بر یانار طاغدن اطرافه صاچیلان کوللر ، موجودیت عضویه‌یی بوغان آتشین چامورلر نصلکه اکناف وجوارینی یاقار ، قاوورور ، احاطه ایده بیلدیکی قدر بر ساحه‌یی شوره‌زاره چویریرسه ، جهل دیدیکمز او قاره و آتشین طاغك اندفاعات متوالیه‌سی‌ده بزه ملی وار لغمزی اونوتدیرمش اخلاقمزی بیرانمش ، هرهانکی برشخصك ویا برجمعیتك اسارت وتحکمی همان قبول ایدیوره‌جك ، بوینی اکیوره‌جك قدر روحن مزاجی حاصل ایتمش ، نسج معنوی ودماغیه‌مزی بوزمش ، هیئت عمومیه‌مزی ایسه بوتنیاده‌دینج و کوربوز باشایان جمعیات بشریه‌یه قیاساً یاتالاق وخسته برحاله کتیرمشدر .

کوچوکلردن بیوکلره قدر بو مرضی تشخیص ایتدیکمز حالده بردرلو علاجنی بولامادق . ... بتلر یاپدق آچدق ینه اولمدی . ینه جهلمزه دوا ساز اولمه‌مادق . حاصلی محیط معنویمزدن اوتی سوروب دیشاره چیقاره‌مادق .

سینه کانجه مکتبلری آچه‌دن زیاده خلقمزك عرفرزك قفاسنی آچه‌نك یولنی بیلمه‌مك . بو قفانی کیملر وهانکی اللر واسطه‌سی ایله آچه‌جق ایدك .

بن بونك ایچوندرکه دارالمعلمینلر وجوده کتیردك .

شو مقدمه ایله دیمك ایسترزکه دارالمعلمینلر بو مملکتده جهل ونادانی ایله مجادله‌یه مأمور بر زدونك افرادینی یتشدیره‌جك مؤسسات مهمه‌دن اولدقلری ایچون مکاتب سائره ایله قابل مقایسه اوله‌میه‌جق بر تقیده ، اهتمامه مظهر اولملیدرلر . کاورادن چیقانلر بزی مرادمزه ایریشدیرسونلر . حالبوکه کوزمزك او کنده طوران قونیه دارالمعلمیننده بو قدرت احضاریه‌یی کوره‌میورز . بو دارالمعلمین ، اکر مشاهدات ومسموعاتمزه آلدانمیورسه‌ق سنه‌لردنبری بویله بر مدرسهٔ عرفانه یاقشمیه‌جق برطرز اداره ایله بو کونکی حال مهملیته کرفتار اولمشدر . مکتبك شو بو کونکی حاله دوشمه‌سنك عوامل ومؤثراتی آره‌سنده معارف دائره‌سنك عهده‌سنه پك بیوك وناقابل عفو برمسئولیت توجه ایدییور .

مکتبك سلامت اداره‌سی هردرلو افکار شخصیه‌نك فوقنده بولندیرلمق لازم ایکن بالعکس برزمان وظیفهٔ اصلیه‌سی ابرغادلقدن عبارت ظن ایدنلرك مواجههٔ اغماضنده مکتبی شویله دورسون ، کندینی حسن اداره‌یه موفق اوله‌میانلرك النده ، برزمانده مکتبده بیراقدینی بارتونك اجرای وکالت ایده‌بیله‌جکنه قناعت حاصل ایلیه‌جك قدر دارالمعلمین اداره‌سنی بك قولای ویابر هیچ ظن ایدنلرك دست اهمال ومتروکیتنده براغلمشدر .

کندیلرینه قانونی برمسئولیت توجه ایتمسی اقتضا ایدن بو منسوبین ، او مسئولیتی توجیهه مأمور مقامك یعنی معارف مدیرینك حصهٔ اشتراکی دو لاییسیله آنجق آچه‌مدیغی ویاقدرت نفوذو تفحص مالك اولان اتظارلره چاربان حقایق موجوده‌یی کوروبده کوره‌مزلکه کلدیکی کندی جنابلرینی آرندیره‌جق بر سائق کبی تلقی ایده‌جکلرینه الهام وجدانی‌یه تبعیت ایتمش اولسه‌یدیلر دارالمعلمین شکل حاضر فقیرانه‌سیله انظار تأسفی یاقه‌جق برمنظره اکتساب ایله‌مزدی . دارالمعلمینه . بیلدیکمزه کوره مادی ومعنوی بر بوروفاق واردی . عینی زمانده اداره ایله علاقه دار بعض معلملر طلبه‌یه درسلرینه ماصال اوقومشلردی . قدرتسز بر معلمك ایکی‌سنه اوقوتدیغی دکل ، داوقوتامدیغی علوم طبیعیه درسلرینك نتایج مؤلمه‌سنه ـ ینه بو مبحثه تعلق ایده‌جك طفلانه و غریب تجربه‌لر ، جام اوسته شدتله آتیلان برجوزك قیریلیبده جامك عرض وجود مقاومت ایلیه‌جکی تجربه‌لری ـ بر توی توکیوردی . ولایجه مکتبده اجرای تحقیقاته مأمور اولان ذواتك مطلع اولدقلری حقایق پیش نکاه اطلاعه عرض ایلدیکی حالده مکتبك وکیل الوکیل ایله اداره‌سنه دوام اولنمسی ، اسباب صلاحك هنوز استکمال ایدلمه‌مسی ، او یوزوق اداره‌ده مادی ومعنوی علاقه‌سی بولنانلرك حمایهٔ وصیانتی جهتنه کیدیلوبده مکتبك احوال عمومیه‌سی حقنده نظر دقتی جلب ایتمك صورتیله اولسون وظیفه‌سنی ایفا ایتمش وعین زمانده قدرت وکفایت تعلیمیه‌سی‌ده غیرمنکر بولنمش اولانلرك مظهر تقدیر وتحسین اوله‌جق یرده دوچار نفرین اولمه‌سی ، مکتبك حالا

تعيين اولنديغى كونلرى يالكز بش دفعه وظيفه‌سى باشنده بولنماش، وكيللرله ادارەسنه دوام اولنمسى كوستريبوركه قوه‌مده بردار المامين موجود اولديغى اونودلمشدر. شوقدر ارسز لقلره قارشى بوزاجه بر تدبير اتخاذ اوله‌ميه‌جغى بيلديكمزدن معارف نظارت جليله‌سنك نظر دقتى جلب ايتمكى وظائف مقدسه‌مزدن عد ايتدك.

ا. سودى

دين

محمد امتنك بو كونكى انحطاطى دينده‌مى ارانيلمليدر؟ هرحالكى برجمعيتك تكامل و ترقيسنه انكل اولان سبب و عاملرى تعيين وتقرير ايتك اولاى شيلردن دكلدر. بناءً عليه بكمش عصرلرده اسلامك عظمتنى دهن بشمده اوغراتان حقيقى سببلرى بوتى وصايتى ايده‌مكن دكلسه‌ده بو انحطاط و تقراضك حاضرى عاملرى تدقيق وتعيين ايده‌رك اسلامك دونكى انحطاطى‌ده بوكونكى انحطاطى‌دوغوران عينى عامله عطف ايتك عقل ومنطقك پك اولاى قبول ايده‌مكى شيلردەدر.

مشترك تدنى وانحلالى اساسى اوزون بر طاقم حادثه و واقعه سلسله‌سنك نتيجه‌لرنده آرامق لازمدر.

بر چوق قيمتلى واورز آثار براقان دونكى مدنيته رغماً، تاريخك دولامباجلى دهليزلرنده آنجق موهوم واوغوليتلى بر عكس بيراقه بيلن قوم‌ه‌روما ايمپراطورلنك انقراضى اسبابى تعيين ايچون هر دورده برچوق تاريخجيلر اولانجه عزم وقدرتلريله چاليشدقلرى حالده بو موضوعه آرتق قپال نظريله اتق شويله دورسون بوكون بيله تتبع ومناقشه‌يه توكنمز بر قناق تشكيل ايديور.

تاريخك اوزون عمرينه نسبتله آنجق فردك بر ثانيه‌لك حياتى ديمك اولان روما حقنده بر حكم بوله ايكن؛ هر قسمى آيرى آيرى بر روما ايمپراطورلغى اولان اسلام دنياسنك انحطاطى حقنده رياضى قطعيته مقرون بر حكم ويره بيلمك ايچون نه قدر عمر بيراتق وعقل آشيندرمق لازم كلديكى آرتق دوشونولسون!

فرانسه‌نك دونكى بويوك اختلالنى حاضرلايان وبوتون عوامل واسباب حقنده بيله هپ بر آغزدن عينى برفكر بيان ايده‌مين غرب تاريخجيلرى اللرنده‌كى تاريخى حكملر استنباط ايچون قوللاندقلرى اصول واساسلك هيچ ده كافى اولامسنه رغماً فرانسه اختلالندن پك بو قدر سنه فضله ياشايان اسلام دنياسنك انحطاطى اسلاميته عطف ايتلرى بيلم نه قدر دوغرو اوله بيلير؟

اسلاميت بدايتده وعمرينك مختلف چاغلرنده بشريه مدنيته پك بيوك خدمتلر ايتمشدر. بو خارق العاده موفقيت ومظفريتلرى كوره بيلمك ايچون انسان مطلقا كور بر عقلك، ارتى بركينك دماغنده دوكوله‌ديكى احتراصلرك سلطه‌سندن قورتيلمش اولمق لازمكلير:

بوكون اسلام عالمنك اك صلاحيتلى رجالنك كوره‌سله باغيرديغى وجهانه اعلان ايتديكى بر حقيقت وارسه اوده مسلمان قوملرك بوكونكى انحطاط واندراسنك باشليجه عاملى اسلاميتك امرلرينه لزومى قدر اهميتله مربوط بولنمدقلريدر.

شو حالده اسلامك دونكى سقوطنى ده عينى عاملرده آرامق هيچ بر وقت عقل ومنطقك انكار ايده‌ميه‌جكى بر بداهتدر.

اوت بوكون محمد امتى دنياسنى ترك ايتمش وانتيجه بو سقوطلره اوغرامش ايسه بونى دينه عطف ايتك بويوك خطا واقع اولور.

اسلاميت، بشرك اوكى بصوكى يعنى دنيا وعقباسنى – برينى ديكرينه ترجيح ايتكسزين – تكفل بناءً عليه دنياسز عقبا وعقباسز دنيانك تأمينى محال عد ايدن بر مؤسسه‌در. مسلمان قوملر دينلرندن نه‌قدر اوزاقلاشدلرسه امين اولملى دركه دنيالرندن‌ده او قدر وبلكه دها فضله اوزاقلاشمشلردر.

بوكونكى مسلمانك دنياسنه اولان مبالاتسزلق و قيدسزلغى آنجق اونك قوته رغم ايديلمسه‌دينه بيكانه‌لكى استخراج اولونور.

بو امتك خلاصى آنجق وآنجق دينك صاف وقياض اساسلرينه دوكه‌سنده‌در. بو دوشى اصلا بر ارتجاع ظن ايدلمه‌مليدر.

مسلمانلر بوكونكى قره وقورقونج فلاكتك مدهش بر اشتها واحتراص ايله آچيلان آغزينه وارلقلرينى دكل كنديلرينى بو آغزه يالتلاشديران خرافات واسرائيلياتى (فدية نجات) اوله‌رق صوره صوره قربان ايتمليدرلر. يوقسه مدهش برآزى سلسله‌سنك خدمت ايتديكى دوغايان بر معده بوتون اشتهاسيله يوتغيليور!...

مسلمان!... اويان! كوزلركى آچ!...

امين اولكه بوتون ديشلر عزيز وارامى يونمق ايچون بيلنيور. كنديكدن باشقه هيچ بر دوستك يوقدر، وار ديرلرسه اصلا اينانما، قانما!

ديكى پك يوكسكلرده براقه‌رق آيرلدك بالنتيجه بو جهنمى چقوره دوشدك. استعمار ايت اوكا جلبز الريكى اوزات، حلاصكى يالكز اوندن، اوت يالكز اولك سميع ورحيم وارلغندن ياوار. ديداش! سن مقصودكه ايرمك ايچون آلديغك دوغرو حريطه‌كى قويكده اونوتدك اونى آچ! چيزديكى دوغرو يولى طوتارسه‌ك البته مقصود اولان منزلكه يتيشيرسك. او يالان سوزلر اوكا اويانلر وقتيله مرادلرينه ايرمشلردى. سن‌ده ايره‌جكسكده و قورتيله‌جقكده اصلا شبهه ايتمه. هم كچ قالمه، چابوق! اولديرله‌جك بر ثانيه‌لك بيله قالمادى. اوككه حائل اولان انكللرى، جنكللرى نه وارسه بوتون قيره‌ييق! سكا مشفقانه قوللرينى آچان او نجات پرينه صاريل...!

دين ايله امت بوقاريده انحطاطمزك يكانه عاملى دينده‌كى بحران تشكيل ايتديكنى سويلشدم بو بحرانك؛ امتك روحنده‌كى تأثيرلى انطباعلرندن بر قاچينى صايه‌جغم. بونلرله دنيامز قدر دينمزى ده اهمال ايتديكمزى كوسترمش اوله‌جغم. عبادتلرمزده، آيينلرمزده اسكى شوق وغليان يوقدر. نه وقتك نمازينى ادا ايچون آقين آقين جامعلره كيدن انسانلر آزالمش، بو زمانلر صوك محصوده‌لرينه قادار دولان جامعلرمز تهالاشمش آنجق بر ايكى اختيار صف قالمش. جامع عبادتلرنده، تكيه وطريقت آيينلرنده دهشتلى تناقص وار. بالخاصه كنجلك معبدلره، عبادتلره چوق اوزاق وچوق بيكانه ياشايور. امتك روحنده قدسى اولان شيلره قارشى دهشتلى بر قيدسزلق وار. دها دون دين نامنه بر جرأت بر كبيره تلق ايديلن شيلر بوكون سربستجه ياپيليور.

بودونلر فالانيرسه دين نامنه ياپيلان جرأتلر وقيمتسزلقلر آرتارلر. ايشته اسلاميت اسكى صافيت وقياضتنى بوصورتله غائب ايتمش واندە بوكونكى اسفلى حاله كلمشدر. خلقدن اكثريتى بالخاصه كنجلر نماز قيلمايورلر. قيلمانلر شرعى تعذير ايله تعذير ايدلميور. پروا سز راقى شراب درلو مسكرات ايچيليور، قمار اويناتيور، حرسزلق ياپيليور، فحش وسفاهت تعمم ايديور. اوروج يينيور. افترا آتيليور، اومشو حق غصب ايديليور. كناه نه‌در بيلنميور. قلبلردن الله قورقوسى قالقمش. كنجلك قيدسزلقده او قدر ايلريله‌مشكه اوستنه واردقجه كى دينندن وجدانندن، اللهندن، پيغمبرندن شبهه‌لنديكى آچيقدن آچيغه سويليور. حالده‌كى محروميتلرى الهنه دينه عطف ايتمكدن اصلا چكينميور. مشروع واسطه‌لره مراجعت ايديله‌رك (امر بالمعروف نهى عن المنكر) ياپيلميور. مثلا بر صحيفه مدير عموميسى چقيور ونشيه ايله فحشه‌رواج تأمين ايتمك ايستيور. مسلمانلغن بوقح غزه‌ده بوكا پاره‌سز دلاللق ايديور. «يكى دنيا» آدلى اسمى مسماسنه مطابق بر غزته قيزه قويديغى رسملرله صنعت نامنه (!) [كشف عورت] ايتيور، كنجلكك اخلاقى آچيق صاچيق يازيلريله تسميم ايديور. ايديپورده امكان دائره‌سنده نهى ايله مكلف اولان هر مسلم بونى اعمال كوريله كوريور. بوتى ايله رسماً موظف اولان مقاملرده بوكا قارشى سكوت ايديور، سيرجى قاليور. [كفره‌رضا كفر] اولورسه بوكى كناهلرى فرداً فرداً نهى ايله موظف اولان مسلمانلر كناهكار اولميورلرمى؟...

ابراهيم حقى

مايس بوجكنك (كورلنكوب) لك زراعتده‌كى ضرر وصورت اتلافى

چفتچى وبغچوان بابالر!

«حق يولى» نك برنجى نسخه‌سنده اكينلره وسبزه‌لره عارض اولان خسته‌لقلرله مذكور خسته‌لقلرك تداويلرندن بحث ايتمش ايدم. بو نسخه‌ده‌ده هركسك بيلديكى وقوتيه‌ليرك «كورلنكوب» اسمى ويردكلرى مايس بوجكنك ميوه آغاجلرنده، سبزه‌بغچه‌لرنده اكين تارلالرنده حصوله كتيرديكى ضرر وزياندن بوجكك نه‌صورتله محو ايديله‌جكندن بحث ايده‌جكم

اولا بوجكك شكلى او كرەنه‌لم.

مايس بوجكنك شكلى — بو بوجك حشراتك سرت قادلى صنفندن ٢ — ٢،٥ سانتيم اوزونلغنده قيرمزى‌مترق اسمر رنكلى غايت مضر بر بوجكدر. باشنده ياپراق شكلنده بوسكوللى ايكى بوينوزى ايله آغاجلرك ياپراقلرينى، تازه فيلزلرينى، سبزه‌لرك كوكلرينى كسمكه مساعد مقاص كبى ايكى يولداشى واردر. بو حشره اقليمك صيجاق وياصوق اولديغنه

کوره نیسان نهایتنده ، مایس وحزیران آیلرنده میدانه چیقه‌رق چایرلقلرده اکین تارلالرنده بیکلرجه‌سی برآراده جکرکلر کبی اوجمغه باشلارلر . اقشام اوزری وکونش دوغدقدن صوکره میوه آغاجلرینک یاپراقلری آره‌سنده کزله‌رك ، بغچه‌لرده سبزه‌دن سبزه‌یه ، اکین تارلالرنده باشاقدن باشاقه اوچوب قونه‌رق آغاج وسبزه‌لرك یاپراقلرینی ، اکینلرك باشاقلرینی کمیرمه صورتیله تخریباتی دوام ایدر . الک زیاده مایس آینده کورولدیکندن بوبوجکه « مایس بوجکی » دیمشلردر بعض یرلرده « ماییل » دخی دیورلرسه‌ده بامییل اصل مایس بوجکی اولیوب ینه عینی جنسدن باشقه برنوع بربوجکدر . چونکه بامییلك یشیل ماویر رنکلیسی وجودی بیاض بنکلیسی اوله بیلیر . مایس بوجکی رنکنز قرمزمتراق اسمردر .

مایس بوجکنك طوپراق آلتنده یشایان قوردلرینه قونیه وملحقاتی اهالیسی « کورلکوب » دیورلر . ازمیر ولایتنده ایسه « کوك قورده » اسمیله سویله‌نیر .

مایس بوجکنك نسل یتیشدیرمه‌سی یوبوب‌ـ دنیاده هرحالینك کندیسنه مخصوص بر یومه‌سی ، یواش یواش شکلی دکیشدیرمه‌سی واردر .

مثلا : ایپك بوجکنك اولا یومورطه‌دن اوناجق قوردلر « ترطیل » حالنده چیقوب بوقوردلرك طوت یپراغنی ییدکجه بیودکلرینی ، نهایت آغزلرندن چیقاردیغی بر ایپك تل ایله کندیسنه مخصوص یاپدیغی قوزه ایچرسنده اون کون قدر قالدقدن صوکره قوزه دروننده شکلی دکیشدیره‌رك کلبك حالنده طیشاری‌یه چیقدیغی هرکس دکلسه بیله اکثریت بیلیر . اشته بونك کبی بزم او کزه‌جکمز مایس بوجکنك‌ده کندیسنه کوره بریومه‌سی ، شکل دکیشدیرمه‌سی ، قورد ایکن بوجك اولمسی واردر . شمدی قوردك نصل بوجك اولدیغنی اکلاته‌لم .

ارکك « دیشی » مایس بوجکلری آغاجلرك ، سبزه‌لرك یاپراقلرینی ، اکینلرك باشاقلرینی بر ای قدر کمیردکدن صکره بکدیکریله چفتلشه‌رك دیشیلر طوپراق ایچنه اوتوز قدر یومورطه براقیر . طوپراق نه‌قدر یوشاق وخفیف اولورسه یومورطه‌لرینی اوقدر درینه کومه‌ر . دیشی بوجك بر آی ظرفنده « ٣٠ ـ ٤٠ » دفعه یومورطلادیغنه نظراً بر بوجك طوپراق دروننه سنه‌ده « ٩٠ ـ ١٢٠ » یومورطه براقیر . برنجی سنه‌سی بربغچه‌ده بیك دیشی بوجك بولنورسه ایرتسی سنه « ١٢٠٠٠٠ » بیکه بالغ اولور بوده مایس بوجکنك نه‌قدر چابوق چوغالدیغنی کوستریر .

یومورطه‌لرك شکلی ، دیشی بوجکك طوپراق دروننده کندینه یاپدیغی واپه براقدیغی یومورطه‌لر طبق کنور تخمی شکل وبیوکلکنده اولوب صاری رنکلیدر بوجك یومورطه‌لرینی الك زیاده یوشاق طوپراقلره ، اورمان یقیننده بولنان سوروله‌مش تارلالره براقیر .

مایس بوجکنك قوردلری ؛ ارکك چفتلشدکدن ودیشی بوجك ایسه یومورطلادقدنصکره اولورلر . « ٣٠ ـ ٤٠ » کون صکره دیشی بوجکك طوپراق درونته براقدیغی یومورطه‌لردن بیاض قوردلر چیقه‌رق ینه طوپراق دروننده اطرافه داغیلیرلر . بواوفق قوردلر تام بوجك اوله بیلمك ایچون اقلیمك صیجاق وباصغوق اولدیغنه کوره طوپراق دروننده « ٣ ـ ٤ » سنه قدر یشارلر . بوصره‌ده سبزه‌لرك وبتون نباتات مزروعه‌نك کوکلرینی کمیره‌رك مذکور نباتاتك اولا صارارو ب صولملرینه ، نهایت قوروییوب محو اولملرینه سبب اولورلر .

قوردلر ، یومورطه‌دن چیقدقلری سنه یالکز طوپراقلری ایچنده هب برارادە یشایوب یالکز اطرافلرنده بولنانا وتچوقلرینی کوره‌فیریشیلرینی بعض سبزه‌لرك کندی بولندقلری محله‌قدر واران اینجه کوکلرینی کمیروب کمه‌رلر ، برك ویرسین برنجی سنه‌یی غایت اوفق اولدقلرندن یاپدقلری زیان اوقدر چوق دکلدر . بازموسنه دوغری بوکلکاری

ایکی سانتیمترویه قدر واروب طوپراغك بقین‌ایه‌ی بر واسنه‌کی قدر درینلکنده بولنورلرسه‌ده صوك بهارده هوالرك صغومه‌سیله برمجق قاریش درینلکنده طوپراق ایچنه اینه‌رلر . بورادە اویوشوق برحالده قیشی کچردکدن صکره ایلك بهارده تکرار اویانه‌رق هم یوقاری‌یه دوغری چیقارلر وهمده اطرافه دوغری برطاقم یوللر آچه‌رق اوکلرینه‌کان سبزه کوکلرینی کمیروب محو ایدرلر . یدی آی بوصورتله بغچه‌لرده باغلرده ، چایرلرده ، باغچارتارلالرنده برچوق ضرر وزیانلره سبب اوله‌رق صوك بهار ، قیشی کچیرمك اوزره بودفعه طوپراغك ایکی بچق قاریش درینلکنه اینه‌رلر . کذلك بش آی اویقودن صوکره نیسانه طوغری تکرار یوقاری‌یه چیقوب تخریباته باشلارلر . بودورده جثه‌لری دهابیوك اوزونلقلری « ٣ ـ ٥ » سانتیم قدر اولدیغندن حصوله کتیردکاری تخریبات وخسارات برنجی سنه‌نك ایکی مثلی کچر . حزیران آینده آرتق بیومه‌لرنی اکمال ایدوب جثه‌لری دها اوزون وقالیندر . رنکلری کوك بیاض وصارمتراق ، باش وبجه‌لری اسمر قرمزی وجودلری خلقه کبی قیورلمش اولوب تویلیدر . آغزلری دستره کبی دیشلی قازیلرینك صوك خلقه‌سی کنیشله‌یوب کیسه شکلنی آلمشدر . بوشکل ورنکی آلمش اولان بیاض قورد آغستوسده اوچنجی دفعه اوله‌رق طوپراغك برمترو درینلکنه اینه‌رواورادە ایپك بوجکنك قوزه صاریشی کبی کندیسنی صالیا وطوپراقه یاپمش اولدیغی برقبوقله اورته‌رك شفیره « قیصه قورده » حالنی کچر .

ایکی آی صکره یعنی تشرین اولده رنکسز ، یوشاق وجانسز بر حالده تام بوجك اولور .

فقط قیشی کچیرمکچون ینه طوپراقده قالوب آرتق دردنجی سنه‌نك مایسنه دوغری طوپراقدن طیشاری‌یه چیقار .

یوقاریده اکلاتیلدیغی اوزره آغاجلر ، سبزه‌لر ، باشاقلر اوزرنده سورو حالنده اوچارلر . وارکك

ایله دیشی چفتلشوب یومورطلادقدن صکره اولورلر . یومورطه‌لردە تکرار قورد حالنه کچرلر .

ایشته مایس بوجکنك یومورطه‌دن قورد حالنه کلمسی ، قورد حالندن تام بوجك اوله بیلمسی ایچون اقلیمه وطوپراقلرك نم درجه‌سنه کوره « ٣ ـ ٤ » سنه لازمدر .

مایس بوجکنك زراعتده ضرر وزیانی ، بو حشره‌نك تام بوجك وقورد حالنده باشقه ضررلری واردر . تام بوجك حالنده ایکن الك زیاده میوه و اورمان اغاجلرینك یاپراقلرینه عارض اوله‌رق بر چوق تخریبات حصوله کتیرر . بالخاصه میشه ، قره آغاج وآت کستانه‌سی کبی اغاجلری‌پك سور . واونلرك یاپراقلرنی ، ایلك بهار سوز کونلرنی محو ایده‌رك قورومه‌لرینه سبب اولور . اصل مایس بوجکی اولیوب ینه بو جنسدن اولان و « بامییل » اسمی ویریلن بوجکلر ایسه سبزه یاپراقلریله بغدای باشاقلرینه مسلط اوله‌رق چوق تلفات حصوله کتیررلر .

قوردلر ؛ تام بوجکلردن دها مضردر . بونلر سبزه‌لرك بتون نباتاتك کوکلرینی کمیروب کسه‌رك قورومه‌لرینه سبب اولورلر . هله فیده‌لکلرده ، سبزه باغچه‌لرنده یاپدقلری ضرر حسابه کلمز . سبزه باغچه‌لرینك یوشاق وکوبره‌لی طوپراقلری بیاض قوردلرك قولایلقله حولانلرینه وهرطرفه دولاشمه‌لرینه الویریشلیدر .

کوکلری کسیلن ودیبنده قورد بولنان برباطلیجان ویا بو بر فدانی صاغلام فدانلره نظراً صاری رنکلی اولوب ال ایله طوتولوب یوقاری‌یه دوغری چکلدیکنده قولایلقله طوپراقدن چیقیویرر . بویله بر فدانك محلی قازیله‌جق اولورسه اورادە بر ویا بر قاچ قورد بولوندیغی کورولور .

مایس بوجکنك صورت اتلافی ؛ ـ بو حشره بوجك ، قورد ، یومورطه حالنده بولوندیغنه کوره بر چوق اصوللرله محو ایدیلیر .

١ — تام بوجکلری طوپلامقدر. تام بوجکلر صاحلین آغاجلرك داللری اوزرنده غایت اویوشوق قرایه‌مه‌حق برحالده بولوندقلرندن کونش دوغمازدن اول بو آغاجلر داللرندن وصیرقلرله وورولهرق بوجکلر آلترینه سریلش اولان یلکن وسائره کی اشیا اوزرینه‌ده شورولور. بوجکلر کیجه‌نك صغوغیله اویوشوق بر حالده بولوندقلرندن قاچه‌مازلر. بو صورتله دوشه‌نلرك هپسی طوپلانیر. مایس بوجکلك چوره‌یتیسی غایت قوتلی بر کوبره اولدیغندن بوجکلر سوتمش کرهجله قاریشدیریله‌رق باغچه‌نك بر کوشه‌سنده اوجه‌حاضرلانمش برچوقوراچینه دوکولور واوزری طوپراقله کوزلجه اورتولوب تضیق ایدیلیرسه ایش آن‌صکره غایت زنکین بر کوبره‌اله ایدلمش اولور.

٢ — بنجه‌نك بر قاچ محلنده ویو بوجکلرك قوندقلری میوه‌آغاجلری جوارنده قوتلی آله‌دویرمن قدر اوت وچالی کی شیلر یاقه‌لیدر. بو صورتله بوجکلر آتشه‌هجوم ایده‌جکلرندن هپسی یانوب محو اوورلور.

٣ — یمورطه‌لری محو ایتمك اصولیدر. بوجکلر یمورطه‌لری درین ویکی سوردولوب کورولمش، کوزلجه ایشله‌نمش وکونشه قارشی اولان محللره قوندقلری ایچون بوندن استفاده ایدهرك بنجه‌نك اطرافنده ایکی متره کنیشلکنده‌کی طوپراق کوزلجه ایشلنوب کوروله‌رك مایس بوجکلری ایچون صیجاق ویموشاق برمحل حاضرلانیرسه بتون بوجکلر بورایه کلوب یمورطلار. یمورطالك صیجاق بر کونده مذ کور محل ایلاچوریه‌رك بتون یمورطه‌لر محو ایدیلیر.

٤ — قوردلری محو ایتمکدر. قوردلر بروجه آتی اصوللرله محو ایدیلیر.

١ — بنجه‌لرده، فیده‌لکلرده بولنان فیدانلرك بر متره‌له یقیننده و بر قاریش درینلکده قازمقلرله اچیلان دلیکلره «بنزین» دوکه‌لیدر. بارمق قالینلغنده‌کی قازیقلرله آچیلان دلیکلره دوکیلن بنزینك کرك قوقوسی وکرك دومانی قوردلری اولدیرر.

اولیه‌لرینی قاچیرور. بو اصولك پك چوق فائده‌سی وارسه‌ده زیاده مصرفلی اولدیغندن آنجق باغلرده وفدانلقلرده تطبیق ایدیلوب کنیش زراعتده قابل تطبیق دکلدر.

٢ — سزه بنجه‌لرنده، فدانلقلرده فیده‌لرك اره‌سنه صلاطه‌لق ومارول اکلمکدر.

بیاض قوردلر هر نباتدن زیاده مارولاره هجوم ایده‌جکلرندن ونلری سوکه‌رك کوکلرنده‌کی قوردلری طوپلایوب محو ایتمك پك قولایدر.

برده مایس بوجکنك کثرتله ظهور ایتدیکی سنه‌لرده آکیز بوزمغی اونوتمامیلیدر. بالخصوص آکیزلر قوراق برچوق صیجاق زمانلرده بوزولورسه طوپراقك یوزینه چیقان یمورطه‌لری کونش قوروتور.

قونیه دارالمعلمین علوم زراعیه وطبیعیه معلمی

محمد نوری

ناله

بو دردلی باشمده کوچکدن بری
یأس وغمدن بشقه دوا بولادم
یاشادم، اکلادم، کزدم سربسری
آه وزار ایتمکدن رها بولادم!

❁

آجمه قدرت یوق باب بحری
دست قضا چالمش سیاه قاپی
موقلامقدن بشقه یوق عدی؟!
روحه جان ویرن دوا بولادم

❁

حیاتك غایه‌سی تراب اولونجه
امللر، دویغولر سراب اولونجه
کوکل بوچاغنده، خراب اولونجه
جهانك حالی فنا بولادم!

❁

راغبا ترك ایله لاف وکذافی
دکلی وارلقله یوقلق مساوی
مقصد یاشامقسه بردمده کافی
بن داها بشقه بر معنا بولادم.

ع. راغب

خیال عشق

اسدکجه دمبدم نسیم سودا
فردوس حسنده فغان یوکسه‌لیر..
افسانه سویلر بر خیال شیدا
فلکده بر آه نهان یوکسه‌لیر!.

❁

بو روحلی ماتمك لسانی اولسه
خیالم رحیق حسرتله طولسه
شفق دریاسنی آرایوب بولسه
موجهٔ صافنده روان یوکسه‌لیر..

❁

سنی سومك نه شوخ، نه طاتلی کناه
حسنکدن رنك آلیر ملال تباه
اصیل ویروشندر بو درد سیاه
لمعهٔ نازنده هجران یوکسه‌لیر..!

❁

کولرسك!.. چکدیکم آهه بدلمی؟
لیکن صاچیلان نور املمی؟
بیلدیزلر کوزلرك قدر کوزلمی؟
بوی وصالکی طویان یوکسه‌لیر!..

❁

عشقمی چیکنه‌مه‌قلبمی اولدر!
روحمده یاقدیغك آتشی سوندور
چیکنه‌یوب کزدیکك چمن کوکلدر
بهارنده دود خزان یوکسه‌لیر

❁

روحمك کوزیدی یاقان یوزیکه
قاندقجه قانعشدم شیرین سوزیکه
کوکلم، مست وخراب دوشوب دیزیکه
بلکه جان ویردیکم زمان یوکسه‌لیر

ع. ر

منثور شعر

(حقك حضورنده)

دنیانك یوردسز و سوکیسز برمخلوقیم.. دردلرلمدن آزاده‌در دیورلر. کیم دیمش: هانکی قلبك آلیی وهانکی کوزلرك هجرانی تمکندن دها چوق ودها کولکمی؟..

بوغوق و اسرارلی سامارده قیرداشان فنر شعله‌لری کبی شوکوکده‌کی یلدیزلر دانا قلاغوزلقمی ایده‌جکلر؟.. مونس و نوازشکار دوداقلرك الك آزیلی حاماوار دیشلری کیزله‌دیکی آزی کوردم؟.. شو لکه‌سز و ماس ماوی سمانك کوزلره بللی اولامایان کردابلرده نه‌مدهش قصیرغالر بسله‌دیکی بیلمزمی‌یم؟

باش اوجمده پارلایان قر، سنك الی یورکدن قوپوب طوپراغك قارانلق رنکی یباضه بویایان ذره‌در، بیلیورم، نورطه‌لرك الهاملری قلبلره سینه سه‌یدی اونك یوزجی بلکه بوشه کیتمزدی.. بوحاله شکر ایدلر بو انوار کا ظلمت، کابوسلری رقص ایندیرن بر ظلمت لازم:

بن سنك حضوریکه بویله بر کیجه‌ده چیقمق ایسته‌مزدم.. ایچمده زقیرلرك کردابلری قاینا شیرکن، یوزم زمزمله یقلمش کبی یاش ویراق.. ربانی سومه‌سکز اوحالده بو آتشلری سوندیرك، اللهم!.. سیاه، هرطرف سیاه بر دمکر کسیلدی!

شکران و ثنا ایچون هرزمان آزی بر پای وار: حالا ایچمده که‌چه‌ن بر کیجه‌نك فجری کبی...

اوبابی بن الك صوکه براقیوردم.

هرشیئمکی قلبمده سنك، اورایه دولان زهر دمسندنر، بوغازیمده حنجره‌لر دولاشیرکن، ذوق و سمانه عاشر تمتکه سله قصیداسامه بالان اولازمی؟ یشنده برحس کناه، کناه! دیه‌فیورانیور، سمانی سیاه بر پرده‌ایله قاپلایاجق قدر چوق و عاشقین اولان کناهلریمه یوقده قانق ایسته‌م، اللهم!

اوسی آچیق، دیوارلری یقیق درمیق باجیق وخرابه‌ده دوغدم. چاموردن نه‌لر نشیرسه عدامده اولردی. سفیل بوواینمه کوز دیکنلر، سرالرده یاشایانلر دن: نه‌نحف!

یابانسز حدومت حارجی دیوار کدیکرندن که کور سمله حضوریکه یوللارکن (دنیانك بایقوشه باق، ینه اوتویور!) دیه، کولوشه‌لر، بنی یورادنده قوغویورلر!.. نویه کیدهیم، نمدسك اللهم!

المده حق بیلدیکم صوك برشی وار: حایقیرمق... سس بیله آلدیرمق ایسته‌میورلر. وبادمسکا ناصیل وارسون، شاشیردم، اللهم!..

هرشیش پیلدیزلک کی هرطرفندن اڭ چوق کوزلرمدن صیزان مائی ده بیلمز دکلمك ، او حالده صوصایم‌ی ؟ ... کوزیاشی روحلرده‌کی اضطرابی تیزله‌دیکی کی ده‌یمن صیحه‌لرده ملیه‌تسلی نورلری ده‌وکر ، بونك ایچون ایکله‌ملی‌یم .

شوهنی ایسته‌یورم اللهم : توجه‌ایله کوندردیکك کی بوزنده بر کله‌یان برادیه‌جق بوطوفان ؛ اسکیسنده اولدیغی کی محوقمن برواش قورتارمق ایسته‌یورسه‌ك ناکورا نسان سلی بوندن محروم قالسون ؛ بزیونه عدالت و شفقت پنجرلریله سوسله‌نش قدحلرده نولوم شرابی تقدیم‌ایدن هرکس کی رندیبوق . بزده رحمتك دریالرنده عو اولایم ؛ ۱۳۱ آغستوس ۱۳۳۵

• مدحت وهبی

عنه مصاحبه‌سی :

جمعیت تشکیلاتی .

بورك‌بازدردلرمزدن برسی ، بلکه‌ده برنجیسی ، جمعیت تشکیلاتمزك بوقلیدر . غرب دیارلری اقتصادی براهمیتی ، علمی رقیمتی حائز بویله‌مؤسسه‌لرك بیکلرجه سنه مالك اولدیغی حالده زوالی شرقمز بوکون هرشی کبی بوندن‌ده محروم ، شودقیقه‌ده هرشی کبی بواحتیاجله‌ده یاشیور .

غرب‌مملکتلرنده‌عادی مسلکجیلردن طونیکزده تقیس صنعتجیلره‌قدر چیقکز . . کوره‌جککز ، که ، حماللر ، بقاللر ، قوندوره‌جیلر ، معدنجیلر ، ... لر ، معلملر ، شاعرلر ، کبی‌هرصنف‌خلقك کندیسنه مخصوص برر جمعیتلری واردر .

هرمسلك اربابی ، هرصنعت اصحابی روحنی اورادن آلیور ، قلبی اورایه‌سویله‌یور . بری‌دیکرینك تهایدیمندن ، دیکری برینك تهدوشوندیکندن ، خبری اولیور . وبو صورتله هرجمعیتك قرارلری یکدیکرینه باغلی اوله‌رق یاشایورلر .

افلاس ایدن برتاجر ، بالقندن‌چیقان برصنعتکار خسته‌دوشن برحال منسوب‌اولدیغی جمعیتك یاردمیله آرزمان ایچنده ثروتی تدارك ایدیبور ، احتیاجی تأمین ایلیور ، دردینه دوا بولیور . ایی دکلمی ؟

حالبوکه ، بزده بوکبی مسلك ، صنعت ، معارف وحرث جمعیتلری اولمادیغی ایچون بربرمزه یاردم ایتمك دکل ، یکدیکرمزی طانیایورز بیله ، ناکری کوسته‌رمسون ایچمزدن بویله درین برفضایه دوشن مدهش بربلایه اوغرایان زواللیلر کیدن ثروتك کله‌دیکنی ، یانان اوك سونه‌دیکنی ، صیزلایان‌قلبنك دمه‌دیکنی کوروبجه یاخرانندن دلی اولویور ، یاهیجانندن بمرنی دلیور ، یاخودده‌دردندن‌اولویور یازیق دکلمی ؟ .

مقصدم ، قونیه مطبوعاتنه ایکی شرفلی تاریخ قید ایتمکدی . بواضطرابلری نچین یازدم بیلمم ؟ ایچمزده‌بواحتیاجلری دویمایان برکوکل ، آرامزده بواضطرابلری چکمه‌ین بریورك‌می‌وار ؟ خیر !.. هرکس دویویور ، دوشونویور ، یالکز بر قلاغوز ایسته‌یورز .

انشاالله‌بویله‌اوغورلی‌قلاغوزلرچیقارده کوزلریمزی باغلایان‌قرانلقلری آچاجقلری جمعیتلرك نوریله‌پارلاتیر آیدینلاتیرلر . نه‌دییوردم ؟ اوت - ایکی تاریخ .. ایکی فیضلی جمعیتك ایکی شرفلی تاریخی ! . یاشامق احتیاجی غائب ایتمه‌ین قونیه دون بردانه‌سنك کشاد بایرامنی یابدی . یارین‌ده دیکرینك‌بایرامنه شاهدی اولاجق . دونکی ، وارلغندن نشئه دویدیغمز « جمعیت مدرسین » شعبه‌سی ، یارنکی‌ده‌منتسبلرندن بولنمغله‌مفتخراولدیغمز «تورك‌تعلیم وارشاد هیئتی»در اولکیسی ، کچمش‌ییللر ایچنده‌علمی ، فنی ، سیاسی برچوق سیمالر یتشدیرمش اولان علمیه مسلکنی ، بوعرفان منبعی دونکی قونده یاشاتمق احتیاجندن ایکنجیسی ، مملکتك دویغولی پارچه‌لرینی برآرایه طوپلایه‌رق ملتك هرصورتله یوکسلمکه‌مشتاق وحمایه‌یه محتاج ذره‌لرینه یاردم ایتمك آرزوسندن دوغمشدر .

هرایکی مؤسسه‌ده مقصدلرینه تعلیم وتربیه یوللرندن یورویه‌جکندن هرنه‌قدر یوللری باشقه ایسه‌ده‌غایه‌لری ودیعکدر . بوملتك قابلیت‌حیاتیه‌سنه ایی برنمونه ، یاشامق عزمنده‌بولندیغنه پارلاق نشانه اولان جمعیتلر حقنده ایلریده دها فضله معلومات ویره‌جکز شمدیلك هرایکیسنك‌ده مقدس غایه‌لرینه علمی هدفلرینه همان ایرمه‌لرینی و آزرمان ایچنده بك‌چوق موجودیت کوستره‌لرینی تمنی ایلرز . بزخادملری ودعاجیلری‌یز . جناب‌حق‌ده‌دائما یاردمجیلری اولسین آمین .

معلم
افلاطون جم

مقام مشیختك صدارت عظمایه مهم بر تذکره‌سی [1]

محاکم شرعیه‌نك‌مرجع‌اصلیسی‌بولنان مشیخت اسلامیه‌یه اعاده‌سی حقنده‌مقام‌سامی‌ٔ اعتبارلرینه تقدیم‌اولنان قرارنامه لایحه‌سی آیلرجه مجلس وکلانك روزنامهٔ مذاکراتنده قالدقدن صوکره اوروپادن عودت سامیلری وقوعندن بر آز اول سابق قابینه‌نك ایام اخیره‌سنده مجلس وکلاجه دور و دراز مذاکره و مناقشه ایدیله‌رك نتیجه‌ده قبوله اقتران‌ایتمش‌ایکن حکومتك‌تبدلی اوزرینه لایحه‌مذکوره‌نك تکرار موقع تذکره وضعی کیفیتی شایان دقت بر مسئله‌ٔ معلقه حالنده حکومت لاحقه‌یه انتقال ایتمشدر .

محاکم شرعیه‌نك مرجعنه نقلنی ایجاب ایتدیرن مواد لایحه‌نك اسباب موجبه‌مضبطه‌سنده مفصلاً عرض اولندیغی جهتله بوراده تکرارینه حاجت اولمقله برابر شو نقطهٔ مهمه‌یی نظراً آصفانه‌لرینه عرض‌مجبوریتنی حس‌ایدییورم‌که محاکم شرعیه حکومت‌عثمانیه‌نك حائز اولدیغی ایکی صفتدن صفت خلافتك روحی منابه‌سنده بولندیغی ومقام اقدس خلافتك حکومتده ممثلی شیخ‌الاسلام اولمق لازم‌کلدیکی محل مناقشه اولمامق درجه‌سنده بر حقیقت باهره ایکن محاکم شرعیه‌نك مشیخت اسلامیه‌دن رابطه‌سنی کسمك مسلکنده دوام ایدلدیکی حالده آرتق مقام مشیختك حکومت عثمانیه‌ده حظ و نصیبی قالمه‌جغی کبی موقعنك حقوق و وظائفی عاجزانه تقدیر ایدن داعیلریکزده مقام مشیختده بری قالماز . اتحاد وترقی حکومت سابقه‌سی بو مسئله‌یی دینی دولتدن آیرمق مقصد معهودینه مقدمه اولمق اوزره ترتیب وترویج ایتمشدر . حقیقت بو شکل وماهیتده اولمقله برابر مسئله‌نك مجلس مبعوثانده تقرر ایتمش اولدیغی بعضلرجه وسیله‌ٔ تردد اتخاذ اولونه‌رق مبعوث منه مجلس مبعوثانك او کبی مقرراتیله مملکتك بوحاله کلدیکی کوزاوکنده طوریرکن خلق وخالق نظرنده فلاکت حاضره‌نك مسئولیتنده اڭ زیاده علاقه‌دار اولان و ذکری الم تشکیل ایدن مجرمین مقرراتنك حالا بر وثیقهٔ احتجاج اوله‌رق ذکر ایدلمسی قدر آلیم و موجب تأثر بر حالت ذهنیه تصور اولونه‌مز . بویله بر مجلسدن کچمش اولمقدن باشقه بر مزیتی اولمایان بر قانون غیر اساسینك تبدیل وتصحیحی ایچون بر قرارنامه بر قانون موقت تنظیمی بالعکس مانع آفات ایدر . تصحیح مسئله ایچون امکان قانونی تحقق ایتدکدن صوکره وجدان‌عمومیٔ اسلامیه‌نك منابع تجلیسی‌نه‌تحاد وترقینك آمال مخصوصه‌سنه خدمتکار اولمش سابق مبعوثانده و نه‌ده استانبولك سلانیکدن کمش لاحق مطبوعاتنده آرامق دوغرو اولماز . افکار عمومیهٔ اسلامیه‌نك ییکده برینی تشکیل ایده‌مه‌ین بو کبی عناصر طبیعیه‌یی بر طرفه آیردقدن صوکره داخلده و خارجده بولنان اوچیوز میلیون اهالیٔ اسلامیه‌نك محاکم شرعیه مسئله‌سنك وضعیت حاضره‌سندن دولایی اسکی حکومتلره نظر تنقید وتعقیب ایله باقمقده اولدیغی تقدیر ایتمك لازم کلیر .

بدایت تأسسندن اعتبارآحائز اولدیغی حکومت اسلامیه نام وعنوانه انضمام ایدن خلافت‌جلیله صفتیله عصرلردن بری بوتون‌اقطار اسلامیه‌یه توجهگاه‌اولمش بولنان بودولت عثمانیه‌نك صوك دورلرنده حیات اسلامیه‌یی استخفاف ایتمك مسلکنه مساغ ویرلمسی وافکار عمومیهٔ اسلامیه‌یه قارشی برجریان معکوس تعقیب ایدلمی‌طرزنده‌کی احوالك جزای معنویسی اولارق آزوقتده‌دوچار اولدیغمز مصائب عظامدن متنبه اولمامك نتیجه‌سی قورتولمغه جداً لایقدر . دولت علیه ادارەسنده بولنان غیر مسلملرك نکاح‌وطلاق کبی دینه تعلق‌اولان دعوالری کالی‌السابق بطریقخانه‌لرینه اعاده ایدلمش اولمله تبعه‌دن بر قسمنك حیات دینیه‌لرینه رعایت ایدلدیکی حالده اهل‌اسلامك قطعیاً آرزولرینه‌مخالف اوله‌رق عدلیه نظارتنه‌ربط ایدلمش‌اولان محاکم شرعیه‌نك مشیخت اسلامیه‌یه اعاده وصربوطیتی معامله‌سنك دوچار تأخر اولمسی افکار عمومیهٔ اسلامیه‌ده انکسار حصوله

[1] اعتصام رفیقمزدن؛

بادی اولدیغی و بو مسئلهٔ مهمه‌نك قابه‌دن قابه‌یه دور واحاله‌سی سوریه سوروبه‌ده براقیلمسی مقام عاجزی حسابنه عادتا بر هیئت واتحاد وترقی حکومتندن صوکره کلن حکومتلر ایچونده حیثیات اسلامیه‌یه اهمیت ویرمه‌مك اعتباریله سلفلرینك اثرینه تبعیت مسئله‌سی حالنده تلقی ایدلمك ضرورتی حاصل اولمه باشلادیغی جهتله کرك زماننا وکرك مصلحهٔ یوندن فضله تأخره تحملی اولمیان مسئلهٔ مذکوره‌نك رد وقبول صورتلرندن بریسیله انتاجنه مساعده بیورلمسی بابنده . . .

ولایت شئونی

تورك تعلیم وارشاد هیئتی — تشکل ایده‌جکی اولجه یازدیغمز تورك تعلیم وارشاد هیئتی حکومته نظامنامه‌سنی ویره‌رك اصولاً لازم کلن علم وخبری آلمشدر . بونك اوزرینه مؤسسلر طرفندن عقد ایدیلن ایلك اجتماعده مجلس اداره اعضالغیله ریاسته مکتب صنایع مدیری اکرم رشاد ، کاتب عمومیلکه انجمن ولایت باش کاتبی کمال جدی ، وزنه‌دارلغا محاسب مسئوللکه قومیسیونجی میلانی اعضالغه حق یولی مجموعه‌سی صاحب امتیازی ابراهیم حقی ، مذکور مجموعه مدیر مسئولی قره‌هیوکلی زاده احمد ناجی ، دار المعلمین علوم طبیعیه و زراعیه معلمی محمد نوری ، تجاردن حاجی فصیح افندی زاده ممدوح ، صراف جای چاقللی زاده عبدالله ومکتب صنایع سر مصری عابدین بك وافندیلر انتخاب ایدلمشلردر . ایلك اجتماعده ملی کتبخانه‌نك احیا واداره‌سی حقنده حکومت نزدنده موضوع بحث اولان تشبثات شکل وصورتی تثبیت ایدلمش وهرکی اله مل صغوقلی حقنده کویلیلرك اکلایه‌بیله‌جکی کبی غایت آچیق وعملی بر اثر تحریر ایتدیرلمسی ایچون بر مسابقه آچیلمسنه و مسابقه‌ده قزانه‌جق ذاته الی لیرا اعطا ایدلمسنه قرار ویرلمشدر . هیئت شو سکز اون کون ظرفنده کوندوزلری مغازه‌لرده چالیشوب ده کیجه‌لری تحصیله دوام ایتمك ایسته‌ینلر ایچون کیجه درسلری دخی آچه‌جقدر .

هیئتك تعقیب ایتمك ایستدیکی مقاصد خیریه‌نك تسهیل حصولی ایچون بر پیانقو ترتیبنه قرار ویرلمشدر . بو پیانقو بر ایلق اوچیوز بیلدن عبارت اوله‌جق واوتوز سنت قزانه‌جقدر . پیانقونك کشیده معامله‌سنه نظارت ایتمك اوزره شهرمز معتبران تجارندن بعض ذواتدن مرکب بر قومیسیون تشکیل ایدیله‌جکی کبی یوم کشیده‌ده حکومت طرفندن دخی بر قومیسر بولندیرلمسی طلب اوله‌جقدر . پیانقویه قونیلان اشیا ارمسنده فرق الی لیرا قیمتنده اشیای نفیسه بولنمقده‌در .

قونیه تورك تعلیم وارشاد هیئتك نظامنامه‌سی

١ — قونیه‌ده تورك تعلیم وارشاد هیئتی نامیله بر هیئت تشکیل ایدلمشدر .

٢ — هیئتك مقاصد اساسیه‌سی بالخاصه کویلونك تنویر افکارینه چالیشمقدر . بونك ایچون هیئت صحی ، دینی ، ملی ، اخلاقی ، زراعی معلوماتی کویلیلر آره‌سنده تعمیم ایتمك وسائطی احضار ایله مشغول اوله‌جقدر .

٣ — هیئتك قونیه‌ده بر مرکز عمومیسی بولنه‌جقدر تشکیلاتی توسیع اولندقجه طشره‌لرده ده شعبه کشاد ایدیله‌جکدر .

٤ — هیئتك مراجعت ایده‌جکی وسائط ومساعی شونلردر :

ا — کتابلر ورساله‌لر واسطه‌سیله نشریاتده بولنمق

ب — اعضاسی زمان زمان طشره‌لره کوندره‌رك کویلیلرك تهذیب افکارینه خدمت ایتمك ومملکتك تعین ایدن احتیاجاتنه کوره آثار ، موعظه‌لر ترتیب ایتمك

ج — طشره‌دکی معلملرك مرکزده‌کی ایشلرینی تعقیب ایله معلمین آره‌سنده مطلوب اولان تساند وتعاون تعلیمیه‌یی تأیید وتأمین ایتمك

هـ — قونیه ولایتی داخلنده بولنان آثار عتیقهٔ اسلامیه‌نك حسن محافظه‌سی ایچون تشبثات لازمه‌ده بولنمق

و — مکتبلرده تحصیلده بولنان آناسز ، باباسز چوجقلردن محتاج اولانلره یاردیم ایتمك

ز — مکتبه دوام ایده‌مه‌مش اولان کنجلرك و کوندوزلری مغازه‌لرده چالیشان چیراقلرك تربیهٔ ابتدائیه‌سنی اتمام واکمال ایچون کیجه درسلری آچمق .

ح — کویلیلرك جلب ایده‌جکلری آلات زراعیه وسائره ایچون توسط ایده‌رك هر درلو زراعتمزك مملکتمزده تعمیم وانتشارینه وبوصورتله زراعتمزك ترقیسنه ویکی اصوللرك تطبیقنه خدمت ایتمك .

٥ — هیئتك منابع وارداتی شونلردر :

آ — اعضانك شهری ویا سنوی تعهداتی .

ب — ارباب خیر ومعارفك تبرعاتی

ج — رسمی وملی مؤسسه‌لردن ویریله‌جك تخصیصات

د — ترتیب ایدیله‌جك مسامره وپیانقو حاصلاتیله نشر ایدیله‌جك رساله‌لر وسائره حاصلاتی .

هیئتك اعضاسی

٦ — هیئتك دورت نوع اعضاسی واردر :
اعضای اصلیه ، اعضای عامله ، اعضای فخریه ، اعضای ممتازه‌در .

٧ — اعضای اصلیه ، هر آی لااقل یکرمی غروش ویرمکله مکلفدر .

مابعدی وار

مدیر مسئول : قره‌هیوکلی زاده احمد ناجی

قونیه

حق یولی

امتیاز صاحبی و مسئول مدیری
ابراهیم حقی

آبونه شرطلری
قونیه ایچون سنه‌لکی ۱۸۰
« « آلتی آیلغی ۹۰
خارج ایچون سنه‌لکی ۱۹۰
« « آلتی آیلغی ۹۵

اداره‌خانه‌سی
پاشا دائره‌سنده دائرهٔ مخصوصه

امضاسز یازیلار کری ویریلمز

جمعه
۱۶ ذی الحجه ۱۳۳۷
۱۳ ایلول ۱۳۳۵-۱۹۱۹

ییل — ۱ صایی — ۵

شیمدیلك اون کونده برچیقار دینی ، اجتماعی ، فنی ، ادبی اسلام مجموعه‌سیدر

ایچنده کیلر

قارئلریمزه : مقصد انتشارمز بك غریب اولان شودین ووطنه علی قدر الاستطاعه خدمتدر . بوقه شمدی‌یه قدرکاوب‌کچن برچوق مجموعه‌لرکبی طالعه برهوسك تطبیقی دکلدر . خدمتمزه دعااساسلی برصورتده دوام ایده‌بیلمك ایچون هرحالده دیندا شلریمزك همت و معاونتلرینه محتاجز .

بزی تشویق ایتمك آرزو بیوران قارئلریمزك آبونه بدللرینی برآن اول کوندرملرینی رجا ایدرز .

نسخه‌سی ۷,۵ غروشدر .

باباق مطبعه‌سی قونیه

« ۵۰ » لیرا مکافات

قونیه تورك تعلیم وارشاد هیئتندن :

هیئت نظامنامه‌سنده مصرح مقاصد خیریه جمله‌سندن اولمق اوزره اول امرده نافع برائر یازدیرلمسی تحت قراره آلنمشدر . بومسابقه تحریرده برنجیلکی قزانه‌جق ذاته حق تألیف اوله‌رق اللی عثمانلی لیراسی ویریله‌جکدر . اثر بعده هیئتجه طبع ایتدیریله‌رك کویلیره مجاناً توزیع اوله‌جق برقسمی‌ده غایت جزئی بربدل مقابلنده ایسته‌ینلره صاتیله‌جقدر .

۱ — قرق سکز ونهایت اللی صحیفه‌یی یعنی اوچ فورمه‌یی تجاوز ایتمه‌جکدر .

۲ — تاریخ اعلاندن اعتباراً آلتمش کون ظرفنده هیئته کوندرلمسی شرطدر .

۳ — اثر کویلیلرك آکلایه‌جغی برطرزده بالخاصه قرنتی خسته‌لغنك وخامتندن صورت سرایتندن ، اعراضندن ، تداویسی اهمال ایدلدیکی حالده ظهور ایده‌جك عواقب مدهشه‌دن و بوخسته‌لقلردن متولد عرق ضایعاتدن باحث اوله‌جق وتداوی‌یه تشویقی متضمن نصایحی حاوی بولنه‌جقدر .

۳۰۰ لیرالق پیانقو

قونیه تورك تعلیم وارشاد هیئتندن :

قونیه تورك تعلیم وارشاد هیئتنك نظامنامه‌سنده‌کی مقاصد خیریه‌یه صرف ایدلمك اوزره برپیانقو ترتیب ایدلمشدر . پیانقویه یوزالی لیراقیمتنده اشیای مختلفه وضع اوله‌رق بهری برلیرالق اوچیوز بیلتدن اوتوز بیك آکرامیه‌امات ایده‌جکدر که اونده برنسبتنده دیمکدر . بیلتلر بوکوندن اعتباراً صاتیلمه چیقارلمشدر . پیانقویه وضع ایدیلن اشیا کشیده‌دن برهفته اول تشهیر ایدیله‌جك و نومرو کشیده معامله‌سی معتبران تجاردن متشکل برهیئت ایله حکومت طرفندن تعیین اوله‌جق برقومیسر حضوریله اجرا ایدیله‌جکدر . بیلتلر مواقع آتیه‌ده صاتلمقده‌در .

۱ — صرافلر ایچروسنده صراف و قومیسیونجی جیلانی بکك دکانی .
۲ — صرافلر ایچروسنده چای چایجی عبدالله افندینك دکانی .
۳ — باباق مطبعه‌سی .
۴ — استانبول غازینوسی .

ارکلی : کون دوغدی بکه :

وعدکزه منتظرز . تعمیم انتشاریمزه همت ایدیکز .

تبریک سعادت : شیخ الاسلام مصطفی صبری افندی حضرتلرینك نسل نجیبی هیئت تحریریه‌مزدن ابراهیم رشدی بکله دیون عمومیه مرکز مأمورلرندن محی الدین بکك کریمه‌لری خانمك نکاح هفته ارمسعودی عقدلری اجرا ایدلمشدر . قیمتلی آرقداشمزه ورفیقه‌لری خانمه سعادتلر تمنی ایلرز .

اداره‌خانه‌سی
پاشاداڭره‌سنده دائرهٔ مخصوصه
ماصیلمایان یازیلار کری ویریلمز
جمعه
۱۶ ذی الحجه ۱۳۳۷
۱۳ ایلول ۱۳۳۵-۱۹۱۹

قونیه

حق یولی

امتیاز صاحبی ومرخص مدیری
ابراهیم مفی
آبونه شرطلری
قونیه ایچون سنه‌لکی ۱۸۰
« « آلتی آیلغی ۹۰
خارج ایچون سنه‌لکی ۱۹۰
« « آلتی آیلغی ۹۵
ییل — ۱ صایی — ۵
شیمدیلک اون کونده برچیقار دینی ، اجتماعی ، فنی ، ادبی اسلام مجموعه‌سیدر

دین

دین ایله مدرسه و مکتب

بو اوچ کلمه‌نك ترجمه ایتدیکی اجتماعی مفهوملر خاطرلانیجه درحال کوز اوکنه کنیش ومتقاطع عارضه‌لی برجنك میدانی کلیر . بو میدانده دین (مابدا) سنه صیغنمش مدرسه اردوسیله حیات وعلم بوصوسنه یاتمش مکتب مفرزه‌لرینك مبادیاً جنکلشدیکی کوریلیر .

بو صاواشك استهداف ایتدیکی غایه یاشامق ویاشاتمق مفهوملریله زبده ایدیله‌بیلیر :

دینك ثوابت وحمایه‌سنه کووه‌ن زمره ثولمش،قدید اولمش برماضی‌ی خورطلاتمق ایستیور . حیاتی وعلمی کندیسنه سیربایاق زمره‌ایسه غربده ، امنی برطوپراقده بیتن وبتیشن حیات وعلم شجره‌لرینی - طوپراغیله‌برابر - بودیاره طاشیمق ویتشدیرمك . کولکه‌لرنده یکی ویام باشقه برعالم قورمق ایچون اوزه‌نیور .

بو زمره‌لردن برنجیسی دیری ووارلغك باشنه ثولو برحاکم ، بربوستان هیوکی دیککك ایستدیکندن صیغندیغی حامینك یاردیمنه مظهر اوله‌مدی وبناءً علیه کوندن کونه ضعیفلدی ، اکثرسو کرده‌ده مغلوب اولدی ثولدی . یاشامق ویاشاتمق ایستدیکی برعالیء ناسوتی وزنده اولمایان برواراغك درین قارانلقلرنده آرامق ایچون ایدی . شیمدی بیلمم راحت ایدیبوری ؟ مولا رحمت ایلسین ! . . .

ایکنجی زمره‌ده حیاتی یابانجی وچوراق قیناقلرده آرادیغی ایچون زهرلی وارلقده - حصمی کومیلرکن بیله - انبساط وانشراح اهتزازلری کوریله‌مدی . اوده سکرات دمنی یاشایور . آره‌ده متزاید وقیاس برواراقله یاشایان وارسه اوده شرقده اسلامیت ، غربده حیات وعلمدر .

اسلامیت غربده دوغان اوایکی نوزادی قوجاقلامق

ویمه‌مك ایستیور . اوت !.. شرقك یاس طوتان قیمین اتقاضی اوزرنده تیتره‌ین بو امی وارلق او ایکی مشروع وپاك زاده‌سی بختیار اولمایان بو ثولولر دیارنده‌ده کورمك ایچون حسرت چکیور . عجبا هانکی ال بو متحسر آنا ویاوروولری برلشدیره‌بیله‌جکدر ؟ . .

مدرسه‌لرك اندراسی بلیك ایلکی سوروبه سوروبه دوه‌قدر یاشایه

بیلن مدرسه‌لر بوکون شووطن اوزرنده ایکی بیك ایکیوز دوقسان آتی موزه انقاضی براقه‌رق ثولمشدر . [۱]

بونی واردیه‌رك قبول ایده‌جك بردورده یاشامادیغمز ایچون بوطاش کبی قاتی اولان حقیقتی قبول ایده‌لم . نالله کندمزی آلدانمیه‌لم . اکر بوضایع ، مؤسف وحیاتمزك استقبالیله علاقه‌لی برشی ایسه آغلایالم . آغلامقده کار ایتمز ، اویوالتی طولدیرمغه چالیشه‌لم .

اولا بوموتی حاضرلایان مرضی تشخیص ایده‌لم : بومرض ، خصوصی بیه ووارلغمزی کیره‌ن اصلاحات وتنظیمات حیالری آلتنده‌غالیه یکی غریبلق واوبماالق میقروبلرنده آرانیلیدر .

حقیقةً مدرسه‌لر عینك دیدیکی کبی بودولت آتی بچق عصرلق عمرینك دها اورته‌لرنده ایکی ندنی وانحطاط حالده بولنان برجسه یکریوردی . حیاته قید ایدیلن هرفضله سنه‌لر ایله مبسوطاً متناسب اوله‌رق خصوصی وارلقندن اوزاقلاشیوردی . عصرلرجه مطردو آهنکلی حیات کچیرن بورا که وارلق اوزون مدت بر چقیرده یریکن صولر کبی قوقمه وبوزولمه یوز طوتمشدی .

یکی حیاتك ، یکی احتیاجلرك آچدیغی مجرالره قایلمق ، اوبلور جریانلره اویمق لازمدی .

سلطان سلیم زماننده آجی آجی حس ایدلمکه باشلایان بو یکیلك احتیاجی سلطان محمود وبالخاصه مجید زماننده

[۱] بوکون طرابلس غرب ولایتی عاریغزندن اول (۲۹٤۰) ه بالغ اولیوردی . بوجریلردن سوکره (۲۷۸۳) ه وصوك مشئوم حوی حربندن صوکره‌ده (۲۲۹٦) ه اینمشدر .

کری کی کندیسنی کومنمکه باشلادی . آرتق عمومی حیاتمزیکیدن تنسیق واصلاح ایدلدکجه باشامق ممکن دکلدی.
شمدی بو احتیاجدن دوغان بر سس زمان زمان :
ایلری ! . . . کری ! . . . دیبوردی .
عصری احتیاجلری تطمین ایده‌جك اساسلری طورتسان ایدمزك ماضیدنمی چیقاره‌جقدی . یوقسه بزدن دها اول بو احتیاجلری طویان باشقه جمیتلردنمی آله‌جقدق؟ یوردد بزه بوینه مکیك دوقوندی . نهایت دریا قپودانی خلیل پاشا اسمنده بر [طوبو] ۱۲٤۹ ده پترسبورغدن دونشنده دولتی تردد ونهلکه‌دن قورتاره‌جق یکانه یولی غربده آرامق لازم کلدیکنی شو سوزلرله اعلان ایتدی :
[— روسیه‌دن دونیورم . دونوشومده هرزماندن زیاده قانع اولدم . ایمان کتیردمکه اکر اوروپایی تقلیده مسارعت ایتمزسه‌ك بزم ایچون آسیایه دونکدن باشقه چاره یوقدر .]
بو تقلید تامیله بر (تسخ) دیمکدی . چونکه او کون غرب [هردین وهرملت خصوصی بنیه‌سنی ادامه‌ده تامیله حردر] دستوری یرینه [تمثیل وتمسیخ] پرنسیپنه طابیوردی .
هرمکی پیدومانیز وارلغك اوکنه [میسیونر] خرمابه‌سیله چیقیور ، مشعله‌یی دوغری کلیسایه چکیوردی. ایشته (آنکلهارد) اسمنده‌کی شرقی بوخیراوقو عیلمی معهود تاریخنده شو سطرلرله تثبیت ایدییور :
[هیچ شبهه یوقدرکه عثمانلی ایمپراطورلغی قرون وسطاده بولندیغی نقطه‌ده براقلا ، قرون وسطات کثیف ظلمتی ایچنه کومدن کونه دها باتیره‌رق نهایت کونك برنده نابود اولمسنی انتاج ایده‌جك کی کوروتمش اولان بوتره عثمانلی حکومتنك اوروپا دولتلری نظرنده یالکزقالمسی ایدی . بو یالکزلغك حقیقی سبیده دینی (؟) ایدی . تورکلرك آرتق استغنا یوزی کوسترمه‌مکی اتلاق حصوله کتیرمك ایچون اورته‌ده‌کی مانعه‌یی (دینی)یابستون ازاله یاخود تخفیف وتسویه ایتمك یعنی خرستیانلقده اولدیغی کبی دینی قانونلرك تأثیراتندن آز چوق آزاده برحاله کتیره‌رك روحانیتدن دنیویته تحویل ایتمك ، یاخود اساسی عقیده‌لری سربستجه تفسیر ایتمك صورتیله یاواش یاواش دینی تجدید وتقییدلردن قورتارمسی ایجاب ایدییوردی . حکومت هرشیدن بتیجاوق ، تأثیر ، منفعل اولان جاهل ومتعصب برخلقك افکارینی جلب ایتمك ایچون بو ایکنجی شقی اختیاره قرار ویرمشدی .]
ایشته اصلاحات وتنظیمات فکرلرمزك وتشبثلرمزك غرب آینه‌سنده‌کی حقیقی عکسلری ! . .
اوت ! . . سلطان محمود ومجید وحتی سلیم زماننده‌کی

واولمنمز یاپیلوب بیتمه‌مه ، یوق ایدلمکه دکل تعمیرواصلاحه محتاج ایدی . هردرلو مؤسسه‌لرمز عصرك احتیاجلرینه کوره تنسیق وتشیید ایدلمك لازم کلیوردی . دولتك بنیه‌سی تداوی‌یه محتاج ایدی . بوکا خصوصی بر علاج بولمق لازمدی . غرب حبلری اونی بسبتون محو ایدردی. بوده دوقتوری دیه باشنه طوپلانانلره محول بر وظیفه ایدی . هردوقتور هرخسته‌یه عینی علاجی ویرمز . خسته‌نك بنیه‌سی، مزاجی بیلمك کرکدر . فقط اویله‌می اولدی‌یا ؟ بزم اورالنمز دوقتورلر زوالی خسته‌یه نبضنه بیله باقمقسزین غرب علاجنی طاپایوبردیلر .
تنظیمات دورینك تورمندیکی غرب قوللقجیلری ، دینی، سیاسی ، اجتماعی،حقوقی، بدیعی هردرلو مؤسسه‌لرمزی وقدسی شیلرمز کی مدرسه‌لرمزده استرلرینی صابلادیلر. دوغرویی سویلك لازم کلیرسه‌قاراییلر، ابن سینالر ، بخاریلر ، کی بر چوق داهیلر یتشدیرن اوعلم وعرفان یووالری اوکونکی حالیله دوام ایده‌مزدی . چونکه اورالردن دینك حقیقی اساسلری کی عرفان ونیه‌ده تو غیلمش اولمق یرینه بسیط شیلر . برطاقم حرافه‌لر قائم اولمشدی که شاعرك :
ایها القوم الذی فی المدرسه
کلما حصلتموه وسوسه !
خطابی پك محق اولیوردی . مدرسه عصری حیاتی قاوراپامیور ونته علیه محیطه انطباق ایتمیوردی . محیطه انطباق الهك یستیندر . بو سنت سنیه شاشیره‌مازدی :
محیطه انطباق ایتمین عضویتلر یاشایاماز وآینیتنك عکسنه کوره‌ك چکیله‌مزدی .

غربجیلرك مدرسه‌لره تأثیری

الك خرده حرکتلرنده بیله غربه اویماق ایسته‌ین تنظیماتجیلرمز بزده اصلاحی مطلوب هرشیئی تردد سزجه‌ره‌رق برینه دها ای اولدیغی ظن ایتدکلری برشکل قویمق ایستدیلر. بو اصلاح اردوسنك نظرنده اصلاح وتنسیق ارزوسی ، واراولان برشیئك ترك وتبدیلنه خادم بر وسیله‌دن باشقه برشی دکلدر . حالبوکه تقلید ایتمك ایستدکلری غرب اویله یاپمازدی . غرب برشیئی منحصراً محافظه ایتمك امیله اصلاح ایدردی . حاصلی بزده یکیدن احیا ایچون افنایه، غربده ایسه زوالدن وقایه ایچون ادامه‌یه چالیشیلیردی .
غربجیلره کوره اصلاحات وتنسیقات ؛ تبدیل وتبدیل ایسه ماهیةً برشیئی دیکرینه قارشولق ترکه زورلامق دیمك اولدیغندن تحکمی برحرکتدن باشقه برشی دکلدی. تحکم کبی برحرکت اولدیغی کبی هرهانکی کبی وحرکت بردیکرینی دها چاغیره‌جغندن نتیجه‌ده [کبی حرکت] ز

مطلق برحاکم کبیلر . مطلق حاکملر اوکنده ایسه تجربه، حکمت ، اعتدال هرشی دقوطه محکومدر .
بو صوری اصلاحلر فائده‌دن زیاده ضرر ویکیلکدن زیاده هردرلو خصوصی مؤسسه‌لرمزده آنارشیلر ، اخلاللر تولید ایدر .
تنظیمات دورنده مدرسه‌لرك عددی ۲۹٤۰ کی مدهش بریکون طوتیوردی . بونلری عصری احتیاجلری تطمین ایده‌جك برحاله قویمق لازمدی . بونك ایچون ده مشیخت اصلاح کرکدی . حالبوکه تنظیماتجیلر اویله یاپمادیلر. هان (معارف عمومیه) نظارتنی مشیختدن آییردیلر . یکیدن مکتبلر آچمه باشلادیلر . حالبوکه بوقدن برشی یاپمق چوق زوردی . هله اویوغی اجنبی بر مملکتدن کتیرسه‌ك ! . . بوصورتله یکی برشیئك تجربه‌سندن باشقه برشی یاپیلامامش اولوردی . بوتجربه‌لرده خطالر ایشلمك وبناءً علیه یکی باشدن دها باشقه تجربه‌لره تویلمق ایجاب ایدر وبوصورتله قیمتلی وقتلر تولدریلیر نتیجه‌ده‌ده میی التزام اولنان فائقلردن دها چرکین شیلر دوغاردی .
ایشته بوکون عرفانمزده‌کی ترددده بوندن باشقه برشیئه حمل ایدلمه‌ملیدر : مکتبلر آچارکن بروغراملرمزی غربدن آلدق . حالبوکه یکی برشی کتیریلیرکن ، ملتك رضاسی اجتماعی خصوصیتی ، ماضیسی ، عنعنه‌سی ، عاداتی اعتباره آلمق لازم کلیردی . غربجیلر بوکا اهمیت ویرمدیلر.
خلقمزده — سبحانه حق تعصب ورحماً — حق ایله ملوهیت خاصه‌سی واردر : خصوصی وارلمزدن دوغمایان ویاخود اووارلغی تمیه ایتمین هردرلو حرکتلر (عکس العمل) ایله قارشیلاشیر . بوکیجوندرکه حالا معارف ابتدائیلرینك یاننده برده خلق مکتبی واردر . اکر تنظیماتجیلرمز یکی مکتبلر آچاجقلرینه مدرسه‌لرمزی جدی برصورتده اصلاح ایتسه‌لردی هیچ شبهه یوق‌که بوکون ملیونلره بالغ اولان برعرفان اردوسنه مالك اولوردق . اولوردق‌ده بوملا کتلر باشمزه کلمز ، بزده جمعیت اقوام نامنده برصنداله حاضرلانیردی . شمدی — مینه‌ر بنیخ مستثنا اولمق اوزره — بزم دوکی دمله تنظیمات واصلاحاتری ایسته‌ین [۱]

وقتاً یاپدیرتان آنکلهاردکی غرب اعاظمنه [اولمزینك یاندن رحت سیلکی یکسون] صورارم : بزده بشریته وبالنتیجه کندیلرینه خیرلی برخدمتمی یاپدیلر ؟ حیاتی(۱۳) عصراق مستقل وخصوصی بر روحدن آلان اوجه‌مان وشرق هیچ غرب اولورمیدی . اوله‌بیلیرمیدی. بو (تسخ) ممکنمیدی ؟ اوت صورارم ممکنمیدی ؟ . . .

مدرسه‌لرك اصلاحی

اصلاح موجود برشیئه تعلق ایدر یوقلدر .
مدرسه‌لرك اصلاحی دیبورز . عجبا مدرسه‌لرمز وارمیدر؟ بونك ایچون آشاغیده‌کی جدوله برکوز کزدیرهلم :

مدرسه عددی	طلبه عددی	محلی
٥٧٦	١٣١٥٩	قونیه
٢٧٨	...	استانبول
١٧	١١١٦	ازمیت
٤٨	٢٣٨٨	ادرنه
١٠٩	...	آنقره
١١٢	٤٨٩١	سیواس
٤١	٥٧٦	دیاربکر
٣٢٦	١١٤٧١	بروسه
٨٤	٩٠٨	بتلیس
٢٠٤	١٢٦٠٥	آیدین
١٠٢	١٧٣٣	آطنه
٨١	٨٨٤	ارضروم
٦٣	٢٤٤٥	طربزون
٢٩	٧٤٥	معمورة العزیز
١٢٢	٨٠١٩	قسطمونی
٩	١١٦	وان
٦	...	قلعهٔ سلطانیه
٢٢٩٦	٦١٦٥٦	یکون

کوریبورزکه بوکون الرده‌قالان وطنمزده ۲۲۹٦ مدرسه‌واردر. استطرادا اوله‌رق سویلیورم : بومدرسه‌لرده هردرلو محرومیت ومتروکیته‌رغماً مشروطیتك ایلك سنه‌سنده ٦١٦٥٦ کی مهم بریکون طوتان صارقلی اردوسی یاتیوردی‌که

[۱] آوستریا باشوکیلی پرنس مینه‌ر بنیخ ، کوزلری حیاته یالکز حقیقت کورمك ایچون آچیلان بوغرب داهیسنك باب‌عالی‌یه چکدیکی تلغرافنده شویله سویلیوردی :
[باب‌عالی‌یه شو صورتله حرکت ایتمسنی توصیه ایدرز : حکومتکزی ، موجودیتکزك اس‌الاساسی اولان وذات شاهانه ایله تبعهٔ مسلمه‌سی آره‌سنده یاشلیجه بررابطه تشکیل ایدن قوانین دینیه‌یه حرمت ورعایت اساسی اوزرینه بنا ایدیکز ، احتیاجات زمانه کوره حرکت ایدیکز وزمانك تولید ایتدیکی احتیاجاتی نظر اعتباره آلیکز ، امور اداره‌کزی انتظام آلته آلیکز واصلاح ایدیکز . لکن عادات وطرز معیشتکزه اویغون اولمایان براصول اداره‌یی تأسیس ایتمك ایچون اسکی اداره‌یی یقمایکز . عکسی تقدیرده پادشاهلغه تخریب ایتدیککز ، نه‌ده حراب ایتدیککز شیلرك یرینه قویدیغی شیلرك قدر وقیمتنی بیلمدیککزه حکم اولنور .
اوروپا مدنیتندن سزك قوانین ونظاماتکزه اویمایان قانونلری اخذ واقتباس ایتمیکز زیرا قوانین غربیه حکومتکزك تملنی تشکیل ایدن قانونلرك مستند بولندیغی اصول وقواعده

حال اووقت اصلاحنه باشلانسه‌يدى بوكون عرفان جاتمز هردرلو وسائطله مجهز مدهش بر اردويه مالك بوله‌جقدى. فقط هيهات ! . .

بوكون حالى ، محى‌دوندن دها ايى آكلامش ودها ايى تقدير ايتمش بردورده ياشايورز . موجود مدرسه‌لرمز حيات وصحت شرطلرينى جامع بوليوريمى؟ بوليورسه اصلاحندن بحث ايتمك مجرد بوده‌مرادن عبارت قالازمى ؟ بوت اصلاح دبركى اوكنه وكرجه‌لى ، مفنى ومظلم حجره‌لر كوز اوكنه كتيره انسان عالمدن بحث ايدلديكنه حكم ايده‌مك كيور .

اكر شعبه‌لرك برفيتى اولسه‌يدى انسانلر اسكى معاوله‌لرك بكجيلرى اولمى لازم كليردى .

مدرسه‌لرك اصلاحى آتيده‌كى شرطلره رعايتله ممكن اوله‌بيلير :

١ — (مشيخت اسلاميه) ده معارف نظارتنه معادل واسع صلاحيتلى بر (اصلاح مدارس عموميه) مديريتى تأسيس ايدلى وعينى صلاحيتله ولايتلرده برشعبه بولنديرليدر. مركز عمومى پروغراملرك تطبيقيله اشتغال ايتلى. شعبه‌لرده‌كى دائره‌لرنده‌كى مدرسه‌لرك اداره‌سيله مشغول اوليدر .

٢ — مركزك ضرورى احتياجلرينى تأمين ايده‌جك جزئى بر مقداردن ماعدا هرشعبه كندى وارداتى كندى مدرسه‌لرينه صرف ايتمليدر .

٣ — هر ولايت مركزنده عمومى بر كليه ايله كافى مقدارده احضارى مدرسه‌لر بولندرمليدر . احضارى قسملر قضا ، ناحيه وكويلره ياواش ياواش تشميل ايدلمليدر .

٤ — كليه‌لرله احضاريلرمهارى اولملى وپروغراملرى بوكونكى مكتبلردن تماماً باشقه اوله‌رق حاضرلانمليدر .

٥ — كليه‌لر شهر خارجنده احضاريلر داخلده تأسيس ايدلمليدر .

اصلاحكزمه‌مز مين قواعد اوزرينه مؤسسدر . ممالك غربيه‌ده اساس اولانلرى قوانين حرستيانيه‌در . بز تورك قالديكجه ، لكن ماداميكه تورك قاله‌جغز شريعته تمسك ايده‌جكز... بزلك باحوال وشرائطى تركيا امپراطورلغنك احوال وشرائطنه توافق ايتمين حكومات غربيه‌يى هرشيدن اول تقليده شايان برنمونه صورتنده تلقى ايده‌رك آكا كوره اصلاحاتده بولنمامسى ، قوانين اساسيه‌سى شرقك عادات وآدابنه توافق ايتمين حكومتلرى تقليدو احوال حاضره‌ده هردرلو قوهٔ ابداعيه وتنظيميه‌دن محروم اولوب ممالك اسلاميه‌ده ايقاع مضرتدن باشقه برنتيجه حاصل ايتميه‌جكى آشكار اولان اصلاحاتى قبول وتطبيق ايتممسنى توصيه ايدرز .]

٦ — كليه واحضاريلرك وارداتى ، وقفلرله تاريخى برقيمت واهميتى حائز اولانلرى مستثنا اولمق اوزره بوكون موجود اولان وايشه يارامايان مدرسه‌لرك صاتيلمسندن وياخود خانه ، حمام ، اوده ، تجارتخانه‌يه تحويل ايديله‌رك كتيره‌جكى كيرالردن حاصل اوله‌جق مقدارلرله تشكيل ايتمليدر. مثلا ولايتمز مركزنده (٦٦) مدرسه واردركه بومدرسه‌لرك موقع اعتباريله اك مهملرندن (٣٠) دانه‌سى وسطى برحسابله بوكون بشر بيك ليرايه صاتيلير . قالانلرده عقاره تحويل اولنور و بونلرده سنوى اوقدر كتيرديكى عظيم مبلغلر علاوه ايدليرسه مركزده تأسيس اوله‌جق كليه واحضاريلرى بول بول اداره ايده‌جك ويكون لده ايدلمش اولور .

[انصاف ايله دوشونيلسين بوكون بومدرسه‌لردن واوقافندن بودين ووطن نه استفاده ايديور ؟]

٧ — موجود مدرسه‌لرى صاتمق وياخود باشقه برصورتده تحويل ايتمك صورتيله واقفلرك شرطلرينه مخالفت ايدلمش اولماق ايچون يكيدن ياپيله‌جق كليه‌لرك ومدرسه‌لرك هر دائره‌سنك اوزرينه اسكى مدرسه‌لرك واقف اولديغى كوسترير بر كتابه قونيلملى واودائره‌واوصورتله ياد اولنمليدر . بوكتابه‌لرده واقفك اسمى ومدرسه‌نك نه‌يه تخصيص ايدلديكى ذكر ايدلمليدر . [٢]

ابراهيم حقى

كل كيچ عقللى

نافه كندى كندمزه قيمت ويرمكه چاليشمايه‌لم. كل كيچ عقللى آدملر اولديغمزى حقيقتك اوكنده ديزچوكه‌رك آچيقجه اعتراف ايده‌لم قرطاسيه‌جيلغى مسلك ومشغله ايدينن بر اداره ماكنه‌سنك چرخنى چويرن اللر كفايتسز اولنجه بوتون ايشلرك بوزوق دوزن كيده‌جكنه شبهه‌مى ايستر . قونيه‌يه ايلك كلديكم صره‌لرده ملغا مركز قائممقاملغى دائره‌سنده بكا بر طومار كاغد كوسترديلردى . بو كاغد طومارى اوغراديغى دائره‌لردن برر پارچه علاوه آله‌رق مبالغه دكل درت بش مترو اوزونلغنده بر طول پيدا

[٢] باشقه مقاله‌لرمزده بو خصوصلر ايضاح ايدله‌جكدر.

ايتمشيدى . طومارده قلم باتيره‌جق بياض بر يرقالمامشيدى . براراضى مسئله‌سى اوزرينه دركنار دركنار اوستنه بيغيله‌رق باش دونديريجى بر كثافت باغلايان بويازى طوفانى ايچنده حق وحقيقت بوغولمش ايدى . مسئله‌ده پك بسيط ايدى . مدعى ومدعى عليهك معارضه‌سنى دعوت ايدن منازع فيه اراضى حقنده طرفينك وثائق تصرفيه‌سنى تدقيق ايديله‌رك حقسز كورينن طرفه (سن حقسزسك . چكيل اورادن) ديه‌كله مداخله منع ايديله‌جكدى. حكومتك منع مداخله قرارينه ، قارشى كلنديكى تقديرده‌ده ايكنجى صفحه‌يه عائد طرق قانونيه ارائه وبالطبع كه فصل دعوايه احتياج مس ايتديكى كوريلورسه طرفين محكمهٔ عدالته سوق اوله‌جقدى . فقط بزده برايش حكومته عكس ايتديمى اوزادقجه اوزار . خلق ، حكومته مراجعته مظهر تسهيلات اوله‌جغى يرده بالعكس مشكلاتدن مشكلاته اوغرار . بونك ايچوندركه غيرمسئول كوشه قاضيلرينك عددى آرتدقجه آرتار . ثعلبه ، نجيره پول آچان مرض ، توزيع عدالت امرنده‌كى بو اهمال وتسيمزدر . دارلماسونلر اما مأمورلرمزك چوغى دفع مسئوليت ودفع مصلحت ذهنيتيله برايشه خامه‌زن مبادرت اولورلر . وظيفه ودرجهٔ صلاحيتلرينه كوره ايشى كوب آتمازلر. دوشونمك ايسته‌مزلركه اصحاب مصالحك كونلرجه ـ بعضاً زواللى خلقك ايشلرى سنه‌لرجه‌ده بيتمز ، بيتيريله‌مزيا ـ دائره‌دن دائره‌يه دولاشديرلمسنده نه‌قدر بيوك وبال واردر . بركره بونك ضررى هم حكومته ، هم شخصه‌در . حكومته‌در : چونكه حكومت هرقولايلغى كوستره‌رك تبعه‌سنى كنديسنه ايصندير مق مجبوريتنده‌در . ضرر ومشكلات توليد ايتمكدن ماعدا برفائده كورمديكى برحكومته قارشى خلق ناصل ربط اميد ايدر . شخصه‌در : چونكه حكومتك نعل طاشلرندن برينى تشكيل ايدن آدمجغزك برسنه آرقه‌سنده قوشدينم كونلر نره‌سز كچر . جفتى چوبوغى ، كار وكسبى ... اوستى قالير . دمياطه

برنجه كيدركن اوده‌كى بولمودن اولور . ثروت عموميه‌مزك انكشاف ايده‌مامسنه بوحاللرك آزمى تأثيرى وار ظن ايدرسكز ؟ نهايت مطالعه‌مى محلنه ركله يوقارى‌يه قيدايتديكم قرطاسيه‌جيلك يكى مطلع اولديغم غريب برنمونه‌سنى ده عرض ايده‌يم. ايكى‌سنه اول آجرك بريسى آطنه‌ده‌كى شريكى نامنه اركوب پوسته خانه‌سنه حواله طريقيله ايكى يوز اللى‌شر ليرالق ايكى امانت توديع ايلر . پوسته مديرى بو امانتلردن بريسنك حواله معامله‌سنى ياپارسه ده‌ديكرينى اونوتير . شريكنه بش يوز ليرا كوندرمك قناعت واميتيله برمدت صوكره آطنه‌يه كيدن مرسل ، پوسته خانه‌يه توديع ايتديكى پاره‌نك بر پارچه‌سى مرسل اليه‌يه تأديه ايدليوب اوست طرفك هنوز حواله نامه‌سى بيله ورود ايتمديكنى اوكرنير . آطنه پوسته خانه‌سنه مكرر مراجعتلرده بولنور . نهايت ايش مخابره‌يه دوكيلور . تحقيقلر ، تدقيقلر ياپيلور . پاره‌نك حواله نامه‌سى اساساً تنظيم ايدلمامش اولديغى آكلاشيلور . آكلاشيلور اما مرسله ويرديكى پاره‌نى اعاده ايچون پوسته مديريت عموميه‌سندن استيذانه لزوم كوريلور . متعدد تأكيدلردن صوكره كويا اسكيسنه نسخهٔ ثانيه اولمق اوزره يكى برحواله نامه تنظيميله پاره‌نك تأديه‌سنه مساعده ايديلور . بو دفعه‌ده حواله نامه‌نك مرسل نامنه‌مى يوقسه مرسل اليه نامنه‌مى تنظيم ايديله‌جكى مسئله‌سى احداث اولنور . كيفيت تكرار مديريت عموميه‌يه يازيلور . حالا مخابره‌نتيجه پذير اوله‌رق پاره‌نك آلنماسنه موفق اولنه‌ماز . كنديسنك برقباحت وتقصيرى اولمديغى حالده بو پاره‌نك آرقه‌سنده قوشمق يوزندن زواللى آدم آطنه ـ اركوب ـ قونيه آره‌سنده مكيك طوقور . بزده برايش بيتمك ايچون صاچ ، صاقال آغارمليدر . شو آدمك نه كناهى واركه اليله ويرديكى برپارادن اوترى باشنى درده صوقارق شورايه بورايه قوشوب طورسون. بوكا باعث وظيفه‌سنى تام ايفا ايتمين مأمورك كل كيچ عقلليلغى دكلمى؟

ك . بدرى

محله مکتبلری ومدرسه‌لر

اسکی زمانلرده ، چوق اوزاغه کیتمیه‌لم ، اوتوز قرق سنه اولری ، بو مملکتده ، قونیه‌مزده همان هر اوچ بش محله‌نك بر مکتبی وار ایدی . بو مکتبلر ، ممالك اجنبیه‌ده‌کی امثالنه نظراً احتمال که پك ابتدائی بر شکلده اولمقله برابر اوزمانلر حکمنجه مملکتمز ایچون مفید کوریله‌بیله‌جك بر حالده ایدی ؛ بر ایکی سنه ایچنده قرآن کریمی اوقومه‌یی تأمین ایدر ، بر چوق عشر شریفلر ازبرلتدیرر ، مهم بر مقدارده حافظلر ده یتشدیرردی . هفته‌نك جمعه اقشامی اولدیمی ، خانه‌لردن ایچلی ، قالینلی مختلف آهنکده عشر شریف اوقور چوجق سسلری ایشیدیلیر ، مملکتك آفاقی بو سماوی نغمه‌لر ایله چین ، چین چینلردی .

هیچ اونوته‌مام ، بنده سکز یاشلرنده بر چوجقدم بر کون جمعه اقشامی ایدی ، قومشو خانه‌لردن ایشتدیکم عشر شریف سسلریله ایچمده بر شوق حس ایتدم ، همان دیزچوکه‌رك یوکسك بر یردن « اعوذ ، بسمله » ایله اوکونلرده ازبرله‌دیکم بر عشری اوقومغه باشلادم ، هر بریسی بندن بر قاچ یاش بیوك اولان ایکی همشیره‌م بر آغزدن « بو اوغلانك سسی ده نه قدر چیرکین اوله‌جق ! » دیورلردی ، ایشیدیوردم ، هیچ طوریمی بوزمادم ، عشر شریفی « صدق الله » خاتمه‌سیله بیتیردم ، فقط همشیره‌لرمك او سوزی بنی پك مکدر ایتمشدی ، بو حالی ، بو کدریمی حس ایدن والده‌م رحمتلی « نیچون چیرکین اوله‌جقمش ؟ پك اعلی هم ده نه کوزل ازبرله‌مش !.. » دیدی ، بو سوزیله بنی مدافعه وتشویق ایدیور ، او یولده دوامی تأمین ایلیوردی ، نه مفید ملاحظه ، نه عالی ترغیب !..

چوجقلر ، بو دیدیکم مکتبلردن چیقنجه رشدیه‌یه کیررلر ، اوراده درت سنه‌لك بر تحصیل نتیجه‌سنده علوم عربیه‌دن صرف ، نحو ، منطق ، بیان ، وضعیه‌یی ؛ فارسیدن قواعد فارسیه وکلستانی ؛ ترکجه‌دن قواعد عثمانیه‌یی ، حسابدن کسر عادی واعشاریه‌یی ده داخل اوله‌رق اعمال اربعه‌یی ، جغرافیادن قطعات خمسه‌یی [١] وامثالی مقدمات علوم ایله حسن خطی ایدینه‌رك چیقار ، بونلرك ذکیلری مدارس ویا اقلامدن برینه داخل اولور ، دیکرلری ده بر صنعته سلوك ایدردی .

ایچلرندن مدارسه کیره‌نلر ، مقدمات علومی کورمکله برابر عربیده دخی مهمجه بر فکر ایدینمش اولدقلری ایچون همان سکز اون سنه ظرفنده تکمیل تحصیل ایدر ، ادیب ، نزیه ، خلوق بر عالم اوله‌رق حیاته آتیلیردی . بونلردن بویوك شهرلرده قالانلر ، تعلیم وتدریس ایله مشغول ، قناعتکارانه بر معیشته راضی اوله‌رق خلقك افکارینی تنویره خدمت ایدر ، کویلره کیده‌نلر ، اورالرده امامت وخطابت کبی مهم وظیفه‌لرده بولنه‌رق کوی خلقی تعلیم وارشاد ایله‌مك صورتیله مملکتك نافع بر عضوی اولوردی .

قلملردن برینه دوام ایتمه‌یی ترجیح ایدنلر ، وظیفه‌لرینی متین بر اعتقاد ، اصیل بر تربیه ، مشکور بر جهد ایله تعقیب وایفا ایده‌رك کوندن کونه یوکسه‌لوب مساعیسی نسبتنده مستفید ومسعود اولور ، مملکتی ده خدماتیله منتدار ایدردی .

بر صنعته ویا تجارته سلوك ایدنلر ایسه ، خالی زمانلرینی علما مجالسنده کچیره‌رك بیع وشرا ، قرض وعاریه‌یه دائر مسائل کرکی کبی اوکرنیر وجزئی بر تجارته قناعتله اخذ واعطاسنه دوام ایدر ، عموم خلقك نظرنده مرغوب ومحترم اولوردی .

اوزمانلر بر محلده مسلمانلردن برینك معایبندن بحث ایدیله‌جك اولسه درحال « عیبدر ، دین قارداشمزی غیبت ایتمك بزه یاقیشماز ، آثم اولیورز »

[١] قطعات خمس یرنده قطعات خمسه طرزنده استعمالك جائز اولدیغی ابوالبقا کلیاتنده تصریح ایتمشدرکه بو صورت لسانمزه دها موافق اولسه کرکدر .

طرزنده شدید بر مقابله‌یه معروض قاله‌رق بحث قپادیلیر ، سوز دنیوی واخروی فائده‌بخش اوله‌جق بر مجرایه دوکولوردی .

او دورلرده علما ویا اشرافدن بری بالتصادف چارشیدن کچه‌جك اولسه ، یول اوزرنده‌کی دکانلردن اصناف کوچك ، بیوك صیره‌واری قیام ایده‌رك او کیمسه‌نی ذاتی حالنه کوره توقیر ایدر ، او ده صاغنه ، صولنه سلام ویرمك ، التفات ایتمك صورتیله بو اصناف ، نزیه خلقك نازکانه ، حرمتکارانه اوضاعنه کمال صمیمیتله مقابله ایلردی .

ایشته او محله مکتبلریله مدارسمزك مملکته تأمین ایلدیکی فوائد ومزایا بو درجه مفید وعالی ایدی ، بز او مؤسسه‌لری کیت کیده یوکسلته‌جك ، تنظیم ایده‌جك یرده تغییر واهمال یولنه کیده‌رك استفاده ایدیله‌مز بر حاله کتیردك .

محله مکتبلرینی سوندیره‌رك یرینه بیلمم قاچ صنفلی ابتدائی مکتبلری اقامه ایتدك ، قرآن کریم ساعتلرینی کوندن کونه آزالتدق ، آکا بدل موسیقی‌یه اهمیت ویره‌رك تیاتروجیلق مسلکنی احیا ایتدك ، زمانه موافق بوم خدماتی کوزه‌تدیکمز یکی معلم ومعلمه‌لرك تعلیم وتربیه ایلدیکی یاورولر — ماشاءالله اولماسین — نه یارم صحیفه قرآن کریم اوقومه‌یه ، نه ده سکز ، اون سطرلق بر املا یازمه‌یه قادردر ، ایچلرنده نقطه‌لی حرفلری نقطه‌سزلردن فرق ایتمینلر ایسه مهم بر یکون تشکیل ایدر ، الا بیوك معرفتلری مکتبك الهاماتنی بر فونوغراف کبی عائله‌سی خلقنه نقل ایده‌رك آنلری اضطرابه دوشورمك ، دلخون ایتمکدن عبارتدر .

یکی فکرلی کنج معلم ومعلمه‌لرمز — اکثریت اوزره — ضعف اعتقاده مبتلا اولدقلری ایچون ، خانه‌لرنده اسلام تربیه‌سی کوره‌رك کیدن چوجقلرمزی صافدللك ، مانقفالقله اتهام ایده ، ایده بیزار ایدیلر ، ونك نتیجه‌سی اوله‌رق شمدی چوجقلرمز معتقدات اسلامیه یرینه قورقنج بر مبالاتسزلق طاشیور ومبارك کیجه‌لرده اومدیغمز بر قاچ سطر قرآن کریمه بدل :

خانم قیز ، قادین قیز   آه قره‌بیبر دارچین قیز

ترهاتی کبی سوداکار نغمه‌لر اوقیورلر .

حالبوکه زمام اداره ، صلاحیتلی ، درایتلی ، تجربه‌لی ذواتك الده بولندیغی اوده او مکاتب ومدارس زمانك ایجاباتنه ، مملکتك عنعناتنه کوره اصلاح وتنسیق ایدلسه‌یدی شمدی‌یه قدر مطلوب درجه‌ده مکمل بر مؤسسه نافعه حالنه کلیر وبوکونکی عمومی جهالت چوق زمان اول زائل اوله‌رق مملکت بویله باشدن آیاغه امنیتسزلك واضطراب ایچنده بولنمازدی .

مع ذلك بیوك بر عزم ، جدی بر وقوف ایله ایشه کیریشیله‌رك تلافی مافاته چالیشیله‌جق اولسه جناب حقك عنایتیله ینه اسکی شرف واصالت تربیه‌مزی الده ایتمك ممکندر ، فقط لاقیدلك وعزمسزلك کوستره‌جك زمانلرده اولمدیغمزی آرتق آکلامقلغمز لازم کلیر .

محص مدرسلرندن قونیه‌لی
ع . عاطف

اوزوم باغلرنده (کولمه) خسته‌لغی

« کولمه » نك سبب ظهوری — بوخسته‌لق « نباتات علمنده » ئه‌ریزیف « نامی ویریلن بر نوع کوف مانطاریك آصمه یاپراقلرینه اوزوم صالقملرینه هجوم ایتمسیله میدانه کلیر یك قورقونج بر مرضدر .

بعض سنه‌لر ، بالخاصه یاغیشلی سنه‌لرده برباغك محصولی کاملاً محو ایدر .

« کولمه » منطارینی ایلك اول انکلیز باغجیلرندن « توکری » اسمنده بر ذات کشف ایتدیکندن کاشفنك اسمنه اضافتله بومنطاره آوروپاده ئه‌ریزیف توکری « دیرلر .

خسته‌لغك اعراضی — بر باغك کولمه‌یه طوتولدیغی آتیده‌کی علامتلرله پك قولای آکلاشیلیر :

اولا : آصمه‌نك تازه فیلیزلر ، یاپراقلر کی بتون یشیل قسملرنده بوز رنکده بر طاقم طاغینیق لکه‌لر حصوله کلیر ، بالآخره بولکه‌لر بربریله برلشوب اسمر بر رنك آلیر ، وکوف قوقوسی ویرمکه باشلار ، خسته‌لقلی یاپراقلر بویومکدن قالیر ، اوست طرفلری سیاه توزلرله بولاشمش کورولور ، نهایت یاپراق بر جولاق ال کبی قیوریلیر .

کوزه فیلیزلر یاواش یاواش قورور ، وتازه چیبوقلر ایسه بویومکدن قالدیغی کبی آرتق سرتلشه‌میز واودونلاشه‌ماز . هنوز دانه باغلامامش صالقملر قوروبوب دوشر ، بویومش دانه‌لرك اوزری بیاض رنکده بر کوفله اورتولور . کاله کلمش دانه‌لرك اوزرنده‌کی اینجه قابوق چاتلایه‌رق مانطار ، دانه‌لرك ایچی وشیشی قابلار ، بوصورتله اوزومك چوروبوب قوقمسنه سبب اولور .

یاغیشلی سنه‌لرده بعض باغلر ، کوف قوقوسندن ایچریسنه کیریله‌میه‌جك بر حاله کلیر .

مختلف اصمه‌لرك درجهٔ مقاومتلری — سیاه اوزوم نوعلری بیاضلردن دها زیاده « کولمه » یه طایانیر . بیاض اوزوملرك قابوقلری اینجه و نازك اولدیغندن بو مرضدن پك زیاده متأثر اولورلر .

کولمه‌نك چاره‌لری — بوخسته‌لغك اوکنی آلمق ایچون اوچ چاره واردر :

۱ — « کولمه » مانطاری ، رطوبتلی یرلری چوق سودیکی ایچون صولاق ورطوبتلی اراضی‌یه باغ دیکمه‌ملیدر . آصمه‌لغه مساعد اراضی بولنمامسی حسبیله رطوبتلی وچوقور برمحله باغ دیکمك مجبوریتی حاصل اولدیغی زمان ، آصمه‌لق ایچون آیریلان یرلانك طوپراغی اولا برطاقم سدلر حالنه کتیردکدن صوکره آصمه‌لری سدلر اوزرینه دیکملی وهرسنه ممکن اولدیغی قدر چوبوقلری سیره‌لنه‌رك صالقیملری کولکه‌ده ویاپراق آلتنده براقلیوب کونشه‌وروزکاره کوسترملیدر .

۲ — آصمه‌لره کوکورت توزی سرپمکدر .

کوکورت توزینك قاچ دفعه ونه‌مقدار آتیله‌جغی — کوکورت توزی ، خسته‌لغك شدتنه کوره اوچ دفعه آتیلیر .

برنجیسی ، فیلیزلر ، برآسنه‌ك اوزونلغنده ، یاپراقلر ، یکیدن‌بویوکلکنده اولدیغی زمان بردونم مقدارنده‌کی برباغه ایکی کیلو سرپیلیر .

ایکنجیسی ، اوزوم صالقیملری چیچك آجدیغی زمان اجرا ایدیلوب بوعملیاتده بردونم باغ ایچون « ۲,۵۰ » کیلو صرف اولنور .

اوچنجیسی ، قوروقلر ، نخود دانه‌سی قدر اولدیغنده یاپیلر . بوعملیاتده بردونم باغ ایچون ۶ کیلو کافیدر .

عملیاتك زمان وصورت اجراسی — کوکورت توزی خصوصی تنکه‌لر ویا ال ایله صاچیلیر توزك خسته‌لقلی یاپراقلر وصالقیملره کوزلجه یاپیشمسی ایچون عملیاتی صباحلین هنوز « چی » قالقمه‌دن یاپارلرسه‌ده بوطوغری دکلدر . چونکه باغلری کوکورتله‌مکدن مقصد ، آصمه‌لره سرپیلان کوکورت توزینك کونشك حرارتیله یانمسندن حاصل اولان زهرلی غاز واسطه‌سیله « کولمه » مانطارلرینی محو ایتمکدر . حالبوکه کونش طوغمه‌دن حرارتك آزلغی « چی » ‌نك چوقلغی کوکورتك غاز حالنه کچمه‌سنه مانع اولور . بناءعلیه عملیاتی هرحالده « چی » قالقدقدن صوکره و کوکورت توزینك باغك هرطرفنه‌مساوی صورتده داغلمسی ایچون خفیف‌روزکارلی برکونده اجرا ایتملیدر .

۳ — قوری یاپراقلرده آصمه کوتوکلرینك قابوقلری آره‌سنده « کولمه » مانطارینك بولاشیقلری « سپورلری » بولنه‌جغندن خسته‌لغك ایرتسی سنه باش کوسترمه‌سی ایچون باغ ایچنده بولنان قوری چوبوق ویاپراقلری کوزلجه تمیزله‌ملی ، کانون ثانی وشباط آیلرنده آصمه کوتوکلرینك « ثانی کبریتیت کلس » دینلن علاج ایله بادانه ایتملیدر . بوعلاج طبق کیرەج کبی اولوب اجزاخانه‌لرده صاتیلیر .

« کولمه » خسته‌لغی ، قونیه جوارنده‌کی باغلرده پك آز ظهور ایدییورسه‌ده ارکلی وقرەمان باغلرنده وسائر ملحقاتده پك‌زیاده تخریبات‌حصوله کتیردیکی سویلنمکده‌در .

دارالمعلمین علوم زراعیه وطبیعیه معلمی
محمد نوری

قونیه صنایع‌مکتبی ایچون [۱]

صنعت بزم جانمزدر
دامارلرده‌قانمزدر
ملت ایچون شانمزدر
ایستیورسه‌ق بیوك وطن
اونی ، صنعتدر یاشاتان

آلینلردن آقان تردن
صنعتی چوق اولان یردن
هرچالیشقان ییکیت اردن
خوشنود اولور آنا وطن
اونی ، صنعتدر یاشاتان

دورمایالم چالیشه‌لم
چالیشمغه آلیشه‌لم
سعادته قاریشه‌لم
یشامایی ایستر وطن
اونی ، صنعتدر یاشاتان

ای برتورك قان تر دوکر
قومانی یجر ، دمیر دوکر
آلتون آلیر ، غیرت ایدر
ایستیورسه‌ق بویوك وطن
اونی صنعتدر یاشاتان

آقا کوندوز

[۱] بزده آقا کوندوز بکك کندیسنده بیله‌اصلری اولمایان صنعته دائر اون ایکی نفیس پارچه‌سی واردرکه بونلری پیدرپی نشر ایده‌جکز . بالآخره بوماجرالی یازیلرك بوده‌سرکذشتی یازه‌جغز .

انطاق حق

انکلیزجه (اوریانت نیوز) غزته‌سنك برمقاله‌سندن :

«فی الحقیقه تورکیه‌یه عائد مسئله‌لرده بزدائما سطحی حکملر ویریورز . صوقاقده بر تورك کوردیکمز ویا تورك حیاتنه عائد اعتیاداتمزه ضد برشیئه تصادف ایتدیکمز زمان : « غریب شی ، نه قدر تعدیله محتاج ! » دیورز . صوکره تورکیا حقنده برحکم ویره‌جکمز زمان (شرق) و (غرب) کلمه‌لرینی صیق صیق قوللانیرز . تورکیانك برغرب دکل ، شرق مملکتی اولدیغی ایچون ترقیسی باشقه درلو آکلادیغنی خاطره کتیرمه‌یز .

بناء علیه تصادفا ایچنه داخل اولدیغمز تورك عالمی حقنده هیچ اولمازسه شو اوچ نقطه‌یی خاطرده طوتمه‌لی‌یز :

برنجی نقطه شودرکه تورکیه‌نك بر مدنیتی واردر . بو مدنیتك برغرب محصولی اولدیغنی ظن ایتمکه آلیشقز . خیر یاکلش . مدنیت ساده‌جه تشکیلاته مالك جمعیت حیاتی دیمکدر . مثلا چین مدنیتی . فقط بو مدنیت بزم مدنیتمزدن ده تورك مدنیتندن ده باشقه‌در . تورکیه‌نك مدنیتی ده عین صورتله غرب وچین مدنیتلرندن باشقه‌در . درلو درلو مدنیتلر واردر . تورك مدنیتی ده اونلردن بریدر .

ایکنجی نقطه ، بزم کندی مدنیتمزله تورك مدنیتی آره‌سنده‌کی فرقك ماهیتی آرامه‌مزدر . مثلا بزم مدنیتمزه عائد بعض شیلرك تورك عالم مدنیتنده بر بولنماسنه هیچ بر مانع یوقدر . تورك عالمنی شمندوفر ، تلغراف خطلری داخل اولا بیلیر . تورکلر آمریقا بوطینلری و آلمان موتورلری طاشیه بیلیرلر . فقط بو مشابهتلره رغما تورك مدنیتی ماهیت اساسیه‌سی اعتباریله بزم مدنیتمزدن باشقه‌در . بو خصوصیت ، تورکلرك عینا بزم مدنیتمزی قبول ایتمه‌لرینه بالطبع حائلدر .

اوچنجی نقطه ، تورك مدنیتنك اولجه بوکوندن دها یوکسك برموقعده بولوندیغی‌در . احتمالکه کنج تورکلرك غرب مدنیتی حقنده‌کی یاکلش فکرلری انحطاطه یول آچشدر . بلکه بو انحطاط مختلف عوامل تاریخیه‌نك نتیجه‌سیدر . بوجهت استقبال نقطهٔ نظرندن امید آوردر . بوندن استدلال ایده بیلیرزکه تورك مدنیتی کندینه مخصوص خصوصی ساحه‌لرده ایلریله‌دیکی تقدیرده ماضیده اولدیغی کبی استقبالده ده بویوك موفقیتلر کوستره‌مکه قادردر . ایی بر انکشافه مظهر اولورسه تورك مدنیتنك پارلاق بر استقبالی اولمدیغنی کیمسه ادعا ایده‌مز . بو استقبال احتمالکه تماميله غرب مدنیتنه بکزه‌مه‌مکله برابر حقیقی ومعظم بر تکامل احتوا ایده بیلیر .»

تورك تعلیم وارشاد هیئتنك بیاننامه‌سی

یاشامق احتیاجی انسانلری بر آرایه طوپلامش ، بو طوپلانشدن‌ده عائله‌لر ، عائله‌لردن جماعتلر ، جماعتلردن ملتلر ، ملتلردن‌ده نهایت حکومت وسلطنتلر طوغمشدر . بو ملتك افرادی یالکز کندیلرینه عائد اولان وظائف طبیعیه‌یی ایفا ایله وارثهٔ کلفت حیات اوله‌میوب جماعته قارشی‌ده ایفاسی مقتضی بر طاقم وظائف اجتماعیه ایله مکلفدرلر . بر انسان یالکز کندی آناسنك باباسنك اولادی دکل منسوب اولدیغی ملتك‌ده اولادیدر . دیمك‌که ملت اوزاق ویقین قرابتلرله یکدیکرینه باغلانمش افراددن متشکل معظم بر عائله‌در . وبو عائله‌نك مسعودیتی افرادی آره‌سنده‌کی روابط اجتماعیه‌نك کمال متانتیله مبسوطا متناسبدر . حق حیات یالکز نفس آلمق ، یوب ایچمك دکلدر . حیات حیوانیه‌دن بسبتون باشقه اوصاف ایله تمیز و تعالی ایدن حیات انسانی دخی موجودیتمزه بر چوق وظیفه‌لر قیمه ایتمشدرکه بز آنجق بونلری یاپمقله انسانلغه کسب لیاقت ایده بیلیرز . حتی احتیاجات مدنیه‌نك توسعی ملتلر بیننده‌کی مناسباتی کیتدیکه دها باشقه بر شکل وصورته قویدیغندن بتون ملتلردن مرکب بر عائلهٔ مدنیه وجوده کتیرلمك اوزره بر [جمعیت اقوام] تأسیسی احتیاجی کندیلکندن حاصل اولمشدر . دیمك‌که انسانلر آره‌سنده‌کی احتیاج تساند وارتباط اکسیلیور آرتیور ، یاشادقجه اولایلاشیوره

زورلاشیور . اقوام مدنیه‌نك ترقیات تدریجیه نتیجه‌سنده حس ایتدکلری برشمك لزومی سرض الوهیتدن کلن بر ندای سبحانی بزلره بوندن اون اوچ بچق عصر اول اسماعیتدی :

« تعاونوا علی البر والتقوی »

هرملتك ترقیاتی احضار وتولید ایدن شرائط طبیعیه اویمایه مجبورز . حیات سهل المرور بر یول دکلدر . آنك مشکلاتنی اقتحام ، آنجق افراد امتك بو آغیر یوکی قوهٔ مشترکه‌لرینی بالاستعمال جر ایتملری ایله ممکندر . قونیه تورك تعلیم وارشاد هیئتنك تشکلنه سائق اولان فکر احتیاج عصری ایله الهام وجدانیدن طوغمش بر زادهٔ مشروع ویاکدر . کری قالمق ایسته‌مه‌ین مشی وحرکتمزی زمانك مقتضیاتنه کوره تنظیم ایتملی‌یز . افراد ایفاسی عهده‌لرینه مترتب وظائف حکومتدن بکلرسه حقسزلق ایدرلر . وظائف حکومت ایله هیئت اجتماعیه‌نك وظائفی آیری آیریدر . خلقك یاپه‌جغنی حکومت ، حکومتك یاپه‌جغنی‌ده خلق یاپه‌ماز . خلق کندی وظائفنی حسن ایفا ایدرسه ناظم نظام امور جمهور اولان حکومتك وظیفه‌سنی تسهیل ایلر . هیئتمز کویلونك تنویر افکارینه چالیشمق بو مقاصد ایچون صحی ، دینی ، مالی ، اخلاقی ، زراعی معلوماتی کویلیلر آره‌سنده تعمیم ایده‌جك وسائطی احضار ایتمك ، کتابلر ورساله‌لر واسطه‌سیله بو مقاصد داخلنده نشریاتده بولنمق ، اعضاسی زمان زمان طشره‌لره کوندره‌رك کویلیلرك تهذیب افکارینه خدمت ایتمك ومملکتك تعیین ایده‌جك احتیاجاته کوره آنلر موعظه‌لر ترتیب ایتمك ، طشره معلملرینك مرکزده‌کی ایشلری تعقیب ایله معلمین آره‌سنده مطلوب اولان تساند وتعاون تعلیمیه‌یی تأیید وتأمین ایتمك ، قونیه ولایتی داخلنده بولنان آثار عتیقهٔ اسلامیه‌نك حسن محافظه‌سی ایچون تشبثات لازمه‌ده بولنمق ، مکتبلرده تحصیلده بولنان انامز باباسز چوجقلردن محتاج اولانلره یاردم ایتمك ، مکتبه دوام ایده‌مه‌مش اولان کنجلرله مغازه‌لرده چالیشان چیراقلر ایچون کیجه درسلری آچمق ، کویلیلرك جلب ایده‌جکلری آلات زراعیه وسائره ایچون توسط ایده‌رك هر درلو زراعت ماکنه‌لرینك مملکتمزده تعمیم وانتشارینه ، زراعتك ترقیسنه ویکی اصوللرك تطبیقنه خدمت ایتمك کبی وظائفی درعهده ایتمك اوزره تشکل ایتمشدر . سیاسیات ایله قطعیا علاقه واشتراکمز یوقدر . مساعیمز نظامنامهٔ داخلیمزله حدودی چیزیلن وخطوط اساسیه‌سی حقنده آنفا معلومات ویریلن ساحه داخلنده مظهر انکشاف اولمغله معطوفدر . مقاصد معینهٔ خیریه‌مزه خدمت ایتمك ایسته‌ینلر ، حکومتجه طانمش هرهانکی زمرهٔ سیاسیه‌یه منسوب اولورلرسه اولسونلر هیئتمزه داخل اوله بیلیرلر نظامنامه‌مزله معین اولان وظائف مقاصد سیاسیه‌لرینه آلت اتخاذ ایتمدکجه رفاقت مساعیلری بزم ایچون قیمتدار اوله‌جقدر . مملکته وملته حسن خدمت ایچون تشکل ایتمش اولان هیئتمز خلقك مظاهرت قویه‌سنه نائل اوله‌مزسه کمال اطمئنان ایله‌درکه بو آغیر ومشکل وظیفه‌نك آلتنه کیرمشدر . چالیشمق بزدن ، توفیق اللهدندر .

کاتب عمومی — قونیه تورك تعلیم وارشاد هیئتی رئیسی

کامل بدری — م . اکرم

تورك تعلیم وارشاد هیئتنك نظامنامه‌سی

مابعد

هیئتك تشکیلات عمومیه‌سی

٩ — هیئتك مجلس عمومی ومجلس اداره نامیله ایکی مجلسی واردر .

مجلس عمومی

١٠ — مرکز اعضاسی ایله ، طشره شعبه‌لرندن کوندریله‌جك اعضادن مرکب اولمق اوزره هرسنه حزیرانك اون بشنجی کونی اجتماع ومجلس اداره‌نك قراریله فوق العاده بر اجتماع عقد ایده‌ر مجلس عمومی رئیسیله ، رئیس ثانی وکاتب رأی خفی ایله انتخاب اولونورلر .

١١ — مجلس عمومی مجلس اداره‌نك بر سنه‌لك معاملاتنه متعلق اوله‌رق ویره‌جکی واردات ومصارفات جدوللرینی ومجلس عمومیجه انتخاب اوله‌جق اوچ ذاتدن مرکب انجمنك راپورلرینی استماع وایجاب ایدن مقرراتی اتخاذ ایلر . مجلس اداره اعضاسی مجلس عمومی طرفندن انتخاب اولونور .

١٢ — کرك مرکز وکرك طشره اعضاسی طرفندن هیئتك منافعنه وتوسیع دائرهٔ فعالیتنه عائد ویریله‌جك تقدیرلر ، مجلس عمومینك اجتماعندن لااقل یکرمی کون اول مجلس اداره ریاستنه ویریلیدر . مجلس عمومیده حاضر بولنمیان اعضا موجود اولانلردن برینی اعطای رأیه توکیل ایده‌مز . مجلس عمومی اعضاسنك هر بری یالکز بر رأیه مالکدر .

مجلس اداره

١٣ — مجلس اداره رئيسى‌ده داخل اولديغى حالده دوقوز اعضادن عبارتدر. هيئتك تأسيس وحكومت سنيه‌جه رخصتنامه ويرلديكى تاريخدن اعتباراً اوچ سنه ايچون مجلس اداره، هيئتى تشكيل وتأسيس ايدن ذوات آتيه‌دن مركب اوله‌جقدر. وبو اوچ سنه ظرفنده مجلس اداره انتخاباتى اجرا قلنميه‌جقدر. هيئتى تأسيس ايدن ذوات بروجه آتيدر: حق يولى مجموعه‌سى صاحبى ابراهيم حقى ومذكور مجموعه مسئول مديرى قره هيوكلى زاده احمد ناجى. صراف جى جابى زاده عبدالله، حاجى فصيح زاده ممدوح بك و افنديلر.

١٤ — مجلس اداره هفته‌ده بر دفعه منتظماً طوپلانير.

١٥ — مجلس اداره هيئتك اعضاى مختلفه‌سى مرتبه انتخاب ايده‌جكى اعضا ايله آتيده‌كى هيئتلرى تشكيل ايده‌جكدر.

هيئت علميه : بو هيئت رساله‌لر ترتيب ايتمك وابه يرمك قونفرانسلر ويرمك وارشادات دينيه وعلميه‌ده بولونمق كبى وظائفله مؤظفدر.

هيئت فعاله : هيئتك افكار ومقاصدينى نشر ايتمك وكويليلر طرفندن ايراد ايديله‌جك سؤاللره جواب ويرمك، طشره معتمدينك مركزده‌كى ايشلرينى تعقيب ايتمك وهيئتك اعضاسنى تكثيره چاليشمقله مكلفدر.

هيئت تدقيقيه : آثار عتيقه ايله مشغول اوله‌جق ومملكتك احوال وشرائط جغرافيه واقليميه‌سنى تتبع ايده‌جك قونيه ولايتنده يتشديرلمسى ممكن اولان هر درلو نباتات واشجار حقنده معلومات مفيده‌يى محتوى راپورلر تنظيم ايده‌جكدر.

هيئت تمثيليه : مناسب زمانلرده شائق تاريخلرك، ثمرلى صحنه‌لرينى، اجتماعى حياتلرك مختلف صفحه‌لرينى تمثيل ايده‌جك مسامره ومحاضره‌لر ياپه‌جق، تياتروالر ترتيب ايليه‌جكدر.

١٦ — هيئتلر كندى دائرهٔ صلاحيتلرنده اولان وظائفى ايفا و مجلس اداره‌يه قونولمق اوزره رياسته بلديريرلر.

١٧ — هر هيئت هفته‌ده لااقل بر دفعه اجتماع ايدر.

١٨ — مجلس اداره اعضالرنده انحلال وقوع بولديغى زمان ايلك اوچ سنه‌سى ظرفنده انتخاب مجلس اعضاسنك رأى خفى ايله و اوچ سنه‌نك انقضاسنده انتخابده‌ك چوق رأى آلمش اولانلر صيره ايله قبول ايديلير.

١٩ — مجلس اداره كندى آرالرنده بر محاسبه‌جى و بر ده خزنه‌دار انتخاب ايدر.

٢٠ — مجلس اداره وهيئتلر اعضاسنك نصفندن بر فضله‌سى بولنمدقجه اتخاذ قرار ايده‌مزلر. قرار اجتماعده موجود اعضانك اكثريت آراسيله اتخاذ اولنور. آرا مساوى كلير ايسه رئيسك التزام ايده‌جكى طرفك رأيى قبول اولنور.

٢١ — مجلس اداره ايجاب ايدن مأمورين ومستخدمينى تعيين ايدر.

٢٢ — محاسبه‌جى وكاتب هيئتك امور ماليه‌سنه متعلق خصوصاتك كافه‌سندن مسئولدرلر. صرفيات مجلس اداره‌نك قراريله اولور. و رئيس ويا رئيس ثانى ايله محاسبه‌جينك امضاى مشتركلرى ايله اجرا ايديلير.

٢٣ — معاملات حسابيه‌نك طرز جريانى محتوى خلاصهٔ حسابيه ترتيب ونشرى مجبوريدر. وهر سنه‌نك معاملات حسابيه‌سنه متعلق جدول تنظيم ومجلس اداره‌جه تصديق ايدلدكدن صوكره دور حساب معامله‌سى ياپيله‌جقدر.

٢٤ — هيئتك واردات حاصله‌سنك بشيوز غروشدن فضله‌سى قونيه ملى اقتصاد بانقه‌سنه توديع ايديلير.

٢٥ — مجلس اداره مساعد زمانلرده تمامنده بولنمق اوزره انتخاب ايده‌جكى ذواتك مصارف هيئت طرفندن ويرلمك اوزره تتبع سياحتلره چيقارر.

٢٦ — هيئت طشره‌ده و ايجاب ايدن يرلرده بر شعبه تشكيل ايده‌جكدر. هر شعبه قونيه مركزينه تابع اوله‌جقدر.

ق — ولايت والويه مركزلرنده شعبه آچه بيلمك ايچون مركزك موافقتى شرطدر. قضا و قراده بولنان اعضا منسوب اولدقلرى لوا مركزلرينه مربوطدر.

مابعدى وار

باباق مطبعه‌سى

مدير مسئول : قره هيوكلى زاده احمد ناجى

امتیاز صاحبی و مدیر مسئولی
ابراهیم مقبل

آبونه شرطلری
قونیه ایچون سنه‌لکی ۱۸۰
« « آلتی آیلغی ۹۰
خارج ایچون سنه‌لکی ۱۹۰
« « آلتی آیلغی ۹۵

قونیه
حق یولی

اداره‌خانه‌سی
پاشادائره‌سنده‌کی دائرهٔ مخصوصه

باصیلمایان یازیلر گری ویریلمز

جمعه ایرتسی
۳۰ ذی‌الحجه ۱۳۳۷
۲۷ ایلول ۱۳۳۵–۱۹۱۹

ییل — ۱ صایی — ٦

شیمدیلك اون گونده برچیقار دینی ، اجتماعی ، فنی ، ادبی اسلام مجموعه‌سیدر

ایچنده کیلر

قارئلریمزه : مقصد اشارمزی‌ك غرب اولادی شودین ووطنه علی قدر الاستطاعه خدمتدر . بوقدسی خدمتی یاپان دیکر برچوق مجموعه‌لرکبی طفلاه بزهوسك تطبیق کلمدر . مجموعه‌نك مقاصدینه دوام ایده‌بیلمك ایچون هر حالده فداکارلرینزك همت ومعاونتلرینه محتاجز .

بزی تشویق ایتمك آرزو بیوران قارئلریمزك آبونه بدللرینی برآن اول کوندرملرینی رجا ایدرز .

نسخه‌سی ۷.۵ غروشدر

بابالق مطبعه‌سی قونیه

مسابقه

سروری تبه‌لی دبی مایه‌ی نورسین صاهر ؟
کورز رکسه‌ی برمی بش نورسین صاهر ؟

بو مصرعلر دوغری یازیله بیلمك ایچون نه صورتله ترتیب ایدلملیدر ؟ قازانانلر آره‌سنده قرعه چکیله‌رك برنجی‌یه بوسنه‌لك ایکنجی‌یه آلتی آیلق آبونه ویریله‌جکدر .

سؤال و بیلمجه‌لریمزك صورت حلی

۱ — وای ، مار — وایمار
۲ — ایوب — بویا
۳ — چین ، جینه — نیچه
٤ — ۱٤ عددینك تام اورته‌سندن افقی بر خط چکیلیرسه نصفی ۱۲ ایدر .

اوچنجی صاییمزده‌کی بیلمجه وسؤاللریمزی دوغری حل ایدنلر وجواب ویرنلر آره‌سنده قرعه چکیله‌رك برنجیلکی صحت اجزاخانه‌سنده مصطفی نافذ افندی قازانه‌رق بر سنه‌لك آبونه‌مزی آلمشدر . ایکنجیلکی مدرسهٔ علمیه بشنجی صنف طلبه‌سندن (۱) نومرولی محمد ممدوح افندی قزانمش وآلتی آیلق آبونه‌مزی آلمشدر . اوچنجیلکی انتباه مکتبی طلبه‌سندن (۹۰) نومرولی ارشاد افندی قزانمشدر . بیطر مفتشی مخدومی م. نیل وعطارلر ایچنده کلیسرهلی عبداه لطفی افندیلر بیلمجه‌لریمزك یالکز اوچنی دوغری حل ایتمشلردر .

این اوی مدیری احمد جمیل بکه :

مکتوبکزی آلدق . مجموعه‌مزه ۳۰ آبونه تأمینی خصوصنه مصروف حمیت و غیرت دینیه ووطنیه‌کزه بالخاصه تشکرلر ایدرز . آبونه‌لر برنجی نسخه‌دن اعتباراً کوندریلمشدر . شکایتکز مرجعلرینه سویلندی . تعقیب ایدیله‌جك

رجا :

مجموعه‌مزه یازی کوندرمك لطفنده بولنان قارئلریمزه بالخاصه تشکرلر ایدرز . حجممز مساعد اولمادیغندن درجنده صبره کوزه‌تمه‌جکز . مقاله‌لری تأخره اوغرایان قارئلریمزك کوجنمه‌ملرینی رجا ایدرز .

اداره‌خانه‌سی
پاشا دائره‌سنده دائرهٔ مخصوصه

جمعه ایرتسی
۳۰ ذی الحجه ۱۳۳۷
۲۷ ایلول ۱۳۳۵ـ۱۹۱۹

قونیه

حق یولی

ییل — ۱ صایی — ٦

[illegible]
ابراهیم مفتی

آبونه شرطلری
قونیه ایچون سنه‌لکی ۱۸۰
» » آلتی آیلغی ۹۰
خارج ایچون سنه‌لکی ۱۹۰
» » آلتی آیلغی ۹۵

شیمدیلك اون گونده بر چیقار دینی ، اجتماعی ، فنی ، ادبی اسلام مجموعه‌سیدر

کوچوك بر حسبحال

صره‌سی گلدکجه هپمز بابل کبی سویلر ، تکرار ایدرز ، جهلمزدن ، نقصان عرفانمزدن بالاتفاق بحث ایلر طوروروز . سوزه گلدیکی جهلمز فدا کارز . چونکه بونك نه خرجی وار ، نه ده خراجی . فقط فعله انتقال لازم گلدجه دره‌نی ، مالیکی حساب ایلرز . حاصلی قول و فعلمز آره‌سنده مناسبت قالماز . شکایتمز جهلدن ایکن جاهلار زمره‌سنه قاتیلمقدن‌ده چکینمه‌یز بیلیورز ، برملتک افرادی میاننده معرفت نصل شایع اولور . علم و معرفت دوه خامره‌ی کبی بوزاوردلوب یوغریله‌مازکه ... بونك ایچون هم اوقومق ، هم اوقوتمق لازم . جهل بر مرض‌درکه ساریدر ، قولایجه‌ده وی یدیله‌مز ، سنه‌لر ایستر ، برقوتدرکه آشرق مجاهده ، مجادله ایله مغلوب اولور . قوافل متمدنهٔ بشریه‌نك صف تعلمده بولوانشمز ، ادراك و عرفانمزك مرتبه‌جه گورده اولمسندن ایلری گلیور . هر دردمزدن اول بوکا دواساز اولملی‌یز . آچیق نصل ، عرفان برمائدهٔ سبحانیه کبی سمادن ایمز ، آریه‌بغدای کبی یردن بیتمز . بونك ساحهٔ نبت و انکشافی دماغ انسانیدر . دنیاپی آلت اوست ایدن ترقیات و انقلابات اجتماعیه ، کشفیات و اختراعات مدنیه وفنیه هپ انسانك دنیایه قبله برحرف لایتجزی قدر بیله قاپلیه‌جق اولان قفاسندن طوغیور . بزم قفالرمزدن ایسه نور عرفانك

امتلا ایده‌مه‌سی ایچون بوش اولسه‌لری گلیور . بافرض طرز میشتمزی الله آلغم ، گوزله جاریان نواقص وابتدائیت ، بشامه‌ك یولی بیلمه‌مه‌مزدندر ، حتی اداره ، ملك ، سیاسیاته‌کی عجزمز ، که بتمز الکمز ینه بیلمکمزلکدن‌دن امراض اجتماعیه واخلاقیه‌مزك منشائی ، مصدری ده بودر .

خسته‌مزك محتاج تداوی اولدیغی هپمز تسلیم واعتراف ایتدیکمز حالده بردوقتور گتیروب علاج یاپدیرمایه کاجه پاره‌مزه قیمیورز . خسته‌یه‌ده آجیورز ، آغلایورز . آغلامیورزکه عندمزده قدر اولان پاره‌میدر ؟ خسته‌میدر ؟ پاره ایسه خسته‌نوبته نیچون آجیورز ، خسته ایسه پاره‌مزی فدا ایده‌میورز .

برملتك ، جهلی عرفانه ایله مبادله‌سنه وساطت ایدن شی سی اینه‌ده سیك بولندوده استطاعت مادیه‌در . چونکه علم دائما امت مقابلی اولور . آچ آچه کیمسه کیمسه‌یه خدمت ایتمز . هرشیدن اول یاشامق وپاشاتمق لازمدر ومعرفته التفات ایدر . اگر قونیه‌مزده آثار مدنیه‌دن اولان غزته‌لرك ، علمی وفنی مجموعه‌لرك یاشایامادقلرندن مشتکی ایسه‌ك بوشکایتمز بوکی آثاری محیطك یاشاتمق قابلیتدن محروم بولندیغنه عطف ایدلملیدر . شمدی بر غزته بر کتاب نشر ایدیگز ، بونی پاره‌سز ، جانا توزیع ایدیگز ، دقیقه‌ده‌ل قاپیشه قاپیشه آلیرلر . حتی عین توزیعکرك پیشگاهنده بلای قحطه مبتلا برملتکده

کوزلرجه آچ قالنلره سدرمق حیات ایچون اکث طاقیدیلیور طن ایدرسکز . اومرتبه‌ده اهمالك کوررسکز . پاره ویدیکزمی اوکتابلرك ، اوآثارك نه آلانی واردر ، نه‌ده صاتانی . مملکتده معارفك ترقیسی ایچون برطاقم شرائطك وجودی اقتضا ایدر ، اوشرطلر موجود اولمایجه نتیجه تولد ایده‌مز . بوعه قارئی افرادك‌ه‌سی ، نه‌ده ثروتی مجادله‌یه کافیدر . حتی کوریبورزکه حکومتك نشر معرفت ایچون ابذل ایتدیکی سعی بیله قوتی خلقدن آلمدیغی جهتله لنك ولاغردر . بوکامنشری برسعی ومجادله مظاهر اولمیدر . ضیانك خلاده انتشاری ایچون اوکنده برحائل بولنمامسی لازمدر . نور عرفانك دیارمزده انتشارینه مانع اولانده مع الاسف خلقدر . بوحشی برطرف ایتمك (بیلکی) نك لزومی براتمان وبرمناعت حالده افکار عامه‌یه آشیلامه‌یه احدك ، محمدك فردی مجادله‌لری ، قوتلری یتشمز . نشر معرفت ایچون چالیشانلر مظهر تشویق اولمازلرسه بیله‌لری اضرتر ایدلمه‌لرینه آرچوق برخیر مأمولدر . حالبوکه امر برعکسدر .

مثلا بز « حق یولی » مجموعه‌سنی همان حسبة لله وحسبة للناس چیقاریبورز . املمز ، مقصدمز مملکتجه عرفاناً برنقصانی اکمالدن بشقه برشی دکل . بیله برمجموعه‌نك دکل قونیه‌ده ، حتی قارنجه مندولسته شبه ایده‌ین استانبولده بیله اصحابنه یدیر اکمکدن عبارت برعدا تدارك ایتمه‌جکی آشکاردر . امثالیله ثابتدر . رسائل وآثار موقوته نافعه‌یی مملکتمزده یاشاتامایان اسبابدن بری قارئلرك وجائب ووظائف اخلاقیه‌یه اتباع ایتمه‌ملریدر . آله‌جقی کتابی ، اثری ویره‌جکی پاره‌نك مقداریله اولچمك طارتمق ومحصولات معنویه‌یی پاره ایله آلیرکبی آلمق ایسته‌ین برضبطه‌ده نه اولور . ایشته بویله اثرلرك انتشاری نه قدر کیکیر ، خلق نه قدر رغبت ایتمزسه معارفده آره‌مزده اوقدر طیبله‌ماز . آرتقسیله ملته خدمت ایتمك ایسته‌ینلرك آثارینی آلمرق اونلرك اعمالنه اشتراك ایتمك ایسته‌مینلر هیچ اولمازسه مادةً ایقاع ضرر ایتمه‌ملیدرلر .

بزی بوحسبحال و بوشکایته دعوت ایدن سبب نه آکلادیکز . بعض ذواته ، آبونه اولورلر امیدیله هر نسخه‌سی انتشارایتدکجه مجموعه‌مزی کوندرییورز . بونسخه‌لری آلش اولانلردن برقسمی مجموعه‌نك اوستنده‌کی بوسته قوشاغی بیرتیور . یاپراقلرینی کسیور . بول بول اوقور . حتی بعض دفعه قابنه وبحیه‌لرك کنارلرنده‌کی بوشلقلره کندیسنه عائد بعض شیلری ده یازمش ، دیا اخوه بر آله‌جق ویره‌جك حسابی ده یاپمش . بش آلتی نسخه بویله‌جه کتمش . مجموعه اویله بر ایمش که اوقه‌لق کاغد اوله‌رق بقاله ویرلسه بیلکدن اونی بقال بیله آلماز . ایشته بونلر بعضاً طوبدن و آره‌دن رایکی آی کچدکدن صوکره اعاده اولنیور . صورارز ، مادامکه کندیسنه مجموعه‌یی کوندردیکمز ذات ، برقاره صفیه‌ساعی وطنیه‌مزه اشتراك ایتمه‌جك ایمش . کندیسنه کوندریلن نسخه‌لری نه ایچون آچمش ونه‌یه اوقومشدر ؟ نه‌یه وقتیله‌حتی ایلك نسخه‌یی بر آلماز اعاده ایتمه‌مشدر ؟ برمجموعه‌نك برسنه ظرفنده انتشار ایده‌جك بتون نسخه‌لرینك اوچده بری مقدارندن استفاده ایتدکدن صکره اونلری قوقمش طورشو کبی اداره‌خانه‌یه کوندرمکده اخلاق ایله ، انصاف ایله قابل تألیف برجهت وارمیدر ؟ برآدم اوقومیه‌جقسه ، پاره ویرمیه‌جکسه برآزی بادهوا ظن ایتدیکی دقیقه‌یه قدر النده طوتدقدن صکره پاره استه‌نیر ایسه‌ته بزره آتمامالیدر . بره آتیلان بوشی ملتك آثار عرفانندن برشه‌ده‌در ، برپارچه‌در ، بونی چیکنه‌مك طوغری اوله‌ماز . آبونه اولمیه‌جقسه بیله مندرجاتنه اطلاع حاصل ایدیلن نسخه‌لری یانده آلیقویه‌رق اداره‌خانه‌یه اونلرك بدللرینی کوندرمك ویرمکتوبله ارسالاته دوام ایدلمه‌مسنی بیلدیرمك اخلاقاً ، وجداناً اتباعی لازم کلن برشرطدر . بوشرطه رعایت ایتمه‌مك مملکتك وسائط معارفی

بالطه‌لامق دیمکدر . چونکه اونلر بادهوا یازلماز ، بادهوا ترتیب وتوزیع ایدلماز . موقوت بر مجموعه‌یی ایکی نسخه اعاده ایتمه‌ین سکوتیله اشتراکی قبول ایتمش اولور . زیرا آره‌دن کچه‌جك اون‌بش یکرمی کون ظرفنده قاره او مجموعه‌یی قبول یدوب ایتمه‌جکنه‌دائر قطعی برقرار ویره‌بیلیر . هیچ اولمازسه مجموعه اداره‌سی پاره ایسته‌یلدیکی زمان کوندریلن نسخه‌لری اعاده ایده‌جك ذاته بوینه اوسالانده بوله‌رق — بوسته پاره‌سی ویره‌مامش وزحمته قاتلانمامش اولور ، اتباعی لازم کلن بو وجیبه‌یی قارئلریمزك نظردقت وانصافلرینه عرض ایدرز . ونده‌لری ، مدوستلری طوقوتیه‌جق ایسه ضررلری اولسون طوقوناسون . زیرا بوکا دریالر طیاناماز .

ملتمزك نفع وخیرینه چالیشان آثار برقریدنك برر برر تکرلنمه‌سنه سبب ینه بزلرز . اوقومقدن ، جهانی آکلامقدن ، معنوی مائده‌لردن ذوق آله‌مامشز ، کچنلرده بر نسخه‌سنده کوردك ، (سبیل الرشاد) کبی برمجموعهٔ اسلامیه قارئلرمزلکدن مشتکی ، دائرهٔ انتشاری توسع ایده‌مه‌ین بو اثر قاپانیر یاقالارسه ظلمنده قاله‌جق ینه ملتدر . بویله مجموعه‌لری ، اثرلری یاشاتمایان ملتلر ، یاشامق دعواسنده برآز زور موفق اولورلر . والسلام .

حق یولی

دهاء نه‌در !

داهی ایله صنعتکار آراسنده‌کی فرقلر ..

حکمت بدایعك تحلیل ماهیتنه لزوم کوردیکی مسائلدن بری وبلکه برنجیسی دهادر ..

دها حقنده ارباب تدقیق طرفندن سرد ایدیلن برچوق مختلف نظریات واردر . بونظریاتی تدقیق ومقایسه ایتمك و دها حقنده حقیقی برحکم ویرمك ، پك نازك و مهم بر مسئله‌در . بو تدقیق و مقایسه کیفیتی بزی اوقدر اوزاقلره سوق ایده‌جکدرکه بونلردن ایجاب ایدن اساسلی نقطه‌لری ضبط ایتدکله برابر کندیمزه بر رهبر ، یعنی بزی مطلوبمز اولان غایه‌یه ایصال ایچون برمرشد انتخاب ایتمك مجبوریتنده‌یز .

بز بو رهبری ، کندی فکروقناعتمزه کوره ، (اوزن) نظریه‌سی اولمق اوزره قبول ایده‌جکز .

(وزن) دییورکه خاصهٔ دهانك ماهیت اصلیه‌سی ، قوهٔ ابداع و ایجاددر . یعنی نره‌ده بر ایجاد وابداع کوریلورسه اوراده مطلقا دها واردر . بعض متتبعلر دها ایله ذوق یکدیکرینه قاریشدیرمشلرسه‌ده اوزن بونی قبول ایتمیور . و ذوق ایله دها آراسنده بر فرق واریور ودهانك شو خاصهٔ اساسیه‌سنی نظر دقته آلارق ذوق ایله دها آراسنده‌کی فرق عظیمك انجق بوخاصه‌دن انشئت ایتدیکنی ایلری‌یه سوربیور .

فی الحقیقه‌ده بویله‌در . دهاده موجود اولان واونك ماهیت حقیقیه‌سنی تشکیل ایدن ابداع وایجاد قدرتی ذوقده موجود دکلدر .

دها ایله ذوق یکدیکرینه قاریشدیرانلر : ذوق ایله دهایه عائد اوصاف وخواصك برچوق نقطه‌لرده یکدیکریله بر مشابهت متمادیه عرض ایتملری کوردکلرندن بویله بر حکمه قربان اولمشلردر .

نفس الامرده دها ایله ذوق آراسنده اویله مهم واضحه فرقلر واردرکه بونلر مدقق نظر قارشوسنده بو ایکی خاصه‌نك آیری آیری شیلر اولدیغنی درحال اعلام ایدرلر .

داهی ، اویله برقابلیت مخصوصهٔ تأثریه ایله مجهزدرکه بوقابلیت اونی ، احتساساتندن آلمش اولدیغی لذت خصوصنده درحال برموقع ممتازینه اصعاد ایلر ... داهی‌ده عینیله برصنعتکار کبی براثر صنعتك حصولنه خدمت ایدن اسباب و نظریات منطقیه‌یه واقف اولمق لزومنی حس ایتمکدن وارسته قالاماز ایسه‌ده ، دهاء صنعتکارانه دنیلن خاصه ینه

باشقه‌دور . دها، منشكارانه اوله‌رق بر قابليت
مخصوصه‌دركه بو قابليته متصف اولان داهى تأثرات
وهيجانلرينى بر طاقم اشارات واشكال ايله مطلقا
خارجده ارائه وافاده ايتمك احتياجنى حس ايدر .
وكنديسنك بو مقصدى وآرزوسنى تأمين ايده‌جك
اشكال و اشاراتى دفعةً كشف ايدر .

داهى ايچون يالكز بو قابليت كافيدر . تأمين
مقصده كفايت ايدر . اونك ايچون ملاحظه ،
مقايسه ، احساس وقف ، درجهٔ ثانيه‌ده لازم اولان
شيلردر .

داهى ، آنى وحادثهٔ تركيب ايله اثر صنعته
عائد نقاط اساسيه‌يى درحال كشف ايدر . بوتون
تفرعات وتفاصيل طوبلار ، واوك طوپليجه اوله‌رق
ميدانه قوبار .

منشكار ايسه بويله دكلدر . او ، اول امرده
اثر صنعى پارچه‌لق آقسامه آييرر ، وبو آييريلان
اجزايى آيرى آيرى تدقيق وملاحظه ايدر .
صوكره بونلرى تركيب ايدوب حكم ويرر .

بوندن باشقه داهى ايله منشكار آراسنده
ايكنجى ومهم برفرق دها واردركه اوده شودر :

داهيده‌كى تأثرات ، تدريجى وتمافى برصورتده
اولماوب دفعةً و هيئت عموميه‌سيله حياة وتجدده
حصوله كلير ، و بوندن اولانجه شدت وقوتيله
توسيع ايده‌رك برحال خيالى ايجاد ايدر ، طوتوشدرور .
بو ايلك تأثر ، اوقدر شديد وجاذبه‌داردركه بوندن
متأثر اولان داهينك ذوق ومزاجى كنديسنه مخصوص
اوله‌رق بر كيفيت ارائه ايلركه بوندن صوكره داهينك
مزاجنه كوره حصوله كلن تأثرات ، برشكل مركزيت
كسب ايدن هپ اوايلك تأثرك اطرافنده طوپلانير .

داهى تأثراتيله او قدر محاط و مستغرق بر
حاله كليركه كنديسنى يالكز يادى تأثرى اولان شيئى
حس ايدر ، اونك عناصر و تفرعات سائره‌سنى
اصلا كوره‌مز .. بك خارقه آلود اولان بو حال ،
اونك هويته او قدر مستوليدركه كنديسنك بو
استيلاى تأثردن يكانه چارهٔ خلاصى ، يادى تأثرى
اولان شيئى افاده واحساس ايتمكدر .

منشكارده ايسه امر بوسوتون بر عكسدر .
او ، كنديسنه اجراى تأثير ايدن اثر صنعتدن
متحصل تأثرات و تحسساتى متعاقب وتدريجاً
تدقيق ايدر . و بو تدقيقات عقادسنده اثرك هم
شكلى ، هم ده موضوعى دوشونمكدن كنديسنى منع
ايده‌مز .

١٨ ايلول سنه ٣٣٥

سعيد . راغب

چفتجينك شعرلرى

قيرده ، صحراده ، طاغلر اوزرنده ، كول كنارنده ،
ايرمق اوتلرنده ، بر بوغه ، بر تيزن ، بر كلنجك ،
بر يشيل ساز ، بر هواى نيلوفر !...

نهايتسز افقلرك درين پولانيه‌لرندن سوزوله‌رك اطراف
قپلايان بر رنك آل ... پولامهٔ آتشين سحر ، برشعشعهٔ
نهار ... شفاعى الالكزدو كوليورمش كبى سوزولوب
كلن بركومه طيور ، آشيانه‌سنده ياورولرينه خطاب
ايدن بر كوكرجين ... تپه‌لرده ، باوطلر آراسنده و
طور غرورمستانه ايله قاناددوكن ، تمه زن بر قارغه ،
بعضاً الده نوازشى قدر طاتلى كلن برنسيم خفيف ...
پرلوجهٔ ذى احتشام كبى افشانلرى مغربى تلوين ايدن
قمر كوينى ليال ... كاشانه نورلى باغمبران ياد فقط
صاف و شفاف بر شب مقمر ، شدتلى بر بورطنه ،
قارلى بورا ، بر ساتمهٔ بيهاى شطارت ... اوزاقدن
اوزاقه ايشيديلن ، كوريلن برسى منادى معيشت ...
چيت ، موتش بياباك برجلاب ، حليم انيس حان بر
قوزى ، قار ، صو ، طاغلرك تكرينه قاووشان زمردين
سطح ماتلر ، حضارات موجه‌دار !...

صولغون ، يشيل ياپراقلر آراسندن فيرلايوبده رنكه
وبوى سودا طوپلامق ايچين حرت نثار كلستانلر آره‌لرينه
اوچان شوخ ، انشه‌وردوزكار !.. شفقات هجرانى تكرار
ايدن رشاشهٔ امواج ... روحنوازبرانه ، انوايله دوكوله‌رك
سواحلدن بوسه‌يين افتراق اوله اوله تا بحر محيطك قعر
نمايانه كيدن پرچلايان ... الحاصل كنديى معنويى

اولدينى ايچون بك زياده سودكى ساز اورتولى ، كريچ
ديوارلى ، كميش اوجاقلى ، كرخانه ... اوزرنده قيرمزى
ايبكلى بر خروس ، قبوسنده افراد عائله‌يى طاشيان بر
آت ... بون عمارهٔ ماتحتاسى طولو تماريله دها
بشره ارائه ايدن بر ابتدائى اوقى بر دانه‌ك ملز كبى
ياغيره تاغيره ديوارلرنده صرتنى قاشيدى آخور ، ايشته
چفتجيلر ايچون الك كوزل ، الك سوكلى شعرلر !...

بوبودنوارهكرو ، بونلرو آكدير شيلر چفتجى‌يى
الهامى وقاعيدن ، قيدن منظوميت ومنثوريتى آكلاشيله‌
ميان بزم شعرادن مستغنى قيلار . او ، منظومهٔ دلآراى
طبيعتده‌كى آهنگى ملذاتى اوقور ، كورور ، آكلار .

دوئيه دارالمعلمين علوم طبيه وزراعيه معلمى

محمد نورى

بر دالالك الهامى

شهير اوروپه‌لى [illegible] طرفندن سويله‌نن جزئى بر
تيتق تورادوسى واردر ، بو سويله‌نيركن دوام‌ئولم بر
[illegible] كوچك [illegible] اولان بو
وقعه‌يى كوزلرمه دوشونرادى [illegible] چلى‌افندى
حضرتلرينك [illegible] ، اوبله بو تيتدار
هديه‌سنى [illegible] مضطرب روحمه الحاف ايتدم .
م . ز

بر قابيقدى اوداده ، اكشام سنده ،
الماسلى بر سوينج كوزلرده ، ايدم
بر اغه نسيم وسم ايدن آيدى ،
اتلرك اكره بوسه‌لر ياغدى .
اوپه‌دن ويدن بحث ايدركن بز ،
بر بلبل كبى شوح قارشيديكز سز ،
يوزكده بر دلر اسرارك واردى ؛
حسنك بوبوى كوزلرى صاردى .
لعه‌كدن دوكولن شعرى ايچه‌رك ،
صايرم : نعلى سياه كوزلرك !
بزلرده بر زمان هب سعود بوله ،
داشدق بر دهرين و بورلى وجده ؛
قلبلرده اويوشان ده‌يول شيمدى ،
امليك آرامى كرم [illegible] ؛
دادالى [illegible] !
چاقلير ، دوشردى [illegible] دن اودا .

. . .

— واللهى آغلبور ، هله بر باقيك !
داملالر صيزبور ...
— صاحبى ؟ ...
— صاقين
يا حق صاباييك .. اورتولو اقل
كوزلرده دولاشان هجرانى كيرلر .
— حقيقت اوله .. بوسايور !
هيچ بوندن ايچرين بوهايى كيمدر ؟

سواب يوق ، بوزولان بر ، هيچ ...ه دن باشقه
اسرارلرچه‌نالرى :
— بو ناصيل شاقا ؟
— نيچون آغلارك ؟
— عقل اوردى ؛
مهتابك نوشوده بولنك كيردى ؟
— سويله‌يرى ... نه آجيقلى شى :
اولومه مرثيه سننه‌ده يه‌ى !..
سزلده قليكز طاشديى يوتسه ؟..

كوزلرى زهرلى بر يلان صوقسه
دها چوق متأثر اولمازدى بوندن ؛
صارمشدى اودى بر قرا زندان ..
بيلدل بر طوبوز ايشتدى صاندم ؛
حسنك ، نه ذلت ؟ ، شمدى اپالدم .

. . .

ياوروم بت طرفى سويله‌دك ديمى !
طلارده طاش ، باجود بر آلاى ايوش ...
آ آكدن هر زمان شفتله اوپن
بو اساس ميفى نه سفيل پاسعك !
هر نظر باديزل ، ياتا ييرلانما :
قارو ساك ، كورونك اصلى بر قا ،
بو سولى ياريدار ، ايكردير كوزك ،
صاچكى اوقشايان الرى سورك ؛
كوره‌ير اولرده بر عادى شكلى !
درداماز الدلره چاموره آكلى ..
بيلمزسك الك سن ، نه ياورولر وار :
بر لوقا غدانى فيشقيدن آرار !
سرحت : (الك بيوك ، فضيلت .) دين‌ده
حان ورن سفيلى كورمز يرلده .
ده ميتيجك رقص ايدن دوتلرك اشى ،
دوشونه‌ك بر بعض الدكى ؟
بر واسع ميدان دكه بو سفيل طوپراق ،
دقلك ، عيونك كورله بر باق :
بوياده مامك صوافق عشى !
بر يادده مرخوشك قودورال سى !

سوزولور اوته‌ده اوباق چیکیلر ؛
اضطراب ، برده اولوی کوزلر !
بوشلق براز سوکیلی مکث ،
سنده حیاتك بویله یکمك !
یورومك آریجق آکلاوسك هله ،
باغلاسك سن ده بو ده‌میر چنبره ..
کوك یکر تنکدن صیزان چاووری
فرق ایدر الینده حسکك یوری ،
یوروبه تیتیلر سوبلدیكی قادین ،
بزیکی روحکده سیزی به یاقین
بر ایچه مرحمت بیله طوغورماز !

باغچه‌ده‌لاله‌ده رنکی بولماز ..
ایچنه تویجك سوزلرم آجی ،
نه دیسه‌ك دونیوبه بحریاکی ،
ایکی ضد معنا وار اورته‌ده ... بری
حقیقت دیورلر ؛ خیال دیکری ..
آکلادك ، صنیرم ؛ حقیقت نه‌در !
خیالده وارلقده بر افسانه‌در !
بر سوسلو کائنات کبی اوراسی ؛
فونده صنعتك کوموش طوراسی ،
حزن ایله نشئه‌ی مزج ایدن بابل ،
کوك یانده قیوریلان سنبل ،
نسیمدن بوسه‌لر طوپلایان لاله ،
شفقك کوزدن داملایان ژاله ،
سیاحه تیتره‌ین بلور یارچالر ...
هیسدل روحلره شعرلر دولار ...
نغمه‌لی رنك ، قوقو معناً بولاییر ؛
برآنده چورومی ماتم دولاییر ؛
قالرله ملمع چوروك جسدلر ،
صرارمش هیچلیکلرك سسی دیکرلر
دورغون وکوموش کوللرده آهولر ،
عریان وقیمسز ساحله یاوورلر ،
هرشی شیمدی باق ؛ ایکر وصایقلار ..
جیغیران ده‌ولردر ، قورقونچ داغلار ..

حیات اولکمی .. نه شیرین اسم ؛
هر کیمدن آز صوکرا ، طاشدن بر جسم ،
هر زاف خیالی أمل ، کل صایر ،
بنده فقط ، که صوکی مجرادر ؛
لکی یول اوککده آییقدر سنك ،
هاکیبی مقبولکه‌ی ایسته‌سك ؟؛

برده دونموی کوکندن یوتمق ،
برده بهاری اورمه‌دن صولق ..
صوواردسك اکر سن ، فکریمی بم ،
« حسرتك هر شیدن اوموندر . » دیوم .
نیچه ... خیالدن اوزاقلاش یاوروم ؛
بونك صوکی برده‌رین اوچوروم .

قونیه : ۱٤ ایلول سنه ۳۲٥ مدحت وهبی

ده‌میردوکن

ای قرداشلر چکیجلری وورملی !
ده‌میر دوکن تورك بیلکی یورولماز
بوسایه‌ده پرشانی تحت قورملی
قوی قوللك قارشیسنه دورولماز ..!

ای وطن ، وطن ، وطن !
بز سنی یاشاتان .

دمیرلری خمور ایدن بو بیلك
اوز توركلکك بیلکیدر آرقداش !
بوكا قارشی قوجاق آچار هر دیلك
فرمانه سجده ایدر هر دیك باش .

ای وطن ، وطن ، وطن !
بز سنی یاشاتان .

ده‌میرجیلك بزه قالدی (بوز قورددن) [۱]
او عزیزدر جدمزی قورتاران
بزده بوکون یاپه‌جغز بوبوردن
بو ده‌میرله ، جلیك کبی بر توران .

ای وطن ، وطن ، وطن !
بز سنی یاشاتان

آقا کوندوز

[۱] ده‌ب بونلر توران حوالیسیله یازیلشدی .

علم وفلسفه قارشیسنده :
۲

مدنیت و تخریباتی

مدنیتك عوامل تخریب اوله‌رق استخدام ایتدیکی عناصر ، حادثات ، مؤسسات و جریانلر او قدر متعدد ومتنوعدر و بالخاصه بونلردن بعضیلرینك ؛ انسانلرك تکمل واعتلاسی خصوصنده او قدر بیوك ومهم‌رولری واردرکه ایشته بوصوکنجیلرك‌ده عوامل تخریبه چرچیوه‌سی داخلنده تعداد اولونمه‌سی ؛ بالخاصه کنجلر ومنورلر صنفی طرفندن درین وشدید برحیرت وحدت ایله تلقی اولونه‌جق وبو نه کتابتیك فکرلرده بولونمیه‌جقدن طولایی بلم یا مفرط برجهل وتعصب ایله آلوده ویاخود برچیلغین اولدیغمه حکم ایدیله‌جکدر . فقط بنی بو صورتله اتهام ایده‌جك اولانلرك حائز اولدقلری اخلاق و سجایانی ، احراز ایتدکلری سویهٔ فکریه و علمیه‌یی برقاچ سطر ایچنده ارائه و تشهیر ایده‌جك اولورسه‌م حقمده‌کی حکملرینه ایجاب ایدن قیمت و اهمیت تقدیر اولنه بیلیر : بونلر استقلال شخصی وفکریدن تماماً محروم و زمانك هر آن ولاینقطع تحول و تنوع ایتمکده اولان متضاد جریانلرندن اك زورلو و اك کوستریشلی اولانه تابع ومغلوب ، اك بیصه ونهلکسز بولدن کیمه‌رك تأمین شهرت ومنفعت وبالخاصه بأس منفعت اجتماعیی غایهٔ آمال ایدینمش ، حقیقندن زیاده منفعته ، جدیتدن زیاده کوسته‌ریشه ، علمدن زیاده آلتونه پرستشکار انسانلردر . عبدالحمید زماننده خفیه ، ژورنالجی ویا صادق بر بنده اولان بو موجودیتلر ، اوجیور یکری درتدن صوکره اك آتشین و پرغلیان اتحادجی ، صوکره اك وطن واهالی پرور تورکجی ، حرب اثناسنده اتورل ، جمالر ، هیندنبورغلرایچون داستانخوان ، من‌الازل زه‌رماتوفل متارکه‌دن صوکره بوتون بو صابدلرینك عدو مبین و اکبری اولان‌بر ائتلافجی اولدقلری کبی فلسفه‌ده‌بوکون دیندار ، یارین ماتریالیست ، او برکون اسپریتیست ، صوکره بیدیندار ؛ ادبیاتده بوکون هوغو ولامارتینه ، برآز صوکره زولاوه‌ویاسانه ودها صوکره تولتویه عاشق وتقدیرکاردرلر ؛ حالوکه بو متخالف ومتضاد شیلرك هیچ بریسیده‌اونلر [illegible] معشوق ، نه ده معبودیدر ؛ اونلرك یکانه طاپیندقلری [illegible] ، میترولردن ، سوموکو بوجیکاردن بدأ ایله بو [illegible] حوام وحشراتی ، بوتون ذوی‌الحیاتی نفوذ تماری [illegible] ده‌بولوندوران منفعت مادیه ویرمیه‌در .

حقیقته عاشق و برمسلك ویرلسیب تعقیب ایده‌نلر ایده زمانك الجاآت وتحولاتی کوناکون تابع اولماز ، یا فکرنده اولنجه‌یه قدر اصرار ایدر ویاخود سوسار .

مدنیتك الجاآتیله تولد وجمعیت بشریه‌نك فوائد و منافعنه ، تکمل و اعتلاسنه خادم اولمق اوزره تشکل ایتمش نه قدر مؤسسات واردرکه او فوائد ومنافع ایله مزمان اوله‌رق آزی آشکار فقط پك جوقی خفی و تدریجی اجرای تأثیرایدن اوقدر مضرتلری ، فلاکتلری ، خسته‌لقلری احتوا ایدرلر که بونلری تحقیق کوره بیلمك ایچون مدنیتك ، جمعیتك ، کورمه‌ك و اصوابیتسك‌ك بوتون بو بیلکمزده عجبه زمانلردن بری بزی حاکم مستبد ولا یسئل کبی اجرای نفوذ ایلدیكی عناصرك الفاتشه‌کاری توم تنقیدیدن سیلکینوب صیرتلق وکائناته لاقید ویی‌طرف بر نظریه ایله باقمق اقتضا ایدر . شیمدی صدده عودت ایدهلم !

عوامل مذکوره شونلردر : کشول ، معنای تام و شاملی ایله فحاشت ؛ صنایع حاضرهٔ حسیه ؛ بنه عصر حاضرده‌کی و بالخصوص صوك کونلرده‌کی شکلیله تجارت وسرمایه‌دارلق ؛ تیاتروسینما ؛ قونسه‌رلر ، مسامره‌لر ، باللر ؛ موسیقی ؛ تزین وتجمل [هرایکیجنس ایچونده !] عدم تستر ؛ مکتبلر ، تعددمامی ؛ [قادینلر ایچون !] اوقویوب یازمق ؛ عمومی پارقلر و باغچه‌لر ... الخ تحطر ایده بیلدیکم شیمدیلك بونلردر . « آمان بو حریف چیلدیرمشمی ؟ مکتبلر ، اوقویوب یازمه ، موسیقی ، تیاترو ... بونلر فنا ها ؟! » کوردیکزمی افندم ! ناصل عدم تحمل وعصبیتلق آثاری کوسترمکه‌باشلادیکز ؛ فقط قورقمایکز : بن بو صایدقلریمك تماماً ، کلیاً و جملةً علیهنده بوله‌جق دکلم . ناصل بولونه بیلیرم‌که بوکون مضراتی هرکس عندنده مسلم اولان کشولك بیله فن تداویده غیر قابل انکار نه قدر فوائد و طبیاتی واردر . اوحالده بن یالکز سوء استعمالرك ، افراط چیلغینلقلرك ، زوبعك وکوستریشك علیهنده بوله‌جغم . تعصب ، اسکی قفالیلق ، شو ویا بونده ویا فلان‌صنفك طرفداری اولمق ... بونلر ازلی دشمنلرمدر . تجربات علیه‌ده رهبرم : تجربه ومشاهده ؛ غایم : حقیقتدر ؛ بشریت و هیأت اجتماعیه‌یه متعلق تجسساتده دلیلم : ینه تجربه‌ومشاهده ، مقصدم : اخلاق‌وتوامروق‌ی جیدتدو . انسانلرك جوغنی خسران و ضلاله سوق ایدن شی ؛ رصد ومشاهده‌دن زیاده کوردکه اسیر ؛ خطایا ویراق روحیه و اخلاقیه‌دن زیاده ظاهری سوس وکوزه‌للکلره مغلوب ومسحور اوله‌لریدر . فقط توانین مؤکده‌تاریخیه‌دن اولق اوزره‌دیه بیلیرم که : حقیقت ؛ انسانلره هرزمان ایچون و هله اك زیاده محتاج اولدقلری زمانلرده آجی

کلش و اوتو سوبالریله‌لره قارشی الطافنا تابعدر . بر بعض وکی ایله هردرلو عالی ، اوموده‌لی صیا کورمشلردر . کثول وتخریباتی ، صنایعك ، تجارتك ، معارفك کرما کرم فیض و ترقی اولدیغی ، عدد نفوسك شایان حیرت بر تزاید کوستردیکی ، اوموله‌مز هردرلو احتیاجاتك تعزیجی بر وسعت و ترقی پیدا ایتدیکی ، یاخشه مدنیتك حامل اولدیغی ثروت وسعت آثاری طوپلادیغی بویوك و مدنی شهرلرده کثولرسی و یوك شایعی اولان « آلقولزم » ، فوق‌العاده توسع وانتشار ایتمکده‌در . شرقیلر عندنده حشیشك ، غربیلر نزدنده آلکولك کسب ایتدیکی اولان تشنجات او تحللی تکرینی محافظه ایتمش ، مکتب وتیمارکی زیاده‌لرندن نه قدر کثیر اولاد واحفاده نقل ایلشدر : که بو حیات بشریده آثاری ، بعاری اولان تشریح فرسخ فرسخ کرچه یاتشلردر . کیمیاده‌کی تحلیل وترکیب اصوللرینك ترقیسی ایلهدر که بو کون دکل یالکز اورومده ، ملکه بوتون مواد شریه‌دن استحصال اولنان متعدد ومتنوع راقیلر ، قونیاق ، بیرا ، آبسنت ، مستیکا ، آمر ، وولنه‌رمز ، کیرس ، بیتتر ، یوره ، و دها بیك چشید ایکورلر ، تماسیلر استحصال اولنقده بولنمقدر .

هردرلو حیاتك واحتراصاتك قاشدیغی ، بو عوشدیغی ، جاریشدیغی مدنیت قارشی ایچنده جالانه جالانه توتاب ، یورغون ، بتکین ، مأیوس ، بتون زمانلر ؛ چالیشمله تاکی ابلهانه‌رك انواق حیاتی [illegible] آلودنده آرارلر ، ودحقیقه [illegible] وروك لطیف [illegible] ، اونتره یالکز آلام وعوائل حیاتی [illegible] ، صوکره یوحال ، تکرر عمل واسطه‌سیله اولاد و احفاده انتقال ایتمك بر « اعتیاد » حالنی اکتساب ایدر . [illegible] و مرضلر ایسه [illegible] واقع [illegible] قورتولق ایچون ایچرلر . [illegible] انسانلر واردر ، بونلر اوقدر اوصال ، او قدر کوشك و کوره‌نکك ارادانه قارشی او قدر مقاومتسزدرلرکه بوارده مسکراتی ایستمه‌دکاری و اوندن اصلا بر ذوق طویمدقلری حالده‌حتی [illegible] جمعیت وضیافتده بولندقلری وواقع اولان تکلیفاته قارشی طورمه‌یی ترسه‌سزلك ظن ایتدکلری ایچون ایچرلر . کثولك جهاز هضمی ، دوران وتنفسیده ، بوبرکلرده ، حجرهٔ عصبیه‌ده والحاصل بوتون عضویتده اقاع ایتدیکی تخریبات پارمق انفا ایتمه یرجاه طاولوردولور ، یالکز شو قدر دیه‌جکم کثول شخص اوزرنده اجرا ایتدیکی بو تأثیرات ایله اکتفا ایتمیور اونك اولاد واحفادینه‌قدر قصداد ایدر و بو وقت هیچ بر صورتله تداویسی ممکن اولمایان علل و آفاتی انتاج ایدر وبو صورتله فردی و

شخصی ایکن اجتماعی بر شکل آلیر ، ایشته عصر حاضر انسانلرینك دوچار اولدقلری دهشتلی اولدقلری بو شئمه کثولده یرلده مددیتدر . فی الواقع مدنیت ، دنیا ، « سرخوش اولق » دیر . دیرز آلکول سرخوش اولمایه مقاومت اولونماز بر قوتله سوروکلر . شخص مدنیتك قسم اعظمنك کثوله منهمك اولدقلری کورولدیجه حکم اولنق اقتضا ایدر که مدنیت ایله ابتلای کثول آره‌سنده بر مساویت ، بر ارتباط ، بر علاقهٔ طبیعیه واردر . ابتلای کثول دنیاده‌کی ملل کبیرك الك بیوك و مقاومت بر افتی اولانلرندن بریدر ، طوغریدر . لکن ؛ عقل ایله دکل حس ایله حرکت ایدن انسانلری بو ابتلادن منع ایده‌بیله‌جك هیچ بر قوت تصور ایده‌میورم .

بیتمه‌دی   ناجی فکرت

معارفمز

دور استبدادده معارفمزك برشكل مستقری واردی . فی الحقیقه بوایله قرار سایه‌سنده مکتبلرمزده — ابتدائیلردن عالیلره وارنجیه قدر — ایو تحصیل کوریلیوردی . او دورك ، معارفی بر حبس ایچنده آلمش اولسنه رغماً زمانمزده تفرد ایدن سیمالری ینه او عصرك مکتبلری ابداع ایلدی . استبدادی ییقار ییقماز کویا معارفمزه نشئه برشکل ، ایشته بر رونق ، ویرمك ایسته‌دك ، مکتبلری قالبدن قالبه دوکدك . او یولده چویردك وهردرلو موفق اوله‌مدق .

برمجلس مصاحبه‌ده معارفك حالندن یانه یاقیله بحث ایدرکن عبدالرحمن شرف بك ، هاشم پاشا زمانی ولق ایچون اون سنه چالیشدیق ، دیمشدی . حالبوکه هاشم پاشا وبالخاصه صوڭره معارف ناظری اولان [illegible] بك زماننده معارف ملیه‌مز افلاسه یاقلاشمشدی . مثلا هاشم پاشا ، شو معارفك بودجه‌سی توازن ایده‌جك اما معلملرك معاشلری اولمسه ؟ کبی یاوه‌لری کوده‌لیوب طوریوردی .

اولمایا . معلم معاشاتی اولمایجه معارف بودجه‌سنه دکل معارف نظارتنه‌ده لزوم یوقدی . حالبوکه اوزمان معارف نظارتنی دینلنجه خاطره بر طاقم اداره مأمورلری ایله ملتك ادراکنی ، محصول عرفانی بالطه‌لامقله مشغول اولان وانجمن تفتیش ومعاینه دنیلن سانسور هیئتی کلیوردی . بتون بونلرله برابر معارفده بر انسجام ، تحصیلده بر اطراد واردی . مکاتب رشدیه‌یی اکمال ایدنلر اعدادی تحصیلنی تعقیب ایتمیه‌جکلرسه بیله اجزاجی مکتبی کبی بر مسلك مکتبنه بالامتحان کیره بیله‌جك قدرت ولیاقته مالك بولنیورلردی .

صکره بز هرشیئی کوکندن دکیشدیرمکه باشلادرکن دوحهٔ معرفتمزی ده دیبندن یردك وقوپاردق . امراه افندی مرحوم معارفی برطوبی آغاجنه بکزه‌تدی . حاصلی بو بکزه‌تمه‌لرله ، تجربه‌لرله باشدن آشاغی مکتبلری چیغرندن چیقاردق . بر یوله کیرمشدك اما ، بو یولك بزی نره‌یه چیقاره‌جغنی بیلمیوردق . حادثا کوزی کورینه یوریوردق ، خریطه‌مز ، پوصله‌مز ، حسابمز یوقدی . نهایت بویول بو کیدیش بزی صارب وچتین بر وادی‌یه خطرلرله مالامال بر عمانه سوروکله‌یوب کوتوردی . هر ناظرك دور اداره‌سنده مکتبلر اونك آرزوسنه کوره برشکل آلدی . حالبوکه بویله مهم بر مسئله‌نك حلی اندیشه‌یه وزمانه متوقف ایدی . برشیئی بوزمادن اول بوزولدقدن صکره اوکا ویریله‌جك شکل قطعی‌یی تعیین لازمدی . بویله اولمادی . اوله‌مادی . و نهایت مکتبلر باجاسی توتر فقط اوجاغنده یاك پیشمز مطبخلره دوندی . دقو ! شادك بوطاغده‌ده [illegible] دیسولرده‌دیه دارالفنونك اسکی حالنه کوره آکا طالب یتشدیره‌جك مکتبلری وجوده کتیرمدن آنی ده طبقی پارلمانتاریزم حقنده‌کی هوسکارلغمز کبی آلمانیانك الك بیوك مدارس عرفانیله همپایه بر حاله کتیرمك ایسته‌دك . بونی یاپه‌مادق . فقط اسکیسنی ده برباد ایتدك ، چیقدق .

مکتب حقوق ، مکتب طبیه کبی مهم مؤسسات بیله طبریانمزدن قورتیله‌مادی . دور استبدادده ایسه بو ایکی مؤسسه دکرلی ذواتك مصدری اولمشلردی . جودت پاشالر ، حقی پاشالر ، حیدر افندیلر ، عاطف بکلر کبی ذوات عالیه‌نك کرسیٔ تدریسنی هر مناسبله اشغاله اهلیتلرنی بتون جهانك تصدیق ایتدیکی مکتب حقوقه کیرمك ، و اورادن چیقمق ده بر ایش ایدی . تحصیل ارزوسنده بولنانلر بو عالی مکتبلرك اوکندن تیتره‌یه‌رك کچرلردی . علمه ، عرفانه واربابنه بر حرمت واردی . مکتب ملکیه بزه کوره برمکتب اولمقله برابر بك بیوك آدملر یتشدیردی . نهایت بونی ده قالدیردق . فقط ینه برینه قویمایه مجبور اولدق . اراده‌کی زمان ایسه بوشه کچدی . او یونلرله ، شرقیلرله وقتی کچیرن آغستوس بوجکلرینه دونمشدك . بویله اساسلی مکتبلر بور بور دوریلنجه کوچوك مکتبلر دها فنا بر حاله کلدی . دارالمعلمینلرده بو زمره‌یه ادخال اولنه بیلیر . ساطع بك دارالمعلمین عالیه مدیری اولدیغی زمان راست کلنك مکتبه آلنمسی طرفداری دکلدی . فکرنجه دارالمعلمینه کیره‌جکلر بر امتحانه ، بر حسن تفریقه تابع طوتولمالی ایدیلر . طوغریسی ده بو ایدی . فقط سلانیك معارف اداره‌سنده‌کی کتابتی زماننده معارف حقنده بر فکر ایدینه بیلمش اولان شکری بك کبی ذوات نظارت صندالیه‌سنه اوطوردقلری کبی هر عقللرینه کلنی یاپدیلر . از جمله دارالمعلمینلره آلنه‌جق طلبه‌نك چوقلغیله بو مملکتده بر خواجه اردوسی وجوده کتیریرز ظن ایتدیلر . بر موفقیتده کوستره‌مدیلر . چونکه کیتدکلری یول .

ترسم نرسی بکعبه ای اعرابی
این ره‌که تو میروی بترکستانست

بیتك ناطق اولدیغی مآل معکوس قدر ترس بر طریق ایدی . فقط بتون بو اجرا آتك صفحات مختلفه‌سی آره‌سنده معارف ابتدائیه‌مز بر افلاسه

طوغری یورودی . الیوم عینی حال موجوددر . ابتدائی مکتبلرنده تدریسات آجینه‌جق برحالده . بونك اسبابی طبیعی معلملرده آرامق ایجاب ایدر. الك کزیده معلملرمزی ، هان‌هان رجال عامیه‌مزی حرب عمومی مزارلره کومدی . بوضایعاتی عجباقاچ سنه‌ده تلافی‌یه موفق اوله‌جغز . انسان قیصی قدانی دکادرکه سکز سنه‌ده بر آغاج اولوب‌ده میوه‌لر ویرسون . آدم دینیله‌جك بر آدم یکرمی بش سنه امك ایستر . مارول وصلاطه‌لق کبی برسنه‌ده برقاج آیده یتشمز ، کاله‌کلز . مکتبلرمز مجادلهٔ حیاتیه‌ده کندیلرینه یارایه‌جق معلومات ایله مجهز انسانلری یتشدیره‌جك برشکله قونولی ایدی . باصمه قالب پروغراملرك ، ایچندن چیقلمایان وحیات عملی‌ده ایشه یارامیان بر آلای درسلری برسوری لزومسز معلومات حالنده طبقه باصه دماغلره طولدیرمقدن برقائده حاصل اولمازدی . اونك ایچوندرکه مکتبلرمزدن چیقانلر نه اوله‌جقلرینی ، نه یاپه‌جقلرینی بیله‌میورلر . استنادنقطه‌لرینی کندیلرنده بوله‌میورلر . ضیانه‌جق بردیوار ، یورومك ایچون برقولتوق دکنکی آریورلر . ونهایت یاپیشه یاپیشه وجودمله یاپیشیورلر . مکتبلرمز هرکون استهلاکدن ، استحصاله طوغری قوغزی آرتدیره‌جق وسائطی احضار ایده‌جك کن مع‌الاسف استحصالدن ، استهلاکه طوغری برجریانك بادیٔ مستقلی اولیور .

یکانه اهمیت‌ویره‌جکمز ملی تدریسات ابتدائی تدریساتدر . واپلك قدمه‌ده موفقیتی تأمین ایتمدکچه اوست قدمه‌لره هانکی آیاقله چیقه‌جغز . قونیه‌ده بولنان بعض مکتبلره کیرمك ایچون مراجعت ایدن ابتدائی مأذونلرینك تابع اولدقلری مسابقه امتحانلری پك‌شایان اسف نتیجه‌لرویرمش . بونی بزصلاحیتدار بعض ذواتك افاداتنه عطفاً بیان ایدیبورز . حتی بومکتبلرك علی‌الاعلی مأذونلری طوغری املا یازه‌مادقلری کبی (فرهجله) دیدیکمز حسابده بیله بعضاً موفق اوله‌مامشلر . الحاصل بتون مسموعاتمز مشاهداتمز . وبومکتبلرك محصولاتی کوستریبورکه تملی تشکیل ایدن معرفت ابتدائیه‌مز چوروك‌در وهیچدر . بوبویله اولورسه دها یوکسك طبقه‌لرده نه‌حالده‌بولنور .

. . .

فیض‌اه ساجد

حیات و آثاری

مکر اوکسوز وطنك غمسز اولادی‌ده اولورمش‌ها .؟ بوکون هر برغم ، الم دولو ، هر بر فغان ، هجران یولی ، هرکوکلده بربیتین یاس ، هر کوزده بسك داملہ یاش وار ، او چوق چهره‌لرده آیرلق‌یل‌نه‌سیور ، صولوق‌دوداقلرده ماتم بسته‌لنیور . ملتمك دردی جهاندن بویوك ، طاشیدیغی حیات آغیر بریوك . اوکسوز ملتمك یتیم روحنی دیکله‌ین ، ایصسز آنادولینك درین آجیلریله ایکله‌ین بریورکمی وار ؟ .

اسکیدن دردمزه آشنا ، ماتمزه یقین ، حیاتمزه باغل اولان « ادبیات » بوکون شاعرلرك کوکلده بر عشق‌ربابی ، ادیبلرك النده برشهرت عصاسی ، رومانجیلرك دیلنده بر ثروت صالیاسی اولمش . کیمی صیرمه صاچلره باغلانیور ، کیمی خلبالی کوزلره وورولیور ، کیمی بللور دوداقلری ئه‌میور . بوکونکی ادبیات استانبوللی ، بوکونکی استانبول برلاله بنجه‌سی می نه ؟ هیهات ! ملی فلاکتمزی دویان نرده ، دویوران نرده‌ده ؟ . دون ، یکدیکرینه یقین یاشایان حیات ایله ادبیات بوکون بربرینه یبانجی کبی باقیور ؛ بونه یورك یاقان درد . حیات شاعرك روحندن ، شاعر حیاتك نورندن اوزاق .. عجبا شاعرمی صاغیر ، یوقسه حیاتمی آغیر . که شاعرلرمز شو بویوك فلاکتمزه دالغین اویوقلایورلر ؟ شعر ربابلرینه کوزه‌ل سوکیلیلرینك اینجه صاچلرندن تل کروب کیف

یاپیورلر . ایشته شو اوزایوب کیدن دالغنلق سیلنده صیزلایان یورکلریمزه تسلی اکسیری دوکن برسس ، بر تورك شاعرینك کور برسسی‌ده یوکسلمه‌سیدی . ایصسز وطنمی بوسبوتون نفس‌سز ، اوکسوزملتمی بوکون «شاعرسز» ظن ایده‌جکلردی .

وطنك الك درین یارالرینی ، الك تمیز بر دیل ایله اکلانان بو قیمتلی شاعری واونك کوزیاشلریله ایشله‌نوب دردلی کوکللری آغلاتان بویوك اثرینی ، قونیه‌ده یاشایان قارداش وآرقاداشلرمه طانتمق املیله قلمی اله آلدم : دوشونویورم ، نه یازایم ، نصل یازایم .. اونك بویوکلکی یم یازه‌جغم کله‌لردن چوق بویوك . کوکلمزده قفان یاری ، باشمزده ماتم روزکارلری اسدیکی برزمانده بویوك دردلرمزه آشنا چیقان بو شاعر « فیض‌اه ساجد » در . ایلك اثرینك صوك یاپراغنده : « بن اویله شاعرلکك شهرت صیرمه‌لریله ایشلنمش ، قادین کاکللریله سوسلنمش آیولنلرم یوق » دیین « فیض‌اه ساجد » حقیقتاً فوری آلایشدن ، یالانجی شهرتدن خوشلانمادیغی ایچون الك لیاقتلی برشاعرمز اولدیغی حالده یالکز الك آز طانیمشدر .. فقط اونی برکره کورن ، یازیلرینی بردفعه اوقویان اوندن بردرلو آیریلاماز . چونکه ، کندیسنده انسانلری جذب وتسخیر ایدیجی بر قوت ، ، اثرلرنده روحلری وجد وهیجانه دوشوره‌ن بر قدرت واردر . « شاعر ، شهرت ایچون دکیل ، صنعت ایچون یاشار » پرنسیبنی تعقیب ایتدیکچون کوریه شاعرلره قولای شهرت قازاندیران مجموعه‌لردن اوزاق بولندی . ادبیاته ایلك آتیلدیغی زمان « معلومات » غزته‌سنه یازدیغی اسکی غزللری ، انقلابدن‌صکره‌ده « تورك‌یوردی » مجموعه‌سنده باصدیردیغی « یلدیزلرله‌دوشوش » کبی بعض شعرلری استثنا ایدیلیرسه کندیسنه آووج آچان مجموعه‌لره برتك مصرع بیله ویرمه‌مشدر . حتی یالکز برشخصیت صاحبی اولمادن مطبوعاتی

ولوله‌یه ویرن عجمی شاعرلره ، اولاق بر یارداق صوده قوجه برطوفان یاپمق ایستیین عجله‌جی ادیبلره نه قدر قیزاردی یا ؟.. نوبه‌لرینه « بونلر شعر ایشله‌ین بر آل دکیل ، صنعتی دوشورن بر دیل » دیردی . او اثرلرینی پارچه ، پارچه توزمکدن زیاده کتاب شکلنده‌دسته ، دسته چیقارمق ایستردی . بونکچونده صوصدی ، سکوت ایتدی . فقط دورمادن ، یورولمادن چالیشدی . بن کندینی شمدی بیله طانی ، طانی یاد ایتدیکم بر امتحان کونی طانیدم . « ۳۳۳ » حزیراننده اوله‌جق اوزمان بن داها سلطانی اونبرنجی صنفنده ایدم . هرکون کبی او کونده امتحان درسنه دکل ، یمکنه دعوتلی ؛ بکدن ، افندیدن ، حتی‌باشدن پردوزینه تمیز واردی . امتحانده ؛ بویوجه موقعلی بکلرك هپسی برر هیکل کبی صوصویوردی .. حالبوکه الك اوجده قیصه بویلی ، ضعیف وجودلی بر احتیاط ضابطی ادیباتك الك کیزلی فلسفه‌لرینی دەشیور ، صورویوردی . بو دائما ، دائما صوران کنجه ایچمدن اوقدر باغلاندم ، که اوزایوب کیدن وادیی بر مصاحبه شکلی الان بو امتحاندن روحم بردرلو ایرلمق ایسته‌میوردی .

امتحان ایچون حاضرلادیغم :

« کونش سوندی اقمردن قارانقدیر
روحمه الم دوکدی‌برغامی ده کز .. »

مصراعلریله باشلایان شعرمی علی‌الاصول بزه ادبیات درسی کوسترن معارف مدیرینه ویردم . او هیچ اوقومادن بو کنجه اوزاتدی . یاربی ! شعری اویله بر کوزه‌ل اوقویشی ، طاتلی بر اکلایشی واردی ، که او انده بن یك قیمتلی بر شاعرك حضورنده بولندیغمه‌قانع اولمشدم . شمدی اونکه‌بوسبوتون‌طانیشمق ، خصوصی کوروشمك اشتیاقی دویمغه باشلادم . روحك بو احتیاجی حس ایتمش کبی‌بو بویوکلك‌ده امتحاندن چیقدقدن

صوکرا او کوستەردی . و بو صورتله روح روحه دینەجك قدر بر سنه یکدیکرمزه یقین یاشادق . اونکله بولندیغم کونلردەروحنك بکی بکی تجلیلرینه شاهد اولدم . اوندمکی توکنمك بیلمز فیضه دائما حیران ایدم .

« عزمك بیلەکی اینمی چوررور
ارادەنك کوکی داغلر دوورر »

دین بو شاعردەکی‌دهیه‌نك متانتی بر کورەلی ایدی. دائما حقیقتك کوکسنه باصارق یوکسەلیر . حقك عصاسنه دایانارق یورودی .. حق حق بیلدیکی وقتلردە او کونه ینار طاغلر چیقسه سوزوندن دونمز . ایچندەکی ایمان نورینی هیچ بر قاصیرغه سوندوره‌مزدی . بونکچوندرکه حرب ایچنده ارقداشلری ییك بر دولاب چویرەرك انکلرینی لوانطه قوقولی صالونلرە چیویلرکن . او ...

«شهیدلر آییدر بو کوزەل دیار .
بش ییلدر در کورمەدم قانسز بر بهار .
قولاقلرم ! چیچکلر بکا قان قوقار .
کوزلرم قان دولار، کللره باقام . »

مصراعلرنده اغلایەرق کوستەردیکی کبی بش ییل یاشادیغی شهیدلر ایلنده قانسز بر بهار کورەمەمش، غمسز بر کون کچیرەمەمشدر ..

- بیتمەدی - معلم : افلاطون جم

تعدد زوجات

بردن فضله اولیلکی ترویج ایدەن ترقی آدمی

دوقتور مظهر عثمان بك صحی خطابەلرنده تورك متریبیدر ؟ سؤاله قارشی دییورکه :

« بو مسألەنك مدنیت غربیه ایله قابل توفیق اولەماسی وحیاتك کوچ قازانیلماسی سببیله صوك زمانلردە تورکلر اوروپالیلردن زیاده وحیدالزوج اولمشلردر . اسکیدن بکار تورك بولنمازدی . آز چوق وقتی حالی یرنده اولان تورکلرك متعدد زوجەلری و اودالقلری بولنوردی . شو حال برچوق عوامل تأثیرنده تناقص ایدن تورك عائله بودجەسنك موازنەسنی محافظه‌یه بیوك خدمت ایتمشدر . تمییزملکوندن کونەرواج بولدیغی بو عصرده تعدد زوجات ایلنده یازاجق عرر نادر کورولور . فقط بو موداك وردیکی ظرف بر تعصب طاسلاقلمندن باشقا برشی دکلدر . چونکه ترکیت هیچ بر وقت بو دعاوی‌یه یاقلاشەمامشدر . اوروپاده بیله « مونوغامی » یعنی بر قاری ایله اولەنیش ظاهری بر سوسدر ، ایکیندر . آوروپاده هیچ بر ارکك اشتهای تناسلیسی مشروع قاریسنه حصر ایتمکله اکتفا ایدەمز . زوجەسنك یانی صیرا برچوق غیر مشروع مترەسلری بولونور . ایکی زوجەلی ارککی تعییب ایدن اوروپالی اوچ درت مترەسندن بحث ایتمکدن هیچ صیقیلماز . ذاتاً خلقت ارککی ذوالزوجات « پولیغام » قادینی وحیدالزوج « مونوغام » اولارق یاراتمشدر . یعنی دنیاده هیچ بر ارکك بر قادینك عشق ایله قناعت ایتمەمشدر . هر کوزدیکی کوزەل قادینله اشتهای تناسلیسی دویونجه‌یه قدر منحصر اولمش وکندینی هر برینه آیری آیری عاشق ظن ایتمشدر . حالبوکه فحش ایله آلوده برقادین بیله اکثریا برزمان معیننده ، بلکه حیاتنده یالکز بر ارککه [illegible]مشدر . فیزیولوژی نقطهٔ نظرندن‌ده قادینك [illegible] وظیفهٔ تناسلیه‌سی ختام بولدیغی حالده ، ارککك بو [illegible] هیچ متأثر اولمایور ، اونك اعضاء تناسلیه‌سی [illegible] فعالیتده دائم اولیور . اوروپاده بوظاهری « [illegible] » یوزندن هیچ قباحتی اولمایان بیچاره اطفال غیر مشروعه اولا حق حیاتدن ، بالآخره باباسنك اسمی طاشیمقدن ، نهایت میراثدن و تربیەدن بیله محروم قالیور . طبیعی برچوق نفوس‌ده بویوزدن هدر اولیور .

بویله باباسز چوجقلر آنالری اسمیله یاد اولوندقجه‌ معروض قالدقلری تزییف وحقارتلر [illegible] قارشی برحس اعتساف دویوبور ، برچوقلری‌ده [illegible]دن محروم قالدقلرندن جمعیت بشریه‌نك باشنه‌ بلا کسیلیورلر . اوروپاده جدی دوشونن دوقتورلرك هیچ بری [illegible] تعدد زوجاته اولان مساعدەسنی استخفاف ایتمەمش ، بالعکس بونی اك معقول اجتماعی بر اصول دیه [illegible] ایتمشدر . مسلمانلق هرکسی تعدد زوجاته مجبور [illegible] . فقط غیر مشروع مترەسلر آرەسنده توتی ، محبتی [illegible] ایدەجکلردن بوطرزده مشروع صورتده استفاده ایدر .

بش سنه اول [illegible] علیهنه بروپاغاندا یاپمق عزمیله استانبوله کلن اسویچره مبادی‌ وجیه‌معلملرندن (فورەل) دین اسلامك یوقدرشدیغی تحریبه قارشی آلتونك عثمانلی طوپراغنده‌تعمیمنه تأسف‌ایدیور ، متعدد زوجات مسألەسی ایچونده : « وحیدالزوجلك شایانی‌ تقی ومفکوره اولابیلیر . فقط هیچ بروقت خیال وآرزو اولقدن قورتولاماز ، آوروپاده تعدد زوجات علیهنده‌بولونمق ظاهری آلایشدن ، ریاکارلقدن باشقا برشی دکلدر . » دییوردی .

مسابقه‌مزك صورت حلی

هر رنگلی‌یی مایه‌یی سروری صانورسین ؟

هر کورین کیسه‌یی پرزری صانورسین ؟

مسابقه‌مزی حل ایدنلر آره‌سنده قرعه چکیله‌رك برنجیلکی صنایع مکتبی علوم طبیعیه معلمی حیدر وایکنجیلکده سرمعمار مظفر بکك مخدومی مقدر بکلر قازانمشلردر .

مسابقه‌مزی طوغری حل ایدنلرك اسملری بروجه آتیدر :

سلطانیه طلبه‌سندن غالب بك ، کلیسره‌لی عبدالله افندی ، عبرت اداره خانه‌سنده وهبی افندی ، صراف جیلانی بك واسطه‌سیله بدیعه زرین خانم ، اسعد افندی خانی قارشیسنده مراد علی افندی ، مدرسهٔ علمیه طلبه‌سندن محمد ممدوح افندی ، اخذ عسکر شعبه‌سی کاتب معاونی احمد فرید بك حمدی بك زاده جلالی بك ، اوراق قلمی کتبه‌سندن مصطفی صدق بك .

مسابقه‌مزی قازانانلرك لطفاً اداره خانه‌مزه اوغرایه‌رق آبونه‌لرینی آلملرینی رجا ایدرز .